

Atlas berriak: Errusia eta Afrika desagertu egin dira mapatik

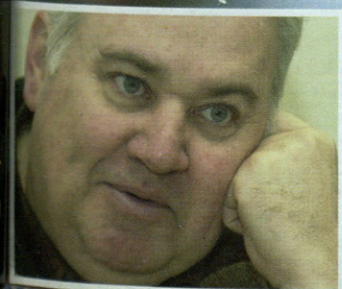
E u s k a l H e r r i k o A s t e k a r i a

ARGIA

KOLDO IZAGIRRE

**“Txiki ikusten dut
nire burua
literatur paisaia”**

Iñaki de Mujika:

“Oraingo kirol kazetaritzan askoz errespetu gutxiago dago”

Euskal Herriko Oraitzapena MAKILA

Mizpira/Alpaka

Mizpira/Zilarra

Gaztaina/Larrua

Mizpira/Larrua

• Opari Bereziatarako

• Pertsonalizatu Daiteke

• Neurrira Egiten Dira

• Eskaria Denboraz Egin Behar Da

• Prezio Aukera Desberdinak

• Alberdik eginak

Informazio edo argibide gehiago nahi baduzu, deitu gure telefonora
edo ondoko laukia bete ondoren, bidali gure helbidera.

IZEN-DEITURAK _____

KALEA _____

HERRIA _____

HERRIALDEA _____

ZBKIA _____

SOLAIRUA _____

TFNOA _____

POSTA KODEA _____

HARPIDETZA ZENBAKIA _____

Argazkia: Alberto Elozegi
Diseinua: antza S.A.L.

MIKEL MARTINEZ

■ **Madrilek gero eta gehiago ahuldu nahi du portuen autonomia** 14

ALBERTO ELOSEGI

■ **Kirola eta jolasa armatuta** 20

■ **Vicent Partal: "Internet kontrolaezina izateko jaio zen"** 23

KASKETA KABARETA

■ **Katilukada bat teatro, egarri direnentzat** 43

ORRIZ ORRI

Gora Pro Nobis. <i>Asisko Urmeneta</i>	4
Oihartzunak	5

POLITIKA

Euskal Politikaren Termometroa	6
Elkarrizketa: Andoni Iturzaeta. <i>Joseba Arruti</i>	9

MUNDUA

Errusia eta Afrika mapatik desagertu egin dira. <i>Pello Zubiria</i>	12
--	----

EKONOMIA

Madrilek gero eta gehiago ahuldu nahi du portuen autonomia. <i>Daniel Udalaiz</i>	14
---	----

EUSKARA

Euskara iberiarren hizkuntza? <i>Pilar Iparragirre</i>	18
--	----

GIZARTEA

Kirola eta jolasa armatuta. <i>Xabier Telletxea</i>	20
Elkarrizketa: Vicent Partal. <i>Jon Torner</i>	23
Beharrezko lan boluntarioa. <i>Onintza Enbeita</i>	26
Elkarrizketa: Iñaki de Mujika. <i>Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre</i>	28

KULTURA

Euskal Kulturaren Ezpalak	34
Elkarrizketa: Koldo Izagirre. <i>Mikel Asurmendi</i>	37
Katilukada bat teatro, egarri direnentzat. <i>Ainara Gurrutxaga</i>	43

ASTIA HARTUTA

Argitalpenak	46
Agenda	49
Bizia	50
Ihesi	51
Denbora-pasak	55

IRITZIAK

Politika: <i>Xabier Barandiaran</i>	8
Kultura: <i>Fredi Paia</i>	36
Azkena: <i>Joxe Mari Iturralde</i>	58

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia

Kultura, Euskara, Gazteria eta
Kirol Departamentua

Argitarapen honen edizioak laguntzaile:

kutxa
zuri esker
gracias a ti

gizarte ekintza
obra social

AUDIENCIA NAZIONAL

... NORK
EMAN ZION
SUA
ERROMARI?

!?

NERONek?

HORRA BA!!!
BARRURA
ETA
BALDINTZAGABE
GERO!!!

SK+hARKAITZ

Jabetza: KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
Lehendakaria: Joxe Mari Irazusta.
Zuzendaria: Xabier Letona.
Zuzendaritzaren Albokoa: Pello Zubiria.
Idazkaritza Teknikoa: Ixabel Bereziartua.
Produktzioa: Berdaitz Goia.
Erredakzioa: Mikel Asurmendi, Katixa Garate, Nagore Irazustabarrena, Onintza Irureta, Izaskun Jauregi.
Sustapena: Kike Amonarriz.
Argitalpenak: Bego Zuza.
Harpidetzak: Edurne Urruzmendi.
Bezeroen harrera: Olatz Korta.
Publizitatea: Iñigo Txintxurreta, Aloña Sorluze.
Administrazioa: Marijo Aiertza, Mari Karmen Loiarte.
Argazkiak: Alberto Elosegui.

HELBIDEAK

GIPIZKOA: Industrialdea, 15. 20160 Lasarte-Oria. Tel.: 943 37 15 45. Faxak: 943 37 34 03 (erredakzioa)/943 36 10 48 (komertziala).
IPARRALDEA: Xalbardin baita. 64122 Uruña. Tel.: 559 47 60 00. Faxa: 559 47 60 01.
NAFARROA: Gazteluko Plaza 44, 3. eskuina. 31001 Iruñea. Tel.: 948 22 22 85.
POSTA ELEKTRONIKOA: Erredakzioa: kazeta@argia.com Komertziala: komertzial@argia.com INTERNETEN: www.argia.com
LEGE GORDAILUA: NA 80-1963. ISSN: 0213-909X.
BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.
INFORMATIKA: A.S.P. Koop. Elk.

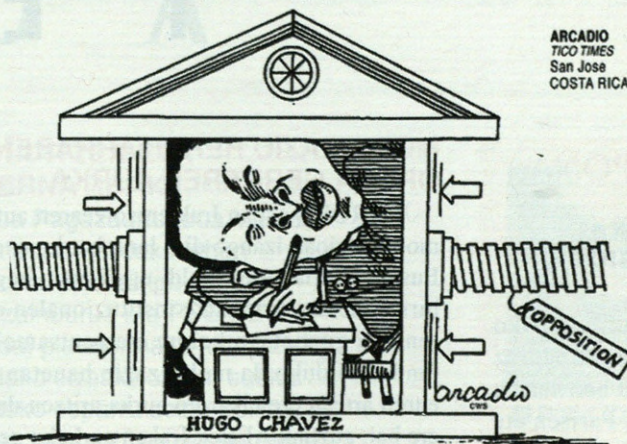
Urtebeteko harpidetza:

Hego Euskal Herria	110 euro
Ipar Euskal Herria	133 euro
Espainia	110 euro
Beste atzerriak	140 euro
Airez	219 euro

KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
Ametzagaiña Taldeko partaidea da

Arcadio, Costa Ricako "La nación" egunkarian

- Txarteltxoan: Oposizioa.

Patric Cappatte, AEBetako "The International Herald Tribune" egunkarian

- Bokadiloan: "Eskatu desio bat".

Hiruko Txikian

ETORRI

Handiz doaz errepresio ibaiak Espainiarantz. Menpeko erreka-txoak haserrearen uholdeak gaindituta ibairatu eta Madrileko bokaleraino iritsi dira, gerrari ez esateko. Espainiako zinemako profesionalek, beren urteko sari banaketen ospakizuna Aznar eta PPren aurkako ekintza bilakatu dute. Eta horretarako libre zirela uste faltuan, biharamonean ikasi dute zein kario izan litekeen Espainian libre eta nor izan nahia. Gobernuak eta bere akolitoek, protesta hura umorez xukatu ordez, zinema industriaren barneko ausartenen dimisioak eskatu ditu. Jokalariak, zuzendariak, produktoreak, argazkilariak, gidoilariak... Aspaldiko par-

tez batera egin diote aurre orain artean, nonbait komikietako komedianta pertsonaia xixtrin irringarritzat jotzen zuten Aznarri. Hemen, baguenen bere berri eta ez gara harritu. Harritu, harritu gaituztenak kultur eragile horien fundamentuak dira, Francoren garaietara hurbildu baikaituzte, orduko lotsak lo baina ez zituztela erabat galdu arrakasten itsasoan argi adieraziz. Eta Kongresura ere eraman dute mezua: gerrari, ez. Zenbait diputatu inoiz baino fuertean ikusi dugu bere oposizioan, zinegileenak harrotu egin balu bezala. Sinteleko langileei baino kasu gehiago egin diete hauei. Baina hori besterik da ●

◆ JOXE MARI OSTOLAZA

T E R M O

TXANPONA

EUSKAL PENTSIOAK

Pentsioak, gure herriko hamaika gauza bezala, ez ditugu euskal herritarrok erabakitzen. Parisen eta Madrilan erabakitzen dira, egunotan ikusten ari garen moduan. Frantsesak eta Iparraldeko euskal herritarrok Frantziako Gobernuak inposatu nahi duen pentsioen erreforma planaren aurka mobilizatzen ari dira. Planak zera proposatzen du: lan bizitza luzatzea, 60 urterekin eta gutxieneko pentsio batekin borondatez erretiroa hartzeko aukera ukatu gabe; eta pentsio osoa jasotzeko beharrezko diren kotizaturiko urteak mantentzea, 37,5 urte sektore publikoan eta 40 pribatuan. Sindikatuek, LAB tartean, kotizatu beharreko urte kopurua sektore guztientzat berdina izatea eskatzen dute: bai sektore publikoan bai pribatuan 37,5 urte. Hegoaldean eta Espainian kontabilizatzeko urte kopurua handitzeko eztabaida hasia da; beharrezko diren lan bizitzako 15 urteak, orain arte hitzartutakoak, lan bizitza osora zabaltzeko. Kasu bietan, kapitalaren ofentsiba bat da, bakoitza bere gobernuaren bitartez, hainbeste borroka eta gero lortutako ongizate estatuari erasotzeko. Gainera, euskal herritarroi erabakitzeko eskubidea ere ukatzen zaigu ●

◆ DANIEL UDALAITZ

MOBILIZAZIO HERRITARRAREN ORDUA GERRAREN AURKA

EUROPA osoan Irak erasotzearen aurkako mobilizazioak izango dira larunbat honetan eta Euskal Herrian ere deialdi ugari egin, nagusiki hiriburuetan. Arbuizatzeko instituzionalen ondoren, era guztietako kolore eta pentsamoldeko jendea bilduko da mobilizazio hauetan, sarri euren artean ere elkarren aurka aritzen direnak ere bai, guztiak AEBek Iraken aurkako gerrarik gauzatu ez dezan. Europan eta mundu osoan gero eta ozenagoa da geldiezina dirudien gerra honen aurkako oihua, eta honek Euskal Herrian bere oihartzuna izatea garrantzitsua da, gure arazoez gain munduan diren beste arazo batzuegatik kalera ateratzeko gaitasuna funtsezkoa delako.

ASKATASUNA ETA ETXERATEN AURKA BERRIZ ERE

ESPETXEAN dira jada Iñaki Loizaga, Iñaki Reta, Ixone Urzelai, Xabin Juaristi eta Asier Virumbrales Askatasuna eta Etxerateko kideak, Baltasar Garzon epailearen aginduz joan den asteen atxilotutakoak. Jean François Lefort Askatasuneko bozeramailea atxilotzeko nazioarteko agindua ere eman du Garzonek. Beste delitu zehatz eta pertsonalik demostratzen ez den artean, presoen alde aritzea da leporatzen zaien delitua eta horregatik "talde terroristaren partaide izatea". Egi borobila da gezur bat behin eta berriz errepikatzean egi bilaka daitekeela, eta kasu honetan halako zerbait gertatzen da: Askatasuna, Etxerat edo ezker abertzaleko beste zenbait kide atxilotu daitekeela, ETAKoa izatea leporatu eta guztia gauzarik normalena bezala agertzea, giro politiko-sozialak halakoak baimentzen dituelako.

BARANDALLAREN OSASUNA GERO ETA OKERRAGO

BAUTISTA Barandalla euskal presoak

jasandako ebaketa gogorra ondo atera bada ere, bere osasun egoera okerretik okerrera doala zehaztu dute bere egoera gertutik jarraitzen duten konfiantzazko profesionalak. Auzia salatzeko mobilizazio ugari izaten ari da Euskal Herri osoan, baina espetxe epaile zein agintarientzat bere egoera oraindik ez da behar bezain larria askatasunean uzteko.

EUROPAKO KONSTITUZIOA

EUROPAKO Batasuna prestatzen ari den etorkizuneko Konstituzioa gero eta arreta gehiago pizten ari da euskal gizarteko sektore ugaritan eta, bereziki, abertzaleen artean. EAJK autodeterminazio eskubidea onar dezala eskatzen dio konstituzioaren prestatze lanetan ari den Konbentzioari, nahiz eta, erraz ulertzen ez den

B A H E A

- Lucia Etxebarría idazleak "Elkarri" aldizkarian: "Nire kasu zehatzean, nik oso gertutik ikusten ditut gatazkaren alde biak: familiaren parte bat mehatxupean egon zitekeen eta beste bat ETAn militatzen. Euskal Herriko biztanleriaren %90ak antzerako egoera bat bizi duela uste dut".
- Rafa Diez, LABeko idazkari nagusiak 'Gara'n: "Ibarretxe planaren atzean, espazio soberanista marko autonomo berri batera eramatea da".

ETROA

ARBUIATZEA ETA ALTERNATIBAK

Joseba Pagazaurtundua izan da ETak aurtien hildako lehen pertsona. Andoaingo Udaltzainburua eta PSE-EE eta Aski da! plataformako kidea zen. Izandako erreakzioetan, euskal gizarteko esparru sozio-politiko ia guztiak bere arbuiaze sendoena erakutsi dio ETaren hilketa berri honi. Gero eta agerikoagoa da euskal gizartean ETaren aurka dagoen gero eta jarrera zabal eta tinkoagoa. Etazaleena ere konturatzeke gisakoa da, bistakoa da. Bistakoa den bezala, halako une latzetan esatea gaizki badirudi ere, errepresioak eta gaitzespenek bakarrik ez dutela balioko ETak bere jardun odoltsua alboratzeko.

■ Patxi Zabaleta.

IZPIAK

Patxi Zabaleta izango da Aralarrek datorren maiatzeko hauteskundeetara parlamentu foralerako aurkeztuko duen zerrendaburua. Javier Eskubi medikua izango da Iruñeko Udalako zerrendaburua. Aralarrek azpimarratu duenez, Nafarroako lehentasunak UPNri gobernu forala eta Iruñeko alkatetza kentzea da.

Jose Ramon Goñi Tirapu Gipuzkoako gobernadore zibil ohia da Emilio Rodríguez Menéndez abokatuak bultzatutako Justiziaren Alderdi Sozialistaren (PSJ) Marbellako alkategaia.

EAJ eta EAK hauteskunde osterako utzi dute Arabako Batzar Nagusien osaketa ukituko lukeen Hauteskunde Legearen erforma, horrela elektoralismo salaketak saihestu asmoz.

Arnaldo Otegi eta Joseba Permachek ez dute begi onez ikusi hauek Ibarretxe lehendakariarekin izandako bileraren berri filtratu izana eta EAJri egotzi diote filtrazioa modu interesatuz egin izana.

■ Arnaldo Otegi.

jokaldian, Legebiltzarrean gaia jorratzeko mozioan halakorik ez eskatu. Europako egoera aldatzen ari da eta estatu gabeko nazioek zerbait egiteko zirrikitua ikusten ari dira. Etorkizuneko klabe zenbait hor egon daitezke agian.

ARAZOA ETA ONDORIOAK

ARRANTZALEEN jardunagatik fuel-olio kopuru handiak kostara ez heltzea ahalbideratu da, itsasoaan ahalik eta gehien jasotzearen irizpidea egokia dela erakutsiz. Hala ere, arrantza-leek eurek adierazi dute ondorioen aurka ari direla eta arazoaren muinak bere horretan jarraitzen duela *Prestigek* fuel-olioa isurtzen jarraitzen duen bitartean. Ostiral honetan, hilak 14, bilduko da zientzialarien aholku taldea, petroliontziaekin zer egin erabakitzeko.

EAJ-EA, ORAINDIK ERE AKORDIO BATEN ZAILTASUNAK

EAJ eta EAren arteko akordioa gauzatu da eta astean zehar sinatuko da seguruenik, baina tentsioak pil-pilean jarraitzen du herri askotan, datozen egun eta asteotan ikusiko den legez. Orain arte ikusi den arabera, EAren aldetik dira eragozpen gehien. Begoña Errasti EAko lehendakariak -behin baino gehiagotan azpimarratu da oraindik Xabier Arzalluzen deiaren zain dagoela- akordioak zintzilik diren hariak daukela ezaguna dela jakinarazi du. Iñaki Gerena-barrena EAJko ABBko lehendakariak, 'Gara'ri emandako elkarrizketan, "Errastiri bere arazoak nola konpondu behar dituen esateko inor ez dela" aitortu zuen, "baina akordio bat sinatua" dutela gogorarazteko bai.

• Lorenzo Contreras kazetariak EAJ eta ETaren balizko negoziazio batez hitz egiten du 'Estrella digital' en, zurrumurru baino zerbait gehiago gisa aurkeztu duen iruzkinean. Tartean, Josu Urrutikoetxearen izena nahasten du: "Mundu mailako egoeraren aldaketak analista politiko deitutakoen burua berotzen du. Zabalduetako oihartzunen arabera, ETA-EAJ negoziazioak, baldin badago, eta Josu Ternera bere sorreraren partehartzaile izan edo ez, ez luke su-eten berri bat esan nahi, baizik eta, jakina, beste 'zerbaiten truke' borroka armatua alboratzea".

Ibarretxe eta komunikazio dinamikak

Juan Jose Ibarretxe lehendakaria eta Arnaldo Otegi bilduta izan dira orain gutxi. Beraz, Eusko Jaurlaritzaren eta Ezker Abertzalearen artean komunikazio moduren bat izan da. Zoritxarrez, gure kultura politikoan gehiegi erroztzen ari da edozein elkarrizketa aurrebaldintzaz betetzeko ohitura. Komunikaziorik gabe, ordean, ez dago politikagintzarik. Halere, horixe da pluraltasun egoerak ezinbestekoa egiten duena: kontrajarrita dauden hitzaldi eta aktoreen arteko komunikazioa eta aldaketarako gaitasuna. Ibarretxeri dagokio komunikazio egoera ezberdin horien indar eragile bilakatzea.

Iazko maiatzaren 13tik erdigune garrantzitsu bat berrantolatzen da bi oinarriren bueltan: EAEko biztanleen erabaki ahalmenarekikoa eta ariketa politiko demokratikoarekiko errespetua. Herritarren gehiengoak ez du onartuko ezarpen ez demokratikorik. Gizartearen gehiengoak eskabide dituen oinarri horiek "egitura" bilakatzea dagokio Lehendakariari. Ardura hori aurrera eramateko bere egitasmoa gorpuztuko duen etengabeko komunikazio dinamika sendoak irekitzea behar-beharrezkoa du. Alde batera utzi behar da aurkako politikoarekin hitz egiteko ETaren biolentziaren gaitzespena ezinbesteko baldintza denaren ideia. Hari horretatik jarraituta, beti topa liteke aurkako politikoa- ren baitan zor demokratikoren bat elkarrizketa bidera ezina egiten duena: Konstituzioa ez onartzea, ETaren biolentzia ariketa babes- tea eta abar. Lehendakariaren ardura aurkako politikoa maiatzaren 13ko aginduetara integratzea da. Horretarako Ibarretxek guztiekin hitz egin behar du.

EUSKO Jaurlaritza osaturiko alderdiekiko gizarte atxikimenduak erdigune garrantzizko bat osatzen duen arren, alde batera utzi ezin daitekeen beste gizarte zati bat Espainiako Konstituzio sistemara atxikiriko alderdietara bildu da eta beste zati bat Ezker Abertzalera. Eusko Legebiltzarrean ere errealtate hori islatzen da. Baldintza hauetan Lehendakariaren proposamen- ean aurrera egiteko ezinbestekoa dirudi alderdiekin hitz egin eta gizartearen atxikimendua zabaltzeko komunikazio dinami- kak sortzea. Bai alderdiekin burutu daitekeen elkarrizketan eta bai gizartearekin burutu daitekeenean, transformaziorako bal- dintzak sortu behar dira. Transformazioak oposizio-ko alder- dien proposamenetara etengabeko joan-etorrian gerturatzea esan nahi du. Haserako proposamenak dinamika hori artikulat-

tzeko oinarriko elementu izan behar du; dinamika horren ondorioz adosturikoak EAEko oinarriko erakunde arautzea bideratu beharko luke. Zaila dirudi inolako harremanik man- tendu gabe, bat batean burutzen den proposamenak arrakasta- rik izatea. Horregatik ezinbestekoa da komunikazio dinamika ahalik eta azkarren sortzea. Dinamika horrek ekarri lezake, orain ezagutzen dugun zatiketa honetan, elementu komunak sortzeko gaitasuna erreperatzea. Komunikazioaren hasiera- ko helburua ez da atxikimendua sortzea; baizik eta etorkizune- ko adostasuna jorratzeko dinamikak sortzea.

Baina bada, komunikazio dinamikak irekitzea justifikatzen duen beste arrazoi bat. Pentsa daiteke dena esana dagoela eta inor

ez dela mugituko. Komunikazio dinamika indar transformatzaile handia da. Komunikaziotik kanpo geratzen dena isolatua geratzen da prozesutik. Ibarretxek, bere proposa- mena aurrera ateratzeko adostasunak lortzera bideraturiko komunikazio dinamikak irekitzea bezain garran- tzitsua da, komunikazio prozesuaren lidergoa hartzea gizartearen aurrean bere proposamena indartzeko.

LIZARRAZ geroztik PPK eta PSOEek demokrazia soilik Konstitu- zioarekin identifikatu dute; hortik kanpo inolako aukerarik utzi gabe egungo Ezker Abertzalea sistematik kanpo uzteko apustua egin dute. Aldi berean, EAJ, EA eta EB-IUK erakundeetatik kanporatzeko inda- rrean dihardute, bereziki, abertzale- tasun klasikoaren eta ETaren bio- lentziaren arteko uztarketa argudiatuz. Alderdi konstituzionalis- tak bitarteko guztiak erabiltzen ari dira euskal abertzaletasunaren kon- tra egiteko. Helburu horren zerbitzu- ra jarri dituzte biolentziaren bikti- mak, intelektualak, bake

mugimenduak, komunikabideak eta abar. Egoera zail honetan ere, Ibarretxe behartuta dago komunikazioa irekitzera. Proze- suan ez abertzaleen partehartzea bezain garrantzitsua da ez aber- tzaleekiko jarrera zein den gizarteratzea. Hortik abiatu behar da. Ezker Abertzaleak bizi duen eraso egoeran ere, Ibarretxek komu- nikazioa irekita mantendu behar du. Hori da politikagintza.

Ez dago garbi etxea eraikitze-ko falta diren adreiluak Ezker Abertzaleak ala Alderdi Sozialistak jarriko dituen edo hautes- kunde prozesu baten ondorioz Ibarretxek bakarrik eraiki leza- keen. Baina adreiluak eskuratzegatik, alde batera edo bestera, enborretik gehiegi alde egiten bada etxerik gabe geratzeko arriskua dago ●

Xabier Barandiaran Irastorza
Iritzi Publikoko irakaslea
Deustuko Unibertsitatean

"Pentsa daiteke dena esana dagoela eta inor ez dela mugituko. Komunikazio dinamika indar transformatzaile handia da. Komunikaziotik kanpo geratzen dena isolatua geratzen da prozesutik"

A N D O N I I T U R Z A E T A

Tolosarra da, 24 urte ditu eta Martin Aranbururen lekua hartu zuen iaz EAko Gazte Abertzaleen idazkaritza nagusian. Politika eta Administrazio Zientziak ikasitakoa da eta Historia lantzen dihardu orain. 17 urterekin eman zuen jauzia EAra eta geroztik Euskara arduraduna izan da Gazte Abertzaleetan eta baita Antolakuntza eta Finantza idazkaria ere.

“IBARRETXEREN PLANAK EZ DU EUSKAL GATAZKA KONPONDUKO”

Azkenean lortu da EAJ eta EAren arteko koalizioa datozen udal eta foru hauteskundeetarako. Hala ere, zuen alderdiko batzar nazionalen %20 kontra azaldu da...

Gazte Abertzaleak (GA) talde-tik beti egin dugu gure proiektuaren aldeko apustua. Herri honetan erreferente edo alternatiba abertzale eta ezkertze ezberdin bat egotea beharrezkoa dela uste dugu, lurraldetasunari edo autodeterminazio eskubideari buruzko ikuspegi propioak izango dituenak. Dena den, gaur egungo egoeran, bigarren trantsizio baten atarian egon gaitezkeenez, koalizioa tresna baliagarria iruditzen zaigu. Denbora luzez ari gara Estatutoarekin naziogintzan aurrerapausorik eman gabe eta orain aukera berri bat ari da zabaltzen. Gainera, gaur egungo EAJ eta duela hamabost urtekoa ezberdinak dira eta ez du zerikusirik gaur egun Ibarretxe esaten duenak Ardanzak esaten zuenarekin. Beraz, gure burua abertzaletzat daukagunok ahailekin garrantzitsu bat egin behar dugu eta niri, pertsonalki, gustatuko litzaidake koalizio honetan beste sektore eta pertsona batzuk ere egotea.

■ **Zuek EAren proiektuak autonomia behar duela azpimarratu duzue.**

Bai, baina egoerak koaliziora eramaten gaitu gizarteak ere hala eskatzen duelako, eta guk ez dugu asmo hori hutsean utzi nahi horren aldeko apustu garbia egin ez dugulako. Gurean eztabaida zabalagoa egon izana normala da. Azken

XOUE SIMAL

■ **“Aralarren kasuan, indar ezkertze eta soberanisten arteko harremana bultzatzea beharrezkoa da, EAJ hain hegemonikoa ez izateko eta ñabardura sozialak ere lehenesteko”.**

finean EAJ alderdi hegemonikoa da. Haatik, jeltzaleen artean ere eztabaidak izan dira hauteskondeei begira eta hor dugu, adibidez, Josu Bergara eta Jose Luis Bilbaoren arteko auzia. Ika-mika guzti horren atzean EArekiko hartu beharreko jarreraren inguruko elementuak ere izan dira. EAko jende gehienak uste dugu gure proiektua beharrezkoa dela herri

hontzat eta, horren frogatzat, hor dugu azken 15 urteotako ibilbidea. Autodeterminazioaren alde egiteagatik kanporatu gintuzten Eusko Jaurlaritzatik Ardanzen lehendakari zapean eta orain EAJk ere apustu bera egiten du. Gure ekarpena garrantzitsua izan da horretarako. Alderdi txikia gara eta sekula ez zaigu gure lana eskertuko baina kontzientzia lasai daukagu jakin badakigulako herri honetako alderdi hegemonikoarengan eragina izan dugula, akuilu lana eginez. Hala ere, orain normala da koalizioaren aurreko nolabaiteko beldurra egotea, gizarte mediatiko batean bizi garenez gure alderdiaren proiektua garbi azaltzea zailagoa izaten baita honelakoetan. Gainera oso politak ez diren urratsak egin ditu EAJk prozesu honetan, Donostiako alkateztarako hautagaia gurekin hitz egin aurretik aurkeztea kasu.

■ **Garen ikuspuntutik, hurbilago sentitzen zarete Aralarretik EAJtik baino?**

Guretzat erosoena abertzale guztien arteko koalizio bat osatzea izango litzateke, Batasuna

kanpoan utzita ez dituelako gutxieneko baldintza batzuk betetzen. Lizarra-Garazin argi utzi genuen baldintza batzuk betetz gero prest geundela bidea elkarrekin egiteko, baina egun egoera oso bestelakoa da. Aralarren kasuan, indar ezkertze eta soberanisten arteko harremana bultzatzea beharrezkoa da, EAJ hain hegemonikoa ez izateko eta ñabardura

sozialak ere lehenesteko. Baina errealitatea beste bide batetik doa eta EAJk aurrealdintza bezala jarri zigun eurekin koalizioa egiteko lehenik Aralarrekin kontaktu guztiak hautsi behar zirela. Alabaina, ez nuke baztertuko epe ertainera abertzale eta ezkertiarrek osatzen duten espektro hori batu ahal izatea, esparru hori besteak baino zatikatuago baitago gaur arte. Mesfidantza handia dago. Aralar bera datorren lekutik dator eta asko demostratu behar du. Ausardia erakutsi du Batasunatik aldeni delako baina gauza asko dauzka definitzeki. Dena den triste da hauteskundeei begirako harremanekin EAK eta Aralarrek eman duten itxura, elkarri mokoka ibiliz.

■ **Alternatiba ezkertizale-tzat jo duzu EArena, baina Jaurilaritzarena politika neoliberala dela esan berri du ELAko idazkari nagusi Jose Elorrietak. Zer irizten diozu?**

Kritikak ondo hartu behar dira beti baina kontuan hartu behar da gurea alderdi txikia dela eta koalizio bateko kide garena. Negoziazioetan amore ematen jakin behar da eta zenbait planteamendu bazter utzi behar izaten dira. Gobernu batean sartzen zarenean arduratsu jokatzen jakin behar da. GAK badu bere ponentzia soziala eta bertan islatzen dira gure egitasmoak baina horiek ehuneko ehunetan betetzen ez direlako ez dugu Jaurilaritza utziko.

■ **EAKo botoemaileek ulertzen al dute zuk aipatzen duzun ezkerreko izate hori?**

Beharbada botoemaileek hobeto ulertzen dute eta barneratuago dute izaera hori alderdi barruan EAJtik etorri ziren askok baino. Guri boza ematen digunak badaki alderdi gaztea eta sentimenduetatik ezkertiaragokoa garena. Azken finean, EAJ zatitu zenean, batzuk Garaikoetxearen lidergoagatik joan ziren, beste batzuk haserre baten ondorioz... baina izan ziren esparru sozialdemokrata batera igaro nahi zutenak ere. Hori beti gertatzen da horrelakoetan. Hala ere, gure alderdiaren

estatutoetan argi dago alderdi sozialdemokrata eta independentista garena eta 1986tik aurrera sartu garenok eta EAJn sekula egon ez ginenok ardatz horiek oso argi ditugu. Garen errealitatea horren isla da.

■ **Bigarren trantsizioa deitu duzuna Ibarretxe Planaren bitartez gauzatu**

■ **“Niri, pertsonalki, koalizioan beste sektore eta pertsona batzuk egotea ere gustatuko litzaidake”.**

nahi da. Balioko al du beste agertoki batera igarotzeko?

GAKook aurrerapauso handia dela uste dugu. Aberrigintzari dagokionez, azken 15-20 urteotan izan den geldialdi politikoa gainditzeko balio dezake. Baina hor kontuz ibili behar dugu, Ibarretxek esandako zenbait gauza gero beste jeltzale batzuk leundu baitituzte. Egitasmo hori aurrera egiteko interesgarria bada ere, ez du balio indarkeriarekin amaitzeko eta ezta gatazka politikoa gainditzeko ere, eta beraz ez du elkarbizitza bideratuko. Indarkeriarekin amaitu nahi bada berori baliatzen dutenen argudio guztiekin amaitu behar da. Adibidez, Nafarroaren eta Iparraldearen kasuan Ibarretxeren planak ez du soluziobiderik jartzen. Herri

□ **“Jaurilaritzaren eskutik Batasunari keinu bat egitea ona litzateke baina beste aldetik ere erantzuna jaso beharko luke”**

honetan gatazka identitario bat daukagu. Hori ez da Errioxa edo Landetan gertatzen baina bai, aldiz, Zuberoan, Lapurdin, Gipuzkoan, Bizkaian, Araban edo Nafarroan, nahiz eta intentsitate ezberdinarekin izan. Egoera hau gainditzeko

■ **“Gobernu batean parte hartzen duen denean, nahiz eta barne sailburua Ean**

prozedura demokratikoa soilik izan behar den argitu behar da, demokratiko lege gehiengo eta gutxiengoaren jokoa edo borroka hartzen badugu. Testuinguru zehatz horretan badu zentzua Ibarretxeren egitasmoak. Baina guk bestelako irakurketa egiten dugu, identitate gatazka bat dagoenean elkarbizitza bideratu nahi

bada, gatazkari bere osotasunean heldu beharko zaiolako. EAEn autodeterminazio eskubidea izatea ondo dago, eta beharrezkoa da, baina plan honek ez du gatazkaren osotasuna hartzen, agian Espainiak

kritikatu ezingo duen bide demokratiko metodologiko horretatik jo nahi delako. Baina hori ez da errealista, Nafarroan eta Iparraldean gatazkak bere horretan jarraituko duelako. Beraz, hausnarketa sakonagoa egin behar da. Autodeterminazio

XOUE SIMAI

ardura ere zure gain hartzen duzu eta, adibidez, manifestazio bat debekatzen
an, gu ere hor gaude”.

eskubidea prepolitikoa da eta guk aukera izan behar dugu hortik abiatuta euskal lurralde guztietako egoera aldatzeko. Lehendakari batek, abertzalea izanda, ezin du esan ez duela ezer egingo Nafarroan eta Iparraldean horretarako legimitaterik ez duelako. Guk ezin dugu hori onartu.

■ **Posible ikusten duzu horrelako prozesu bat ezker abertzalearekin batera gauzatzea?**

Egia esan ez dut horretarako borondatearik somatzen, ez ezker abertzalean ezta beste esparru batzutan ere. Konfrontazio egoera nazkagarri eta nekagarri batean bizi gara eta zaila da hori gainditzea. Ez dut uste 1998ko giro hura berpizteko gauza handirik egiten ari denik, ez euren aldetik eta seguruenik ezta besteon aldetik ere. Azken finean, gobernu batean parte hartzen duzunean ardura ere

zure gain hartzen duzu eta, adibidez, manifestazio bat debekatzen denean, nahiz eta barne sailburua EAJkoa izan, gu ere hor gaude. Horrelakoek ez dute elkar ulermena errazten baina argi dago ezker abertzaleak ere urratsak egingo balitu gatazka egoera gainditzeko aukera gehiago egongo litzatekeela.

■ **Batasunaren ilegalizazio prozesua dela eta, agian bozetara aurkeztetik izango ez dutenez, beharrezko ikusten al duzu haiei zuzendutako nolabaiteko keinuren bat egitea?**

Batek keinua egiten duenean askotan besteak ez du behar bezala ulertzen. Elkarren arteko ulermena ahalbidetzeko borondatea behar da. Ilegalizazioarekin etor daitekeen panorama oso latza izango da. Salagarria dena ekintza da eta inola ere ez ideiak. Jaurlaritzaren eskutik Batasunaren inguruari keinu bat egi-

□ **“Lehendakari batek, abertzalea izanda, ezin du esan ez duela ezer egingo Nafarroan eta Iparraldean horretarako legimitaterik ez duelako. Guk ezin dugu hori onartu”**

tea ona litzateke baina beste aldetik ere erantzuna jaso beharko luke, bestela ezinezkoa baita horrelako zerbait gure jendeari azaltzea. Ezker abertzaleak guk baino hausnarketa sakonagoa egin behar du. Ez guk esaten dugulako, abertzaletasunaren errealitateak horretara bultzatzen duelako baizik. Hiritargoak hori eskatzen dio eta autokritika egiteko gaitasun pixka bat azaldu beharko lukete. Zergatik joan zaie Aralar, zergatik hautsi da Abertzaleen Batasunarekiko elkarlana, zergatik urrundu zaizkie Zutik eta Batzarre? Batasunakoek gauza askotan arrazoia izan dezakete, ilegalizazioaren auzian esaterako, baina autokritika puntu bat falta zaie. 1998an frogatu zen armarik gabe posible dela aurrera egitea. Horretaz jabetu behar dute.

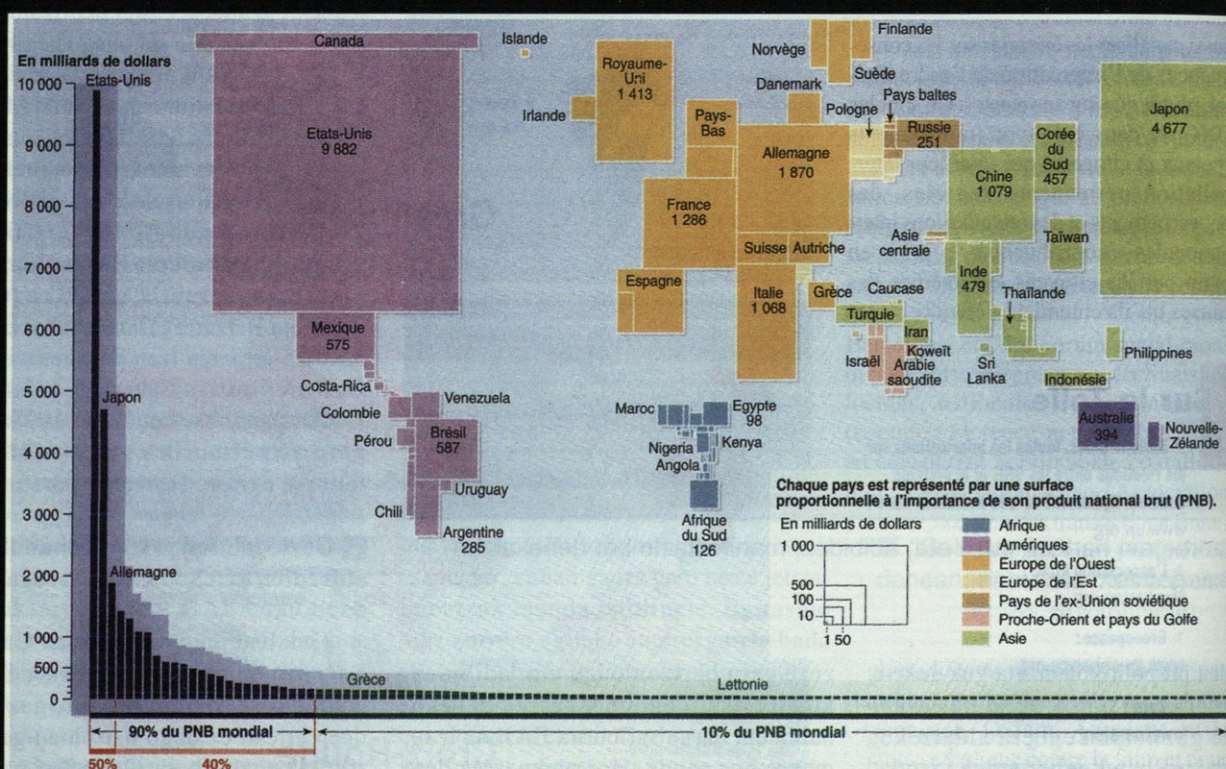
■ **Gazte taldeen arteko komunikazioa alderdien artekoa baino errazagoa al da?**

Guk baditugu harremanak Gaztedia Sozialistekin, EGIrekin, Ezker Batuko gazteekin... baina, orohar, gazte taldeen artean ez dago harreman gehiegirik bakoitzak baduelako lan nahikoa berea iraunarazten. Hala ere, egia da zenbait gazte taldeekin harremana errazagoa dela alderdi batetik bestera egiten denean baino. Gaztedi Sozialistak, esaterako, autodeterminazioaren eta euskal gatazkaren inguruan bere alderdiaren oso bestelako jarrera erakutsi du beti eta hori elkar ulertzeko baliagarria izan daiteke. Asko dago eurekin hitz egiteko. Laster gure XV urtemuga betetzen dugu eta, horren haritik, Ibarretxeren Planari zuzendutako gure proposamena mamituko dugu. Seguru nago PSE-EEko gazteak guk aurkeztutako ñabardurekin puntu askotan bat etorriko direla.

◆ **JOSEBA ARRUTI**

Mapa eta atlasek herritar arruntontzako "ikusgarri" egin nahi dituzte herri eta kontinenteen perfilak. Eta askotan ikusi ditugu mapa horien gainean hainbat ikur eta grafi-ko argigarri. Baina zer gertatzen da geografi ahalegin batean herrialdeen itxura fisikoa eta horien ahalmen ekonomikoa uztartzen ditugunean?

ERRUSIA ETA AFRIKA DESAGERTU EGIN DIRA MAPATIK

Sources : Banque mondiale, Washington DC, 2001 ; Association stratégies Asie Pacifique, Sources Asie, <http://sources.asie.free.fr> ; Institut du monde arabe, Paris, 2001 ; Rapport sur le développement humain 2001, Programme des Nations unies pour le développement (PNUD), New York.

■ Lehen grafikoak Nazio Produktu Gordinaren arabera ematen dio munduko estatu bakoitzari. Kopuruak 1.000 milioi dolarretan daude. Alemania, Japonia eta Estatu Batuen artean daukate munduko aberastasun osoaren %50a.

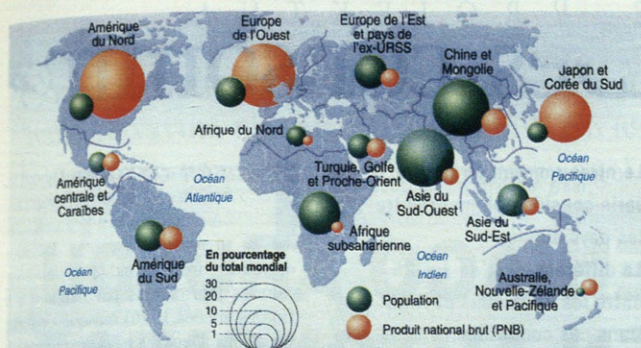
Munduan gertatzen dena jakin eta ulertzeko, informazio iturri garrantzizkoa da aspal-ditik Parisko "Le Monde Diplomatique" hilabetekaria. Honek, bere analisiak osatzeko plazaratzen dituen gehigarrien artean, berrikitan ipi-nia du salgai "L'Atlas du Monde Diplo-matique" liburuki berezia. Bertan eskaini nahi da -Ignacio Ramonet zuzendariaren hitzetan- munduaren aurpegia, aurreiri-

tzien eta informazio burrunbaren erdian ezkutaturik geratzen den benetako bisaia.

"Urte gutxitan -dio Ramonetek hitzaurrean- munduz aldatu gara. (...) Aurreko gure erreferentzia asko zaharkitu geratu zaizkigu. Bi mendetako irizpi-de politiko edo soziologiko sendoak hon-doratu egin dira. Gauzen bilakabidea ulertu eta esplikatze urte luzez erabili izan dugun erreminta kontzeptualen kaxa bat-batean desagokia geratu zaigu,

bidean diren aldaketak neurtzeko gai izan behar duten tresna berrien faltan".

Bitxia da, baina munduan jazotzen ari diren aldaketa nagusiak ulertu nahian bilaka hasita, hain modaz kanpo dirudien marxismora bihurtzen ari garela esango luke batek. Ramonetek berak dioen moduan, "mundializazioak dakartzan aldaketak daude lehenik. Eta hasteko, ekonomiak politikaren gainetik daukan nagusitasuna".

Sources : Banque mondiale, Washington DC, 2001 ; Historiens et géographes, n° 329, octobre-novembre 1990 (réactualisé en janvier 2002), Association des professeurs d'histoire et de géographie (APHG) ; Images économiques du monde 2002, Sedes, Paris.

Comparaison de la population et du PNB pour les principales grandes régions

■ Bigarren grafikoan, esfera berdeak populazioak dira eta laranja kolorekoak aberastasuna NPGean neurtuta.

ERRUSIA HOLANDA ADINAKOA DA ETA! ARGIAko orriotarako

Atlas horretan dauden mapa eta irudien artean bi oso berezi hautatu ditugu, irakurleari zirrara eragiteaz gain kolpe batez gaur Lurra nolakoa den (edo nolakoa ere baden) ulertarazten diotenak. Izenburutzat "Aberastasunak nola neurtu?" darman ataleko grafikoetako bi dira.

Munduan batzuen eta besteen arteko desberdintasunak ez dira sekula gaur bezain sakonak izan, hala diote aberastasunak neurtzeko erabiltzen diren bi neurgailu nagusiek. Bata Nazio Produktu

■ Aberastasuna eta pobrezia neurtuta eta era grafikoan ulertzeko moduan, mapatan eskaini dizkigu "Le Monde Diplomatique"k

Gordina da. Eta bestea NPG hori bera biztanle bakoitzeko.

NPG horrek biltzen ditu estatu batek urtean produzitu dituen ondasun eta zerbitzu guztiak, gehi kanpoan ari diren bertakoek ekarri dituztenak, gehi bertan diren kanpotarrek sortutakoak. Guztia AEBetako dolarretan dago kalkulatu. Ez da pentsatu behar NPG hori erabat zehatza denik, baina konparaketak egiteko erreminta oso ona dela garbi dago. Horrela dakigu denen buru AEB zegoela 2000. urtean 9,882 bilioi dolarrekin, hau da, berak bakarrik produzitzen du mundu osoko aberastasunaren %31. (Argitu behar da liburu hau frantsesez denez "milliard" kopuruak gure mila

milioi .esan nahi duela).

Baina atlas honek duen ederre-na horixe da: guk hemen letra eta zifra asko erabiliz luzatu beharko genukeen zerrenda xehea begirada batez ulertzeko modua ematen duela. Hori lortzen du artikulu honekin batera doan lehen grafikoak. Bertan erakusten da

munduaren geografia nolakoa den herrialde bakoitzari bere aberastasunaren tamainako neurria emanez gero. "Trudibat hobe mila hitz baino", horra egia. Izan ere, non dago Afrika? Zer da Hego Amerika? Non desagertu dira Sobiet Batasun ohia eta duela hamalau urte arte bere bazkide ziren Ekialdeko Europako herrialdeak? Dramatikoa da munduaren argazki hau.

AFRIKA EZ DA ARRASTO MEHE BAT BAINO.

Orriotara ekarri dugun hirugarren grafikoak ez dauka indar gutxiago gure begientzat. Herrialde bakoitzaren delako Nazio Produktu Gordina Biztanleko hori oinarritzat hartuta, mapa normal bat distortsionatu egin du

"Le Monde Diplomatique"eko atlas honek. Bere orrietara ekarri du anamorfosi moduan Moskuko unibertsitateko Vladimir Tikhunov geografoak sortu duen mapa hori.

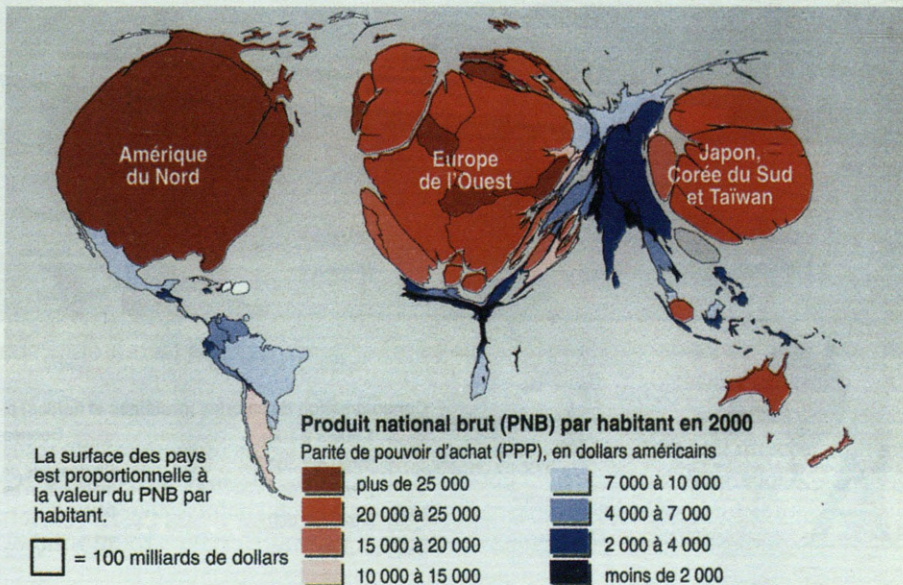
Ikustekoa da zer nola puztuta bizi garen Ipar Amerika, Mendebaldeko Europa eta Japonia-Hego Korea-Taiwaneko gizarteak. Latinoamerikak nola-halako itxura bat mantentzen du, oso "argalduta" bada ere. Ekialdeko Europa eta Asia ezin dira ezagutu ere egin. Eta Afrikako biztanleen miseria... negargarria da.

Ulertzen bai, baina barneratzen errazak ez dira mapa horiek. Eta esplikazio bila gabiltzanontzako, gai honen gakoa beste grafiko batean eskaini digu "Le Monde Diplomatique"ren atlasak: bigarren grafikoan pilota berdeek irudikatzen dituzte populazioak eta laranja kolorekoek Nazio Produktu Gordinak. Hortxe dago kokxa!

Bakoitzari bere ondorioak ekarriko dizkio mapa horien ikusteak. Baina ur sakonagoetan sartu gabe, bat behintzat nabarmena da: Latinoamerikan dabilzala munduko mediatik hurbilen, eta ondorioz hortik gora batzuek daukagun soberakina dela mediaren azpikoek falta dutena.

◆ PELLO ZUBIRIA

<http://www.argia.com/nethurbil> helbidean, gai honi buruzko informazio gehiago eta Interneteko loturak.

Sources : Base de données en ligne de la Banque mondiale, Washington, 2002 ; GRID-Arendal, Norvège. Cette anamorphose a été créée par Vladimir Tikhunov, professeur au département de géographie de l'université de Moscou.

PNB représenté en anamorphose

■ Hirugarren grafikoan anamorfosian itxuraldatu dira herrialdeak: beren biztanle bakoitzak duen NPGren arabera loditu edo mehetu dira.

P O R T U E N L E G E P R O I E K T U A

Litekeena da Bilboko eta Pasaiako portuak nahiz Espainiako Estatuko gainerakoak zeharo gelditzea, baldin sektoreko sindikatuak gertatzen ari diren mobilizazioekin aurrera egiten badute. PPren Gobernuaren portuei buruzko lege egitasmoa da haserrearen arrazoia.

MADRILEK ARE GEHIAGO AHULDU NAHI DU PORTUEN AUTONOMIA

■ Litekeena da sektoreko langileek eta zamaketariak grebara jotzea eta Espainiako portu komertzial oro geldiaraztea, Bilbokoa (argazkian) eta Pasaiakoak barne.

Alderdi Popularraren Espainiako Gobernuak ausart dihardu portuei buruzko beste lege bat ezartzeko lanean. Oraingo tesua indarrean jartzen bada, are erkinagoa izango da portuen autonomia, negozioazio kolektiboa Madrilén zentralizatuko da. Jakina, lan harremanetako euskal esparruaren kontrako eraso bete-betekoa da hori. Eta pribatizatu egingo dira portueta-

ko zama lanak. Ondorioz, arriskuan izango da sektore horretako enplegua. Lege-proiektu horren kontra azaldu dira, dagoeneko, Euskal Herriko, Kataluniako, Galiziako eta Espainiako sindikatuak, baita Bilboko Portu Administrazioa, eta Espainiako beste hainbat portu administrazio ere, Eusko Jaurlaritzaren portu autoritatea bera ere tartean dela.

Azken hilabete hauetan, Bilboko eta

Pasaiako portuetako langileak hainbat alditan kontzentratu dira astero Portuko Agintaritzaren aurrean, lege egitasmo horrek aurrera egitea galarazi nahian, eta Espainiako Estatuko portu komertzial guztien greba orokorraren aitzina-ko urrats gisa. Alde horretatik, ELA eta LAB sindikatuak izan dituzte gorabeherak Estatuko zamaketarien koordinakundearekin, zeren erakunde horrek

■ Hegoaldean gutxitu egin zen 2002an merkantzien zirkulazioa

Oraindik datu ofizialik eman ez duten arren, jakin bada-kigu Hego Euskal Herriko portuetan, hots Bilbokoan eta Pasaiaikoan, 2001ean bezalaxe gutxituz joan zela merkantzien zirkulazioa. Euskal Herriko beste portuari buruz, hau da, Baionakoari buruz, ez dugu daturik. Eta, ildo horretan, kezkatzen hasita, Bilboko portuan, Euskal herriko portu komertzial ardurakoenean, nola gutxitu den da kezkatzekoa. Kontuak horrela, eta jabeturik bi lehiatzaile handienak (Bartzelona eta Valentzia) aldea ateratzen ari zaizkiela etengabe, larritu egin dira jardun horrekin ikuskizun duten sektore ekonomikoak eta politikoak. Orainsu, "Lastre en el Puerto de Bilbao" izeneko editorial bat argitaratu du "Empresa XXI" aldizkariak, eta honela dio letrak: "Maiz seinalatu dugu Bilboko portua funtsezko azpiegitura dela garapen ekonomikorako; Bizkaikorako bai bederen. Hala izan zen lehen, eta hala izango da geroan. Portu horretako zirkulazioak zimendatu zuen Espainiako merkantilismo modernoa, eta portu horren kaiek ederki isplitatu dute azken mendeetan herrialdean gertatu den industrializazioa. Gaztelako artilek ekipamenduetako ondasunetaraino, etengabe, urteen joanean. Ordea, badirudi historia horren kate mailak kraskatzen hasi direla..."

Egia da, izan, itsasoari lurra jenez, handitzen ari direla Bilboko portuko instalazioak, baina, hala eta guztiz, oraina ez da batere oparoa. Lehen esan bezala, oraindik ez dago, Bilboko portuari dagokionez, 2002ko zirkulazioaren gaineko datu ofizialik. Badira, ordea, hileko batez besteko bilakaerari buruzko datu ofizialak. Zifra horiek jakitera ematen dutenez, Bilboko portuak %4,3 inguruko lermarekin itxi du 2002ko ekitaldia. Alabaina, 2001ean izandako %3,3ko jaitsiera erantsi behar zaio beherako horri. Ofizialki egiaztatua ez bada ere, esan daiteke 25,5 tona ingurukoa izan dela Bilboko portuko 2002ko zirkulazioa (zirkulazio lokala eta horniketarako kontuan hartu gabe). Kontuak ateratzen hasita, 1998an baino milioi bat

tona gutxiago. Zirkulazio horretan, ontziratutako gabeko likidoak dira nagusi: %51,57 gutxi gorabehera. Produktu horien ondorekin, honako hauek agertzen dira hurrenez hurren: merkantzia orokorrak (%30,43) eta ontziratutako gabeko solidoak (%18).

Bilboko Portu Administrazioako arduradunen ustez, bi arrazoi nagusirengatik gertatu dira emaitza kaskar horiek. Batetik, ekonomia-aren moteltzea gertatu da. Bestetik, trantsizio-aldia egokitu zaie. Hau da, duela hamar urte hasi ziren portua handitzen, eta moldaketak 2004. urte-rik aurrera izango omen du eragina zirkulazioan. Bien bitartean, berarekin lehia handiena duten portuek, hots, Bartzelonakoak eta Valentziakoak, gora eta gora egiten dute. 1992tik 2001a bitartean, Bilboko portuko merkantzia orokorra, balio erantsi handiena sortzen duena, %71,46 hazi zen,

hau da, Estatuko batez bestekoa baino 50 puntu gutxiago. Aldi horretan, %221,6 hazi zen Valentziakoa eta %138,6 Bartzelonakoa. Edukiontzien zirkulazioaren kasuan, Bilboko portua 204.426 teusera heldu zen 2001ean: %122,27ko igoera izan zuen (estatuan, %165,15 izan zen batez bestekoa). Valentziako portuak %306tik gorako igoera izan zuen ekitaldi horretan; 1,5 teusetik pasatu zen 2001. urtean ●

■ **Ofizialki egiaztatua ez bada ere, esan daiteke 25,5 tona ingurukoa izan dela Bilboko portuko 2002ko zirkulazioa. 1998an baino milioi bat tona gutxiago**

■ Duela hamar urte hasi ziren Bilboko portua handitzen eta 2004tik aurrera izango omen du eragina zirkulazioan.

INIGO AZKONA

atzera egin baitzuen legearen kontrako bost eguneko grebaren deialdian. Nola-nahi ere, sindikatu abertzaleak prest daude ekintza bateratuak egiteko bideari heltzeko, zeren ezezko biribila eman nahi baitiote aipatu lege proiektu horri. Lege berriak desegin dezake sektoreko enpleguaren %60, eta, horregatik, Espainiako Gobernuak asmoz aldatu ezean bederen, litekeena da sektoreko langileek eta zamaketariak grebara jotzea eta Espainiako portu komertzial oro geldiaraztea, barne izango liratekeelarik, hala Bilbokoa, nola Pasaiakoa. Beharbada, gainera, artikulua hau publikatu baino lehen ere gertatuko da mobilizazioen bat.

Bestalde, Gobernuaren legea aldatzeko nahiari uko eta kontra egitea ez da sindikatuen eta langileen kontua bakarrik. Esate baterako, portu administrazioetako arduradunek ere kritikatu dute PPren Gobernuaren politika. Bilboko Portu Administrazioako lehendakariak, Jose Angel Corres jaunak, adibidez, duela hilabete batzuk publikoki adierazi zuen lege aldaketa horrek "burujabetasuna kenduko digula".

LEGE ZENTRALISTA ETA PRIBATIZATZAILEA. Oraingo egoera hau Espainiako Gobernuak ezarri nahi duen Portuen Legeak sortu du, ezbairik gabe. Gobernuak aurreko legea aldatu nahi du, eta, besteak beste, portuko langileen kontratuak liberalizatu nahi ditu oso neurriz

▣ **Gobernuaren legea aldatzeko nahiari uko eta kontra egitea ez da sindikatuen eta langileen kontua bakarrik. Portu administrazioetako arduradunek ere kritikatu dute PPren Gobernuaren politika**

kanpo. Sindikatuen iritziz, politika hori indarrean jarritz gero, atea zabalik izango litzateke oraingo enpleguak kaleratzeko, batik bat gazteak kaleratzeko, eta sektoreko enpleguen %60 ere honda

dezake. Espainiako portuetan, gaur egun, 5.000 zamaketari dabilta lanean. Zifra horretatik 1.050ek dihardute lanean Bilbon eta Pasaian; 600 eta 450 langilek, ondoz ondo.

PPren Espainiako Gobernuaren Portuen Lege Egitasmoko aldaketek zuzen-zuzenean eragiten diete kargatzen eta deskargatzen ibiltzen diren langileei eta portu administrazioei, eta, besteak beste, ondoko helburu nagusia erdietsi gura du Gobernuak: zamaketako zerbitzua ez dadila izan guztien intereseko zerbitzu publikoa, hots, gal dezala "begirune hori". Orobat, desarautu egin nahi ditu amarratzeko zerbitzua eta atoi ontziena.

Sektoreko sindikatuen ustez, "eraso izugarria" da aipatu lege aldaketa hori, eta, horrenbestez, honako eskari edo mezu hau helarazi diote Fomentoko Ministerioi: ez dezala aurrera egin enplegua desegiteko bide horretan, zeren, bestela, aurrez aurre izango dituela eta langileak grebara deituko dituztela. Horrez gainera, sindikatuek diote aldaketa inoizko eraso gogorrena izango litzatekeela bai beren profesionaltasunari dagokio

■ laz, 2001ean bezala, gutxitu egin zen Pasaiaiko portuko zirkulazioa.

nez, bai beren enpleguaren estabilitateari dagokionez. Bestalde, salaketa hauek ere egin zizkieten PPren Gobernuari. Antza denez, Gobernu horrek bata bestearen atzetik jan ditu Portuen Lege Egitasmoaren zirriborroa sindikatuak igortzeko hitza, negoziatzeko prozesua zabaltzeko eta akordioak lortzeko borondate irmoa izatearena. Sindikatuen esanetan, gehiago ere bada. Esate baterako, Estatuko Portuen Ente Publikoak urratu egin omen du, berak hala onetsita, Espainiako portu sistema mantentzeko III. Akordio Mar-koan hitzartutakoa.

Sindikatuaren esanekin jarraituz, PPren Gobernuak proposatu aldaketak enpresa pribatuaren mesederako izango dira. Hari mataza horretan, diote sindikatuak, enpresek uko egin nahi diote hitzarmen kolektiboetan izenpetu zituzten akordioak betetzeari, eta lan horretan lagun nahi dute administrazioa: hark gehituko dizkie mozkinak, profesionalak urritzeko eta lan baldintzak okertzeko bidea garbituz.

ELA eta LAB sindikatu abertzaleek, berriz, behin eta berriro adierazi dute lege-egitasmoak "lan harremanetarako euskal esparrua" suntsitu nahi duela, zeren Madrilen zentralizatu nahi baitute erabat negoziazio kolektiboa. Horrez gainera, portuetako zama lana pribatizatze-ko asmoa kritikatu dute, langileen interese-ko kontrakoa delako.

LEGE INBOLUZIONISTA. Behin Espainiako Fomentoko Ministerioak Portuetako Erregimen Ekonomikoaren eta Zerbitzu Prestazioen aurreproiektua aurkeztuta, joan den urtarilaren amaiera aldera egin zuten Bilbon egitasmo horren gaineko eztabaida bat, mahaiaren inguruan Espainiako eta Euskal Herriko hain-

■ 2002ko bukaeran hainbat mobilizazio egin zuten Pasaian eta Bilbon.

bat portutako elkarteetako gerenteak hizlari zirela. Bilboko Portu Administrazio-ko buruak, Jose Angel Corres jaunak, nabarmen kritikatu zuen aurreproiektua, "zentralista eta inboluzionista" delako. Arduradun horren aburuz, eskumenak murrizten dizkie portuei, portuetako tarifak garestitzen ditu, inbertsio berrietarako lurraren prezioa goratzen du eta negozi-azio kolektiboa ere Madrilen zentralizatzen du, beste gorabehera batzuekin batera.

Corres jaunak adierazi zuen PPren Gobernuak indarrean jarri aurretik ezarri nahi duela Europako Batasuneko Direktiba, portuetako zerbitzuak liberalizatzea datorrena, zein, itxura denez, martxoaren 10ean onetsiko baitute Europako Parlamentuan. Corresen iritziz, zama lanak badu erreformatzeko premia, baina ezin da indarrez ezarria izan, baizik eta lan

egutegi baten bidez, aldaketak dagokion erritmoan gerta daitezen.

Duela gutxi argitaratu da euskal enpre-saburuen "Empresa XXI" aldizkarian aurreproiektu horren gaineko inkesta bat. Espainiako Estatu guztiko Portu Adminis-trazioetako arduradunek erantzun dituzte galderak, eta, ematen duenez, guztiak kontra daude oro har. Laburbilduz, diote batzuek eta besteek, "lege honek ez ditu kontuan hartzen funts komunitarioen banaketa, aduana zerbitzuak eta konexio-ak. Ezin dugu ontzat eman -gaineratzen dute- ontziaren gaineko tasa garestitzea; liberalizazioak berekin izan behar du, nahitaez, gestionatzeko autonomia". Bestalde, jarraitzen dute, "zerbitzuen kalitatea eta enplegua ipintzen ditu kolokan, eta zehaztugabeko marko laboral horrek arazoak sortuko ditu".

◆ DANIEL UDALAITZ

www.kaixo.com

Toponimia du oinarri Bienvenido Mascaray Sinek bere lanetan. Egilearen ustetan protoeuskara edota antzinako euskara da iberiarren hizkuntza arrastoak ulertzeko baliabiderik egokiena. Iberiarren eta euskaldunen hizkuntzek lotura estua zutela iritzi dio.

EUSKARA IBERIARREN HIZKUNTZA?

Protoeuskara edota antzinako euskaren bidez ulertu omen daitezke Iberiar penintsulan eta Balear zein Kanariar Uhartetan aurkitzen diren iberiarren milaka arrastoak. Erabat ziur dago horretaz Bienvenido Mascaray Sin ikerlaria behintzat. Benetako toponimia erabili du urte askotako azterlan sakona egiteko orduan, eta zalantzarik gabe egiten die aurre toponimia formalaz baliatuz errealitatean inongo oinarririk ez duten usteak zabaltzen dituztenei, dagoeneko plazaratuak dauzkan "El misterio de Ribagorza. Origen, historia y cultura a través de la toponimia" eta "De Ribagorza a Tartesos. Topónimos, toponimia y lengua iberovasca".

Gainera, iberiarrek zapaldu zuten lurralde osoan zehar ere antzeko ondorioak lor ditzakeelakoan dago, eta horien guztien ikerketan tinko jarraitzeko prest agertzen da. Oraingoz, Balearretako toponimia arakutzen ari da, eta laister emango omen dio amaiera "Baliaride" izenburuko azterketari ere.

8.000 BAT URTE ATZERA EGINEZ. Estrabonek tartesiarrei buruz zioena kontuan hartuz -hau da, iberiarren artean ikasienak zirela tartesiarrak, gramatika bat

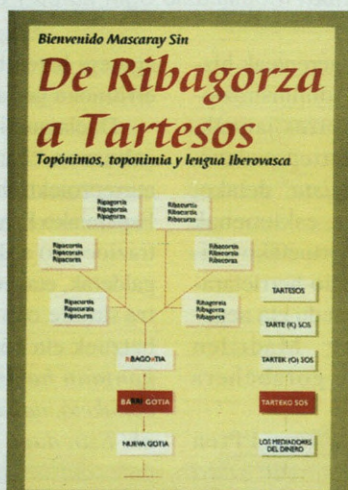
ere bazutelako, eta oso aspaldiko idatziak, beraien estimuetan 6.000 urte inguruko antzinatasuna zuten poemak eta bertsoetan osatutako legeak barne-, gutxienez 8.000 bat urte kalkulatzan dio Mascarayk iberiarren hizkuntzari, eta beste hainbeste antzinako euskarari edo behintzat protoeuskarari. Askoz zaharragoak ere izan omen daitezke, baina jakina, idazkera asmatu aurreko gertaeren azterketa ez da erraza, horren frogaz zehatzak lortu arte ikerlari arduratsu hau ez da atzera egiten ausartzen, badaezpada.

Izan ere, makina bat lan idatzi izan dira historiaurreko garaietan han edo hemen bizi izandakoen inguruan, baina oraindik ziertasun gutxi dago zenbait ezaguerari dagokienean. Adibidez, gure arbasoak edota iberiarrak bezalako herri bat osatzen zutenak nondik ote zetozen? Nolakoak ote zeuzkaten ohiturak eta elkarren artean ulertzeko erabiltzen zuten hizkuntza? Horrelako hainbat gorabeheraz jakinminenez egarri egon daiteke gaur egungo gizakia, baina teoria asko diren arren, sarritan ez da erraza izaten iraganaldiko gertaeren kontakizunean benetako eta mitoa bereiztea, aditua ez den batentzat bederen.

Eta hain zuzen gezurrezko argudio gehiegi zabaldu delako ekin zion bereari

1937an Huescako Ribagorza aldean dagoen Campo herrian sortu zen gizon honek, eta lan erruz egin du bere burutapenak ikerlariarekin zerikusi gutxi duela azaltzeko.

1984an Huescako Consello d'a Fable Aragonesak kaleratu zuen ribagorzaera idatzitako "Benas, trallo y fuelas" en egile handik urte batzuetara hizkera mota honen buruzko gramatika osatu zuen, "El ribagorzano dende Campo", Tafallan 1994an argitaratu zena. Ribagorzaeraren hiztegi

■ Adibideekin adi!

Bostehun eta hoge toponimoren atzean ezkuta daitekeen esanahiera iristeko jarraitu duen ildoaren berri zehatza ematen du Ribagorzago aditu honek bere lanetan. Erraza beharko luke, bada, Bienvenido Mascaray Sinen liburuetatik kopiatu eta zerrenda luze bat hemen eskaintzea. Baina, gauzak garbi esanaz, horretarako erabiltzen duen bidea nahikoa zurrunbilotsua irudituko liezaioke linguistikaz eta toponimiaz ezer gutxi dakienari, azalpen hauen egileari gertatu zaion moduan. Zeren Sagarras edo Sos irakurtzen duen edozein euskaldun, zer edo zer etor dakioke burura, ezta? Baina Abella entzutean, zer esanahi emango lioke? Gazteleraz, katalaneraz edota araneraz mintzotzen baten berbera -hau da, erlea-? Edo Bienvenido Mascarayk gogoratzen duen euskal "abel" -ganaduerroa iristeko gai izango al litzateke? Preona entzutean, "pereka" sumatzeko? Iberiarren Tartesia mitiko haren atzean "tarteko sos" egon daitekeela antzemateko? Beraz, onena, interesaturik dagoen guztia Mascarayren lanetara zuzenean jo dezala gomendatzea izango da.

Euskara sailaren babeslea:

Hernaniko Udala

Hernaniko herriak ere
Bai Euskarari

etimologikoa ere osatua du. Eta horrez gain, gorago aipatu diren Ribagorzako toponimiari buruzko bi lan sakonak amaitu eta gero, jo eta ke ari da lanean Balear uharteetako toponimia ere bide beretsutik aztertzen.

Bere toponimia ikerketaren frogaketak egiteko garaian Azkue, Mitxelena, Txillardeggi, Corominas, Caro Baroja, Estornés Lasa eta beste aditu askoren lanetan murgildu da, eta haietan diotena zehatz-mehatz aztertu ondoren, berak egindako lanak ematen dion esperientzian oinarriturik bakarrik onartu ditu zenbait gauza, edota kontrajarri die kontrajarri beharrekoa.

RIBAGORZA = BARRIGOITIA.

Izan ere, bere ahalagin itzelaren ondoren Bienvenido Mascaray Sinek badauka zer esanik, aztertu dituen Ribagorza eskualdeko 620 leku izenetatik, 520 iberiar-euskaldunak baitira! Ehundik 80 baino gehiago, alegia. Eta toponimo horiek, gehien-gehienetan, norbaiten edo zerbaiten ezaugarriak azaltzen omen dituzte, antroponimoak 54 baino ez diren bitartean, horiek ere halako deskribatzaile bokazioa dutelarik. *"Horregatik diot argi eta garbi erromatar, godo, arabiar, germaniar edo bestelako etnia bateko gizon edo emakumeen izenez baliaturik toponimo euskal-ribagorzano bat interpretatzen den bakoitzean, huts egitea segurua dela"*, aldarrikatzen du bipilki.

Protoeuskara edota antzinako euskara da, beraz, iberiarren hizkuntza arrastoak behar bezala ulertzeko baliabiderik egokiena. Eta ez bakarrik Ribagorza aldean, zeren Goi Aragoien, Lleidan, Andorran eta ekialdeko Pirineoetan Anpuriaserainoko lurraldeetan gauza bera gertatzen omen da. Ondorioz, eremu hori guztia, Errioxa eta Euskal Herriko hego eta iparrarekin lotuz izango litzateke euskaldunen hizkuntzaz elkar ulertzen zutenen lurra.

"Hizkuntza bat eta bera ez bazen ere, gutxieneko zehaztasunez eginiko ikerketa baten ondoren ezinezkoa iruditzen zait inork ukatzea euskaldunek eta iberiarrek hitz egiten zutenaren arteko lotura estua", dio Mascarayk, iberiera behar bezala eza-gutzeko eta aztertzeko zailtasunak gogoratu. Baina kontuan harturik historikoki oraindik ez dela lortu azaltzea -adostasun egoki batekin behintzat- euskaraz mintzo ziren haien jatorria eta nondik norakoak ere ez, eta zelten etorrerak eta hedatzeak ere badituela bere ilunak, bada... ●

◆ PILAR IPARRAGIRRE

Arturoren kaiera

SNCF-KO LANGILEEN IDAZKIA

SNCFko lan arlo ezberdinetako 173 langilek tren geltokietan euskararen erabilpena sustatzeko demoek egindako aldarrikapenekin bat egiten duen idazkia izenpeta dute. Aldarrikapenak honakoak dira: Euskal Herriko geltokietako seinaleak, bozgorailuetako mezuak eta tren ordutegien orriak elebidunak izatea eta harrera guneetan ahozko euskararen garapenerako plan bat jartzea. SCNFko zuzendaritzari eta Akitania eskualdeko Kontseiluko lehendakariari helarazteko asmoa agertu dute. Bestalde, demoek martxoaren 1ean Miarritzeko tren geltokitik Baionakora trenbide ibilaldia egingo dute, euskara bizi publikoan zabaldu dadin aldarrikatuz.

D EREDUAREN ALDE BIZKAIAN

"Euskarazko eskola aukerakoena" deritzan kanpaina abiatu dute Bizkaiko hamaiei udalek, bi mankomunitatek eta Alkarbidek, guraso bizkaitarrek euren seme-alabak euskarazko irakaskuntza ereduaren matrikula ditzaten. Hala, bi eta hiru urteko haurren gurasoei gutunak bidaliko dizkiete egun dauden ereduaren berri emanez. Halaber, elebitasuna bermatzeko tresnarik eraginkorra D eredu dela aipatu dute.

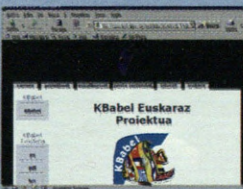
EUSKARAREN UDAL PATRONATUAREN WEB GUNE BERRIA

Euskarari eta Donostiari buruzko informazio eta zerbitzuak jasotzen dituen www.euskaraz.net web gunea paratu du Donostiako Euskararen Udal Patronatuak. Bertan Patronatuaren zerbitzuak, Donostiako hainbat idazleren lanak, Donostia Gaur buletin elektronikoa, "Auzoka" eskola aldizkaria... paratu dituzte. Euskararen Udal Patronatua oraintsu kaleratzen hasi den "Mugi" euskarazko kirol aldizkaria ere bertan topatu daiteke. Herritarrengana hurbiltzeko saioa dela adierazi dute arduradunek, baita une oro eguneratuko dutela ere.

ESAERA ZAHARRAK ERABILI ETA EZAGUTZEKO

Esaera Zaharren X. Txapelketa antolatu du martxoaren 29rako Sopelako Nikola AEK eskualtegiak. Izen ematen duten taldeei bertoak kantatuko dizkiete eta berto haien hitzak abiapuntutzat hartuz osatu beharko dituzte esaera zaharrak.

Urrea

■ KBabel programa euskaratu du software librearen alde lanean ari den EuskalGNU kolektiboak (www.euskalgnu.org). Programa honek itzulpenak egitea ahalbidetzen du eta doakoa da. Itzulpen memoriekin lan egiteko gai da programa eta aurretik itzuliak izan diren testuak berriz erabiltzeko aukera eskaintzen du.

Ikatzak

■ Telepizak buzoieta banatutako publizitatearen berri jaso dugu Hamaika Ikusteko web gunean. Euskara ageri da esku orrian, modu bitxian ordea. Egin duten itzulpena izugarria da: "Aprobetxatu gure sinestezin eskaintzak baratxuri" "Aprovechate de nuestras increíbles ofertas" en ordaina omen da.

aprovéchate
de nuestras increíbles ofertas

aprobetxatu
gure sinestezin eskaintzak baratxuri

Modan jarri da paintballa. Jolas edo kirol deitu, joko honetan armak erabiltzen dira, pinturazko bolak jaurtikiz. Aisialdirako zein kirolerako uste baino arma gehiago erabiltzen da gaur egun. Hor dira arku, uso eta plater tiraketa, ehiza eta arrantza.

KIROLA ETA JOLASA ARMATUTA

Bada arnei gerrarako, ehizarako edota arrantzarako erabiltzeaz gain, beste erabilpenik ematen dionik. Zenbait kirol, zaletasun eta aisialdiko ekintza burutzeko ere armak erabiltzen dira. Besteak beste, arku tiro, plater tiro, uso tiro eta modan jartzen ari den paintball moduko kiroletan erabiltzen dira aisirako arma hauek. Ohiz kanpoko kirol modalitateak diren arren, urteen poderioz euren lekua egin dute kirol munduan.

Espainiako Estatuko arma fabrikatzaileak integratzen dituen Arma Elkarteko 51 enpresetatik 21 euskaldunak dira. Hor ikusten da kirol praktiketarako eta ehizarako arma hauen fabrikazioan Euskal Herriak duen garrantzia. Hala nola, Eibarren du egoitza Arma Elkartek. Beharbada bertan lekuturiko enpresa hauek eraginda, euskaldunok beti izan dugu kirol mota hauetarako zaletasuna. Plater tiroaren praktikan esaterako, aitzindariak gara euskaldunak.

Lehen tiroko platera 1883. eta 1887. urteen artean azaldu zen. Victoriar garaian ehizaldiak oso ohikoak ziren. Tirorako gaitasuna edukitzea beharrezkoa zen ehizaldi haietan parte hartzeko. Honela, plater

■ Itziarko (Gipuzkoa) Lastur auzoan paintball-een. Arma jolas edo kirol hau modan jarri da.

tiroarekin praktikatzea eta hobetzea posible zen. 1812an sortu zen lehen plater tiro kluba Londreseko auzo behartsuetan. Plateren ordeztu, kapelak erabiltzen zituzten. Garai honetan hasi zen kirol honen garapena. 1850ean, ehiztariak biltzen hasi ziren eskuz jaurtikiriko kristalezko boleki tiro egiteko. 1977an, Adam Bogardu amerikarrak kristalezko bola hauek jaurtitzeko lehen katala sortu zuen. Espainiako Estatuan, aldiz, tiraketa kirol moduan XX. mendeko bigarren erdian agertu zen. Pierre Coubertin baroiak XIX. mendeko azken urteetan hasiriko mugimendu olimpiakoak zirela medio, kirol zibil bezala sortu zen.

Kirol hauek praktikatzen ahal izateko, nahitaezkoak dira armen baimena eta lizentzia izatea. Federazioek kirol txartelarekin, probintzia bertako instalazioetan praktikatzen daiteke inolako gehigarri ordaindu gabe. Praktika hauetan zaletuenak gazteak dira. Dena den, instalazio faltagatik geroz eta gutxiagok praktikatzen dute. Batzuek aisialdirako beste edozein kirol moduan praktikatzen duten arren, beste batzuek ehizarako teknikak hobetzeko praktikatzen dute bai plater tiroa eta baita uso tiroa ere, nahiz eta bigarren hau praktikatzea garestiagoa izan.

ALBERTO ELOSEGI

Eskopetei dagokienez, bi motatakoak erabiltzen dira gehienbat: sobrepuestak eta paraleloak. Lehenengoaren kasuan, kanoi bat bestearen gainean kokatua dago, eta bigarrenaren, aldiz, bata bestearen ondoan. Prezioari dagokionez, 600-1.000 euro inguru balio dute eskopeta hauek. Eskopetez gain, platerak, kartutxoak eta entzungailuak erabiltzen dira, besteak beste. Produktu hauen prezioei dagokionez, bi kaxa kartutxok sei euro inguru balio dute, 25 plateretako serie batek 3 euro inguru eta entzungailuek 18-20 euro gutxi gorabehera.

PLATER TIROAN ARITZEKO INSTALAZIO URRITASUNA.

Material hauek guztiak eta gehiago Villabona-ko Eizmendi armategian (Kale Berria 19-21) aurki daitezke, baita antolatzen diren plater tiro eta uso tiro norgehiagoketan izena bertan eman ere. Kirol mota honek Euskal Herrian izan duen bilakaeraz gehiago jakiteko xedez, bertara jo dugu. Bertan jasoriko iritzi eta adierazpenek, Gipuzkoako Administrazioak kirol honekiko duen jarrera pasibo eta ezkorra salatzen dute. Izan ere, Gipuzkoan plater tiroak itzelezko indarra izan badu ere, kirol mota hau praktikatzeko zentro eta instalazioak gero eta gutxiago dira. Hain zehazki ere, Irunen, Olaberrin, Arraten, Legazpin eta Oñatin praktika daiteke kirol hau. Bizkaiak eta batik bat Arabak ordea, instalazio gehiago dituzte. Arazo hau dela-eta, gipuzkoar jende asko bertan lizentziatu beharrean Nafarroan lizentziatzen da. Bestalde, Gipuzkoan plater tiro zaletu asko, instalazio faltan, legala izan ez arren, euren kabuz mendira joaten da berau praktikatzera. Aipatzekoa da Gipuzkoako Udamendi zentroa dela Europako hobere-
netakoa.

NORBERE BURUAREKIN LEHIAKOR.

Arma joko guztietan ordea ez da bolbora erabiltzen, arku tiroan esaterako. Diana batera geziak botatzean datzan kirol hau defentsarako jardueraren antzina. Adituen aburuz, 20.000 edo 25.000 urteko antzinatasuna du aktibitate honek; izan ere arkua eta gezia gizakiak bizirik irauteko, funtsezko lanabesak izan dira. Aitzitik, bolboraren sorrerarekin izaniko jardueraren honen ia erabateko desagertzearen ondoren, Amerikako

Estatu Batuetako gerra zibilak sustatu zuen arku tiroketa. Olinpiar Jokoetan 1900. urtean izan zuen lekua Parisen lehen aldiz eta hurrengo olinpiar jokoek serio hartu zuten modalitate hau.

Iraunkortasuna eta hobetzeko grina pizten dituen kirol honek zaletasuna sortzen du. Txikitan indioetara jolasten ibili eta nolabaiteko harra geratzen zaion jendeak praktikatu ohi duela esaten bada ere, adin guztietako jendeak praktikatzen du kirol mota hau. Autokontrola eta diziplina garatzen laguntzen du arku tiroak. Hori dela eta, erlaxazioa eta iraunkortasuna funtsezko elementuak dira praktika hauetan. Garapen fisikoari dagokionez, bizkarreko muskuluak lantzen dira gehienbat. Hala, oso ona da bizkarrezurra

■ Armak ehizerako ere erabiltzen dira eta baita arku tiraketa moduko kiroletarako ere.

izan arren, badira apurka gure gizartean sartzen ari diren beste arma joko batzuk ere, paintballa esaterako. Paintballa izadiarekin harremanetan egonik bi taldek

edo gehiagok pinturazko tiroak elkarri jaurtikitzean datzan kirola da. Estresa eta adrenalina askatzeko xedez, lagun taldeak eta enpresa taldeak ezkongaien agurrak, urtebete-

tzeak eta abar ospatzera joaten dira. Edozein aitzakia ona da paintballera jokatzeko.

Kirola, emozioa, denbora-pasa, adrenalina eta izadia uztartzen dituen jardueraren honetan erabiltzen den pintura biodegradagarria da, ez da pozoiduna eta garbigarria da. Paintballa kirol guztiz segurua da; izan ere, tirokatzen diren pinturazko bolak ez dute inolako kalterik egiten. Gainera, kirol hau praktikatze-ko segurtasunezko maskarak beha-

1850ean, ehiztariak biltzen hasi ziren eskuz jaurtikiriko kristalezko bolei tiro egiteko

indartzeko. Adituek ere, lesio eta istripuetatik erreperatzeko kirol praktika hau gomendatzen dute. Bizkaiko Arkulariak elkartean azaldu digutenez, badira ikasketetan arazoak dituzten haurrak, zeinak urtebetez kirol hau praktikatu ostean konstantzia eta irmotasuna berreskuratzen duten.

PAINTBALLA, ADRENALINA ETA ESTRESA ASKATZEKO. Arku tiroa edota plater tiroa kirol ezagunak

■ Paintball izeneko arma jokoan pinturazko tiroak jaurtikitzen dira.

rezkoak dira, begiak, aurpegia eta belarriak babesteko. Joko honetan parte hartu ahal izateko ezinbestekoa da segurtasun neurriak eta jolas eremuko erregelak onartzea.

Jokalarien helburua bandera lortzea da. Batzuetan irabazteko gogor ahalegindu arren, lan horrek ez du ordain saririk emango, eta hain zuzen ere hori da kirol honek erakusten duena, hots, jolasteko aukera anitz daudela eta ez dela sekula etsi behar. Profesional mailakoak ez direnek, gutxitan dute irabazteko helburua, baina hala ez izanda ere jokalariai laster konturatzen dira joko honen xedea ez dela garaile izatea, baizik gizabanakoaren jardura hobetzen saiatzea.

Janzkerari dagokionez, paintballa jokatzen hasi zirenean, kamuflaje militarrek erabiltzen ziren, eta ondoren ehiza edota paintballera egokituriko jantziak. Egun ordea, jantzi ikusgarri eta koloretsuak erabiltzen dira kirol hau praktikatzeko. Bestalde, markagailuek su-armen oinarritzko funtzio berak dituzte, hala nola, katu, heldulekua, kanoia eta mira. Dena den, joko garbia da paintballa, izan ere, inor ez da zauritzen joko honetan. Gainera, psikologoek oldarkeria zuzendu eta bideratzeko eta eguneroko tentsioak askatzeko modu ezin hobetzat jotzen dute.

Prezioei dagokienez, Deba Ventura elkarteak Lasturren (Itziar, Gipuzkoa) antolatzen dituen praktketan adibidez, ordu bat eta erdiz 100 bola botatzeak 21 euroko prezioa du eta hiru orduz 200 bola botatzeak aldiz 30 euroko prezioa.

Prezio honetan jolas eta segurtasun ekipoa, maskara, lan jantzia, bufanda, markagailua eta bolak sartzen dira. Inork kirol elkarte honekin praktika hauek gauzatu nahiko balitu honako edozein telefonotara hots egin beharko luke: 660450239 edota 660450245.

APURKA HEDATUZ DOAN KIROLA. 1970ean, James Hale ingeniari iparramerikarrak asmatu eta paten-

tatu zuen lehen margo markagailua ganadu eta zuhaitzak markatzeko xedez. Eginkizun hauetaz arduratzen ziren langileak margo hau elkarri tirokatzen jolasten zirela uste bada ere, ofizialki, 1981ean sortu zen paintballa. Amerikako Estatu Batuetako New Hampshire hirian. Kirol honen sortzaileak, Bob Gurnsey kirol produktuen saltzailea, Hayes Noel inbertitzailea eta Charles Gaines idazlea izan ziren. Hala, lehen paintball partida 1981eko ekainean jolastu zen Nel-spot 007s pistolekin. Lehen markagailuek Estatu Batuetako Nelson konpainiak sorturiko gelatina eta pintura begetalez osaturiko kapsulekin funtzionatzen zuten.

1982an, lehen paintball landa sortu zen Rochesterren (New York). Urtebete beranduago, kirol hau praktikatzeko beharrezko diren produktuak ekoizteaz eta banatzeaz arduratuko ziren National Survival Game eta PMI enpresak sortu ziren. Apurka-apurka, munduan zehar hedatuz joan zen kirol hau. Hala, 1984an iritsi zen Australiara, 1985ean Ingalaterrara eta 1991n Europara.

Egun, paintballa gorakada handiena duten kiroleetakoa da. Norgehiagoka, eskualdeko liga, nazio liga eta munduko txapelketa ugari jokatzen dira. Espainia mailan, paintballa geroz eta ezagunagoa egiten ari da kirol munduan, norgehiagoka talde ugari daudelarik, bai amateur bai profesionalen mailan. Hala, Madrilgo Paintball Landek antolaturik, 2002 urteaz geroztik Paintball Liga jokatzen da Espainian.

◆ XABIER TELLETXEA

ALBERTO ELOSEGI

Vicent Partal valentziarrak makina bat urte darama kazetari lanetan. Nazioarteko politikan aditua, egun Vilaweb katalanezko egunkari elektronikoko zuzendaria da. Egin diogun elkarrizketan, Internet eta kazetariaren funtzioa izan ditugu batez ere hizpide.

"INTERNET KONTROLAEZINA IZATEKO JAIO ZEN"

Interneten, dokumentalista eta kazetariaren arteko muga desagertu egin dela dio Vicent Partalek, eta gauzek bere osotasunean nola funtzionatzen duten ulertu ahal izateko beharrezkoa dela albisteak kontrastatzea. Espainiako Gobernuaren jarrerarekin kritikoa da, "sarea kontrolatzea baita bere helburua", baina berak argi dauka: "Internet kontrolaezina izateko jaio zen".

■ Zein iritzi duzu iazko urrian Espainiako Gobernuak indarrean jarri zuen LSSI legeari buruz?

Ez du ezertarako balio, baina hala ere, germen oso larriak ditu bere baitan. Ger-

men aipagarriena adierazpen askatasunaren murrizpena da. Legea nork sortu duen jakinda, murrizpen honek ez nau batere harritzen. Baina badira arazo gehiago ere. Enpresentzat adibidez, arazo handia da hainbat hilabeteko dokumentazioa gorde behar izatea, soilik jaun hauek hala nahi dutelako. Interneteko errealitateari dagokionez legea guztiz ezjakina da. Beti bezala, sarea kontrolatzearen obsesioa dago horren atzean.

■ Zenbait aditu eta erabiltzailek zentsura aipatzen dute...

Zentsuraz ezin daiteke hitz egin. Beraien arazoa da zentsurak ezin duela

existitu, eta sistema ere zentsura bertan kabitutik ahal ez izateko moduan eratuta dago. Hala, beraien asmoak oso bide arraroak erabiliz gauzatzen ahalegintzen dira: LSSI bezalakoak asmatzen dituzte, Telefonicaren Proxy famatua bezalakoak azaltzen dira... Internetek dakarren askatasun esparru hori mugatzen saiatzen dira, baina ez dute beraien helburua lortuko, azken finean, sarea kontrolaezina izateko sortu zelako. Gobernuak nahi duena egin dezake baina hori hala da.

■ Globalizazioaren garai honetan, bada informazioa gero eta esku gutxiagotan kontzentratzen dela dioenik.

■ Vicent Partal, Vilawebeko zuzendaria. Nazioarteko gertaera askotan ibili da kazetari lanetan. Argazkian, Txinan.

■ Curriculum

Vicent Partal valentziarra Vilaweb atariko zuzendaria eta Europako Kazetaritza Zentroko lehendakariordea da. Kazetari moduan TVEn eta Kataluniako "La Vanguardia", "El Punt" eta "Diari de Barcelona" egunkarietan, "El Temps" aldizkarian eta Catalunya Radio irratian egin

du lan. Nazioarteko politikan aditua da, eta 80ko hamarkadaren amaieran eta 90eko lehen urteetan munduan zehar jazoriko gertaera garrantzitsuenak zuzenean bizi ahal izan zituen, besteak beste, Txinako ikasleek gidaturiko Tiananmengo errebolta, Apartheid-aren amaiera, Berlingo Harresiaren erorke-

ta, autonomia palestinarraren hasiera eta Letonia eta Esloveniaren independentzia prozesuak. Hiru liburu idatzi ditu, horietako bi antzinako Sobietar Batasunari buruz. 1999an kazetaritzako Bartzelona Hiria Saria jaso zuen eta 2000. urtean Kataluniako Internet Saria ●

Ez dut uste horrela denik. Egia da hau gertatzen dela, eta ezin dugu ezkutatu, baina Internetek aldaketa ikaragarria ekarri du zentzu horretan. Informazio agenteak lehen baino askoz gehiago dira, eta batez ere, beste bide batzuetatik egin ezin ziren gauzak egiteko aukera eskaintzen du Internetek. AEBetako unibertsitateek adibidez, Afrika Hegoaldeko herriar orok HIESaren kontrako sendagaia jasotzeko aukera izan dezan lortzeko, farmaziako multinazionalen negoziatzea onartu zuten. Neurri handi batean, ikasleek egindako presioagatik hartu zuten erabaki hori, eta era berean, azken hauek Afrika Hegoaldeko erakundeengandik jasotako presioak mugiarazi zituen. Hori guztia Internet bidez muntatu zen, sarean barrena joan baitzen informazioa leku batetik bestera.

■ Hartzaila prest al dago sarean

□ “Ez du zentzurik prentsa idatziak kioskoan kobratzen duen hori sarean erregalatzeak”

dagoen informazio hori guztia bere egiteko?

Duela hainbat urte ez bezala, gaur egun guztientzako lekua dago. Hau da, nik batzuetan aktibo izan nahi dut, eta gai bat interesatzen bazait eta horren inguruko iritzia izan nahi badut, izateko aukera dut. Egin behar dudana gauza bakarra Interneten sartu eta nabigatzea da. Beste batzuetan ordea pasiboa izan nahiko dut, futbol partida bat ikustean, adibidez. Orduan nahiago izaten dut haria errealezadoreak eramatea nik egitea baino. Diferentzia handiena zera da: lehen ez zegoela aukeraketa hori egiteko modurik. Gaur egun norbaitek aktibo izan nahi badu, izateko aukera du, hori da garrantzitsua.

■ Nabigatzea aipatu duzu. Link edo loturen papera garrantzitsua al da zuentzat?

Guretzat funtsezkoa da idazten ditugun artikuluetan albisteak kontrastatzen dituzten lotura edo helbideak jartzea. Garrantzitsua %100ean arrazoa inork ez duela onartzea da, ezta guk ere. Zentzu horretan, sarean hara eta hona mugitu behar da, gauzak nondik nora joan dai-

□ “Ez dut uste zenbaitzuek iragarri bezala telebista eta Interneten arteko fusioa gertatuko denik”

tezkeen intuitzen lagun diezagukeen mosaiko edo argazki orokor bat lortu ahal izateko. Honek harreman zuzena du nik defendatzen dudana konplexutasunaren ideiarekin. Konplexutasuna balore positiboa da, gure kulturak eragozpen bat dela pentsatzera eramaten gaituen arren. Gertatzen dena ulertzeko modu bakarra, hau guztia oso konplexua dela eta positiboa bakar bat ez dagoela onartzea da. Alegia, ezin dezakezu esan "hau horrela da eta kito", normalean ez baitago halakorik.

■ Alegia, konplexutasuna gauza bat ahalik eta ikuspegi gehienetatik azaltzeari dagokionez.

Ez, ez hainbeste azaltzeari dagokionez, ulertzeari baizik. Konturatu behar gara inor ezin dela %100ean ziur egon, eta hobe dela beste ahots batzuk entzun eta erdibide bat bilatzea. Hau da, norbai-

■ Vilaweb, hedabide “glokala”

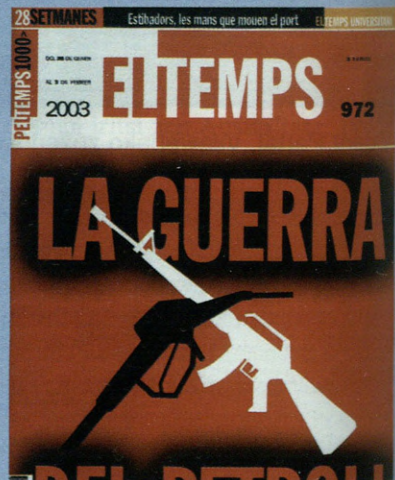
El Temps" astekariak 1994an bere 10. urteurrena bete zuen. Garai hartan Assumpció Maresma zen aldizkari zuzendaria, Vicent Partalen emaztea, hain justu. Senarrari ordenagailuen munduarekin lotura handiagoa izan go zuen proiektu bat abian jartzea proposatu zion eta urte hartan bertan El Temps Online izeneko kazetaritza zerbitzu telematikoa sortu zuten, Espainiako Estatu-

ko lehenengoa. Gero, 1995ean, “El Temps”etik aldendu zen Partal, Maresma & Associats enpresa jarri zuten martxan, eta hari loturiko Vilaweb egunkari elektronikoak argia ikusi zuen. Vicent Partalek berak dioenez, “beste makina bat gauzaren artean, Internet komunikabidea dela ulertzen genuen. Eta guk beti uste izan dugu hedabidea gero eta lokalagoa izan, irakurlearengandik gero eta gertuago egon, are indartsuagoa dela. Katalunian tradizio handia dago komunikabide lokalei dagokienez eta Internet lokal ere sortu beharra zegoela ikusi genuen. Ezbairik gabe, edukiak katalanez idatzita egongo ziren”. Honek ez du esan nahi Vilawebek jorratzen dituen gaiak eremu lokalera mugatzen direnik. Aitzitik, ataria mundu zabalera begira dago. “Guk broma bat egiten dugu, Vilaweb glokala dela esanez. Ezin dezakegu globalizazioa Bush edo Bin Ladenen

esku utzi, adibide bi jartzearen, auzi honetan denok baitugu zer esatekorik. Ahal den neurrian globalak izaten saiatu behar gara. Zentzu horretan guretzat ez dago mugarik”, diosku Partalek ●

■ Vilawebeko ataria.

■ “El Temps” astekaria.

■ Vilaweb ataria egiten duen lantaldea Bartzelonako erredakzioan.

tek ematen digun informazioa besterik gabe onartzea ez da nahikoa. Informazio horren atzean gordetzen den errealitateaz jabetu behar gara, bere alde guztiak eza-gutu eta horietako bakoitzak arrazoiak -gehiago ala gutxiago- duela ulertu behar dugu. Konplexutasunari buruz hitz egiten dudanean ez naiz %100eko sinesgarritasunaz ari, inork ezin baitu horrelakorik eduki.

■ Lotura egokiak eskaini, datuak bildu... kazetaria dokumentalista bilakatzen dela esan ohi duzu zuk.

Tradizionalki dokumentalista atzeko lerro batean egon izan da enpresetan, guztia kontrolatzen duen pertsonaia da, baina bere lana ez dago behar beste baloratua. Gaur egun, Interneten dagoen informazio guztia kontuan hartuz, edozein kazetarik behar du neurri handi batean dokumentalista ere izan, bestela ez baitu gauzek nola funtzionatzen duten ulertuko. Sarean murgiltzen den kazetariak guztia dauka eskura, eta hor barruan nola mugitu, nora jo, jakin beharra du. Bertan dauzka informazio iturriak, eta une bakoitzean zeintzuk aukeratu dituen jakitea komeni zaio. Interneten kazetari eta dokumentalistaren arteko muga desagertu egiten da.

■ Eta dokumentazio lan hori jarri behar al da irakurlearen esku?

Bai, noski. Irakurleari ez zaio beldu-

rrik izan behar. Hainbat hedabidek irakurlea nekarazteko beldurra dauka, baina beldurra izatekotan, motz geratzeari izan behar zaio. Irakurlea mementoren batean nekatzen bada, geratuko da bera bakarrik.

■ Entreenimendua eta informazioa bateragarriak al dira?

□ "Interneten kazetari eta dokumentalistaren arteko muga desagertu egin da"

Bai. Interneten entretenimenduari bideraturiko espazioa egoteak ez du esan nahi informaziorako tarte indartsu bat egongo ez denik. Gauza oso desberdinak dira, baina ez dira kontrajarriak. Batzuetan aisia garrantzitsua izango da eta beste batzuetan albisteak. Horrela gertatzen da Internetetik at ere. Irailaren 11n adibidez, atentatuak gertatzean jendeak ez zion "Gran Hermano" saioari jaramonik egiten, New York hirian jazotakoari baizik. Jendeak gertatzen denaren aurrean erreakzionatzen du eta une konkretu batean zerbait garrantzitsua gertatuz gero, zer jazo den jakin nahi du. Internetek gainera zerbait desberdina eskain dezake. Aurreko adibidearekin jarraituz, atentatuak buruturiko mementoan Internetek ezin izan zuen irudiekin lehiatu, telebistaz ikusi ahal izan

genuena izugarria izan baitzen. Imajinak ikusi eta telebistak ezer gehiago eskaintzen ez zuela ohartzean ordea, jendeak zer gertatzen zen galdetzeki utzi eta zergatik gertatu ote zen galdetzen hasi zen, eta horren erantzunak batez ere Interneten zeuden. Telebista oso ona da erakusteko, baina oso txarra azalpenak emateko.

■ Beraz, zure ustez telebista eta Internet ez dira gauza bera izatera iritsiko.

Ez. Telebista jarrera oso desberdinarekin ikusten dugu, sofan etzanda edo eroso eserita. Interneten zaudenean jarrera oldarkorra erakusten duzu. Eta honek lotura zuzena du aurrez irakurlearen jarrera aktiboari buruz esandakoarekin, sarean murgiltzean zu zeuk eskuratu behar baituzu informazioa. Beraz, nik ez dut uste zenbaitzuk iragarri bezala telebista eta Interneten arteko fusioa gertatuko denik.

■ "El País", "El Mundo" edota "Diario de Navarra" Interneteko edukien-gatik kobratzen hasi dira. Zer ekar dezake honek?

Ez du zentzurik prentsa idatziak kioskoan kobratzen duen hori sarean erregalatzek. Argi zegoen honek irtenbide bat behar zuela, eta paperezko edizioagatik kobratzea neurri batean arrazoizkoa iruditzen zait. Hala ere, honek ez dizkie buruhauste guztiak konponduko, sarean kodigo desberdin batekin jaio garen eta arazo hori ez dugun makina bat hedabide bikaude. Egunkari tradizionalak daukaten lekua kontserbatu nahi badute, egoera berrira egokitu

beharko dira. Kontuan izan behar dute beraien edukiengatik kobratzen hasten badira, hala egingo ez dugun beste batzuek espazioa jan diezaikegula. Web gune batzuk oso garrantzitsuak direla uste dute, eta hemen inor ez da inportanteegia. "El País" egunkariaren kasuan, esaterako, argi dago pasa egin dela. Apustu erradikalegia egin du eta honek arazo handiak ekarri dizkio ●

◆ JON TORNER

Informazio gehiago:

- Vilaweb: www.vilaweb.com
- "El Temps": www.eltemps.net
- Partal, Maresma & Associats: www.partal.com
- LSSI legea: www.lssi.es

Prestigeko galipotak ordainpeko langileez gain, boluntarioak jarri ditu abian. Batetik, arriskua dela-eta, hauen lana zalantzan jarri da eta bestetik, unean uneko mugimenduak dira orain sortutako hauek. Ekologiaren alorrean gutxi dira lana iraunkor egiten duten taldeak.

BEHARREZKO LAN BOLUNTARIOA

Egun, modan jarri da ingurumenaren aldeko lan boluntarioa. Prestigetik datorren fuela kentzea denon ardura dela sinetsarazi digute iturri askotatik. Hala ere, noraino ote da gizartearen ardura galipota garbitzea? Adituek asteotan esan dutenaren arabera, ez da oraindik behar bezala neurtu "txapapote"aren kutsakortasuna. Antza denez baina, gizaki zein animalientzat oso kaltegarriak diren partikula kutsakorak ditu.

Orain arte, Euskal Herrian behintzat, udaletxeetan jarri dituzte garbitasun lanak egin nahi dituenak izena emateko zerrendak. Izena eman duten boluntario guztiei eman zaie beharrerako buzua, aurpegiarako babesgailu eta guzti. Tresneria egokia ere, banatu dute herritarren artean. Hala ere, leku batzuetara fuel-olio gehiegi heldu da, eta inpotentziak edo beharrak bultzatuta, baldintza egokirik gabe egin dira biltze lanak.

Instituzioek baliabideak jarri dituzte haien aldetik: hondartzetara hondeamakinak eta traktore handiak bidaltzen dituzte handiena biltzeko, Urdaibain sarea jarri dute itsasadarrera galipotik hel ez dadin, eskuz bildu behar den lekuetara instituzioetako langileak ere abiatzen dira... Arazo nagusia baina, ez omen dago hondartzetan.

Euskal Herriko kostaren %12 inguru haitzak dira, eta galipota arroketan itsatsita badago, oso zaila da kentzea. Orain artean hortxe eman ditu arazo nagusiak. Askok salatu du, Eusko Jaurlaritzako beharginek hondartzetako baina ez dutela kentzen, eta haitzetan behar asko egin behar da eskuz. Gero eta jende gehiagok ematen du izena udal zerrendetan, eta horiei guztiei lekua egin behar zaiela uste dute instituzioek, baita lanean diharduten

■ Prestigek botatako galipota garbitzeko ordainpeko langileak zein boluntarioak aritu dira Galizian. Euskal Herrian, ordainpekoen hautua egin da hasieran. Horrelako lanak ordea, boluntarioek egin behar al dituzte?

talde ekologista eta abarrek ere. Hala ere, denek azpimarratu dute kontu handiz ibili behar dela.

Arazoa oso larria da eta Prestigek

behar da, herritarren ardura norainokoa den".

Honezkero 1.000 tonatik gora batu dituzte Bakioko hondartzan. Txoriak ezeze, arrainak ere hilda agertu dira hainbat lekutan, eta talde ekologistek animalia kutsatuekin zer egin behar duten galdetzen dihardute. Hegaztiak eramateko lekua eskatu diote Eusko Jaurlaritzari.

□ Ez dira asko ingurumen boluntario gisa eraturako taldeak, gehiago dira ekologiaren aldeko mugimenduak edo federazioak

inoizko jenderik gehiena batu du ingurumenaren alde. Hala ere, Urdaibaiko kasua adibidetzat hartuz gero, bertako talde ekologistek boluntarioak koordinatzeko egindako batzarraren ostean esan zutenez, "jendea iragunetik aukera eman behar zaio, baina fuela arriskutsua da, eta bakoitzak dagokion funtzioa bete behar du. Aztertu egin

EGUNEROKO BOLUNTARIO-TZA. Euskal Herrian bertan, eta Espainian ere antzera, ez dira asko ingurumen boluntario gisa eratu diren taldeak. Gehiago izan dira ekologiaren aldeko mugimenduak edo federazioak. Jendea taldeetan antolatzen da arazo bati edo

■ Galtzagorriak taldeak Urdaibain egindako lanak

✓ **Lagako dunak:** taldearen lehenengo lana. Laga hondartzan betidanik egondako dunak galtzeko arriskuan egon ziren jendeak zapaldu egiten zituelako. Babestu egin zituzten. Horren harira, Eusko Jaurlaritzak Laidakoak berreskuratzeari ekin zion.

✓ **Txori behatokia:** Euskal Herrian dagoen bakarra. 2001ean erre egin zuten. Bigarren behatokia Eusko Jaurlaritzak eraiki zuen.

✓ **Mahats parralak:** 2002ko udan egindako beharra. Antzinako Zin Bidea (Bizkaiko jaunek zin egiten zuten tokiak) Busturiatik iragaten zen, eta galtzadan zehar, mahatsz osotutako arkuteriak, pergola antzerakoa egiten zuten. Galtzada garbitu eta mahatsak birlandatu dituzte.

✓ **Bertoko landareen aldeko lana:** aurtengo denboraldian horrekin jarraituko dute. Orain arte, landare inbaditzaileak mozten, eta herri lurretan bertoko zuhaitzak landatzen jardun dute. Orain, proiektu berria garatuko dute, bertoko egurraren (haritza, gaztainondoa...) errentagarritasuna frogatzeko.

✓ **"Ivilia" aldizkaria:** taldearen ekintzen gaineko informazioa ematen duen aldizkaria.

✓ **Ibilbideak:** Urdaibain zehar egin daitezkeen ibilbide natural, ekologiko eta geologikoak egiten dituzte, baita bidea prestatu eta triptikoak atera ere.

✓ **Itsaskitegia:** Busturiako itsaskitegia konpondu zuten 2001ean ●

URDAIBAI BIOSFERA ERRESERBA. EUSKO JAURLAITZA

■ Galtzagorriak taldeak Urdaibaiko Biosfera Erreserban dunak eta hegaztiak babestu ditu, besteren artean.

besteari aurre egiteko: Itoitz, Boroako zentral termikoa... Ingurumen boluntario izatea baina, harantzago doa. Normalean, urtean zehar egunerokotasunean, ondarearen alde diharduten taldeak izaten dira. Lekuan lekuko ondare kulturala, historikoa zein naturala berreskuratzeko ahalegina egiten dute. Abenduaren hiruan ospatzen dute gainera ingurumen boluntarioek, euren nazioarteko eguna.

Eusko Jaurlaritza ahalegindu zen bere garaian ingurumen boluntarioen sarea sortzen, baina boluntario talde egitura gutxi dago Euskal Herrian. Litekeena da sortuz joatea, baina oraingoaz, iraunkortasunez ekiten dionik ez omen dago. Antza denez, sarearen inguruan, hainbat fundazio batu zen, baina eguneroko lana boluntariotzara bideratzen duen talderik ez dago haien artean. Badira adineko pertsonekin lan egiten dutenak, aisialdi taldeetan, Gobernu Kanpoko Erakundeeetan... baina ingurumen boluntario moduan definitutakoa bakarra da: Urdai-
baiko Galtzagorriak taldea. Dena dela,

erakunde moduan egituratuta egon ez baina, badira, gune naturalizat izendatu diren lekuetan beharrean diharduten lagunak.

URDAIBAICO ESPERIENTZIA.

Urdaibaiko Galtzagorriak ingurumen boluntarioen taldea 1997an sortu zen. Gernikako Ekologia Tailerrak indarra metatzeko beharra ikusi zuen. Bazen ondareaz arduratzen zen hainbat talde, eta Tailerrak guztiak batzeko proposamena egin zuen proiektu txikiak ekimen handi bihurtzeko. Bost batu ziren eta Urdaibaiko Galtzagorriak sortu zuten. Taldeko lagunaren ustez, "ingurumena dena da: bizitza kalitatea, ekologia... Guk gauzak ondareztat zenbateraino hartu daitezkeen baloratzen dugu, eta gero, berreskuratzen ahalegintzen gara". Horrela berreskuratu dituzte Urdaibaiko ondarearen hainbat atal.

Administrazioa sentsibilizatzea izan da urteotan Galtzagorrien lana. Esate baterako, txori behatokia Galtzagorriek

eraiki zuten Busturian, eta 2001ean erre egin zuten ezezagun batzuek. Bigarrenaz beraiek ez zutela eraikiko adierazi zuten. 10.000 bisitari izan eta gero, argi geratu zen horrelako zerbait behar zela Urdai-
bain. "Guk egin daitekeena erakusten dugu; zein behar dagoen. Ez dugu dena egiten. Proiekturik handienak dirua daukatenez garatu behar dituzte", azaldu dute. "Guk administrazioari esan nahi diogu: hau edo hori egitea posible da. Hortik aurrera, haiei ere badagokie ondarea berreskuratzea".

Egitasmo batzuk gogorak izan dira. "Lana amaitu eta gero, gehiegi egin dugula pentsatu dugu, baina emaitzarekin harro sentitzen gara". Haserretuta ere badaude alde horretatik: "Gurekin, ondarearen babesa oso merkea da administrazioarentzat. Guk zerbait egin nahi dugunean, guk eskatzen dugun diru laguntza eta profesional batek kobratuko lukeena aurkezten ditugu erakundeeetan. Aldea nabarmena da" ●

◆ ONINTZA ENBEITA

Iñaki de Mujika

“Kirol emankizunetan leher eginda bukatzen dut, neronek jokatuta bezala”

P E R F I L A

Bere “Gol-gol-gol-gol-gooooool”en zain egongo zinen zu ere, irratia belarria itsatsita.

Baina ba al dakizu Filosofia eta Letra irakasle izan zela Madrilen? Eta Japoniako aldizkari batentzat elkarrizketatu duela Karpin? Eta arbitro aritu dela, edo Entrenatzaile Eskolako irakasle ere izan dela? Kirolaz dena jakiten dugu Mujikari esker, eta ahots horren atzean dagoena da ezagutzen ez duguna.

Testuak: Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre / Argazkiak: Alberto Elozegi

Futbol eta eskubaloi emankizunetan frogatu duzu hitz jariora. Umetatik al zara hain berri-tsua?

Gogoan dut neure buruarekin bakarrik lokartzen nintzela. Ikasleei eskolak ematen ariko banintz bezala hitz egiten nuen, bakarrik. Nire benetako bokazioa irakaskuntza da. Klaseak bete egiten nau.

Telebistatik ez zegoenez, irratia bakarrik entzuten zen garaikoa naiz. Gogoratzen dut asteazken gauetan ematen zuten "Matilde, Perico eta Periquin" haurrentzako programa. Albisteen ordezkari ematen ziren parteak ere gogoan ditut. Irratia beti izan da nire laguna. Beti gainean daramat kotxean, lanean, etxean... Etxeko gela denetan dut irratia, baita komunean eta sukaldean ere. Denak izaten ditut piztuta, horrela, gela batetik bestera joaten banaiz ere, ez dut entzuten ari naizen programaren haria galtzen.

■ **Oraindik ere hitz egiten al duzu bakarrik?**

Bai. 500 kilometro joan eta beste hainbesteko etorria egiten dudanean kotxez, bakarrik joaten naiz, eta neure buruarekin hitz egiten dut. Elkarriketak

■ **Kalean nor topatuko, eta Meho Kodro, aterki azpian. Orain gaztetxoak entrenatzen aritzen omen da lehen puntako goleatzaile izandako bosniarra.**

tzen antzerkira. Antzerki bikaina ikusi dut. Unibertsitateko "cla" sarrerak erosten genituen. Funtzioa hastean txalo gogor jotzea zen gure lana, giroa sortzeko. Horren truke 50 pezeta ordaintzen genuen sarrera, besteek 500 pezeta ordaintzen zuten bitartean. Prado museo-ko zuzendari izan den Fernando Chueca

rako bizi nintzen. Oso ongi bizi zitekeen, eta ez diru gehiegirik. Garai hartan askoz kotxe gutxiago zegoen, jende gutxiago ere bai, ez zegoen hainbeste Corte Inglesik... Arruntagoa zen.

Oraindik ere joaten naiz Madrilera, nire aita han bizi baita. Baina bortitza iruditzen zait. Dena da anabasa, hiru lerroko auto ilarak... Eromena da. Hiria gainera etortzen zait.

■ **Irakasle esperientzia zer moduz?**

Madrilan Filosofia eta Letrak ikasi nituen ikastetxean egon nintzen irakasle. Gogoratzen dut, irakasle gisa lehen klase egunean nuen sentipena. "Hainbeste latin, greko eta filosofia jakinda ere, nik zer egin behar dut 47 ikasle hauekin!". Pentsa, nik 22 urte nituen, eta ikasleek 17. Esperientzia txundigarria izan zen. Dena erakutsi zidan mundu horrek. Oraindik etxean ditut gordeta lehen promozioaren argazkiak, eta azken promozioaren kalifikapen koadernoak. Ez litzaidake axolako irakaskuntzara itzultzea. Baina dena aldatuta dago, ikasgaiak, sistema, diziplina... Berririo lan handia egin beharko nuke eguneratzeko.

■ **Nola hasi zinen irratigintzan?**

Kasualitate hutsez. Erru osoa Bidasoa eskubaloi taldeak dauka. Nik eskubaloi kronikak egiten nituen "Deia" egunkariarentzat. Bidasoa hazi eta hazi egin zen, boom informatibo bat eragin zuen, horren berri emateko beharra sortu zen, eta Herri Irratiak korrespontsal lanak egiteko deitu zidan. Kronikak ematen hasi nintzen, eta

• **Jaio:** Irunen, 1952an.

• **Kirol esataria.**

• **Herri Irratian:** 1983an hasi zen. 1986tik da kirol saileko burua, programazio buru daramatza hiru urte, eta zuzendaritza taldeko kide da. "La movida deportiva" programa egiten dihardu 17 urtean, eta "El rebote" programa ere bai, 8 urtean.

• **Irakaskuntza:** Filosofia eta Letrak ikasi zituen Madrilgo La Salle ikastetxean. Bertako irakasle izan zen 1974tik 1982ra. Entrenatzaileen Eskolan ere klaseak eman izan ditu.

• **Argitalpenak:** Artikulu mordoska idatzi du, besteak beste, "Deia", "Gaur Express", "As" eta "Mundo Deportivo" egunkarietan.

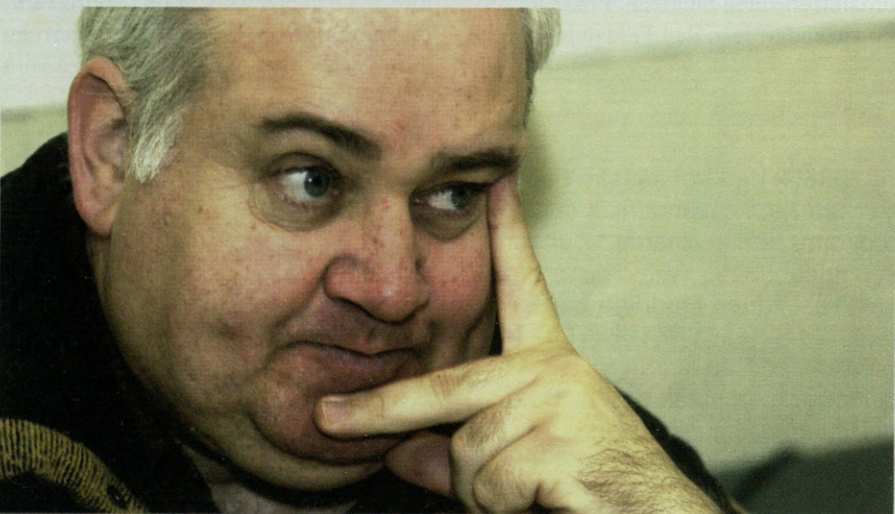
imaginatzen ditut. Egoera bereziak irudikatzen ditut, sekula biziko ez ditudanak, eta pentsatzen hasten naiz, zer galdetuko nioke Monserrat Caballe-ri? Eta berak zer erantzun lidake? Neronek irudikatzen ditut galderak eta erantzunak. Kasatik eginda nagoela pentsa liteke, baina ikasteko modu bat da. Burua erne edukitzen laguntzen dit, pentsamendua ordenatzen, eta nire eguneroko lanari bueltak ematen.

■ **Madrilan ikasi zenuen. Nola bizi zinen?**

Ikasle garaian larunbatero joaten nin-

lagun mina nuen. Klase berean genbiltzan, eta harekin joaten nintzen batera eta bestera. Museoetara ere maiz joaten ginen, konferentziak ikustera... Kultura-

"Kazetarion kabinak zelaitik gero eta urrunago daude, eta ez da piperrik ikusten. Askotan egiten ditugu hanka sartzeak"

ondoren konexioetan. Azkenik, zuzeneko emankizunei ekin genien, eta hura zen hemen egiten zen eskubalo emankizun bakarra.

Tito Irazusta beste komunikabide batera joan zen, eta niri eskaini zidaten bere lekua. Joxan Alkorta futbol esataria hil egin zen, eta lan karga eskutan aurkitu nuen. Karrotik tira egin beste biderik ez zegoen. Hemen naukazue, zortzi urtez latina, lau urtez grekoa, bi urtez arabiera, eta gainerako guztia ikasi ondoren, "gooooool eta gooooool" builaka.

■ **Zertan aldatu dizu bizitza lan honek?**

Orain kirolerako bizi naiz. Asteburero lan egin behar dut, eta partidak ikusi... Bizitza aldatu zait erabat. Ondo egin nahi izanez gero, ordu asko eta asko eskaini behar zaizkio langintza honi. Ez daukat neuretzako denborarik. Oso informatuta egon beharra dut, ez daukat ordutegirik.

Gauza bakarrean dira berdinak ira-

"Kotxez noanean bakarrik hitz egiten dut. Elkarrizketak asmatzen ditut. Horrek burua erne edukitzen laguntzen dit"

kaskuntza eta irratiko lana. Publikoari hitz egiten diogula, eta gazte jendearekin lan egiten dugula. Gazte jendeak indarra ematen dit, asko gozatzen dut. Zintzoagoak dira, esan beharrekoa aurpegira esaten dute, ez dute guk adinako erreparorik.

■ **Nola moldatzen zara kirolari artean?**

Kirol informazioak ez du zentzurik kirolaririk gabe. Behartuta gaude elkarlana, elkarbizitzara. Kirolari bati belau-neko lesioaz galdetu, eta ongi dagoela eta igandeko partida zail ikusten duela erantzutea, porrota iruditzen zait kazetari profesional gisa. Haratago iritsi nahi dut. Elkarrizketa pribatuak eduki, elkar eza-gutu, konfiantza lortu eta jakin ez diogula elkarri traiziorik egingo.

Kazetariok kirolarien nahien elikatzailerik izan behar dugu. Nik euren kamiseta janzten dut, eta euren proiektuekin bat egiten dut. Zer hoberik bere ametsak lortzen dituen jendearekin bizitzea baino!

Kirolari bat heltzen ikustea hunkigarria da. Eta gogorra da, gorago iritsi nahi eta bidean geratzen denaren erronka hori. Horrek asko irakasten du. Jende bat alderara igotzen dute hasieran, eta bost egunera hankak moztzen dizkiote. Eta ezin izaten dute bururik altxa. Komunikabideek ziztu bizian eman eta kentzen dute. Ni saiatzen naiz jokalariren batek kolpea hartuko badu, gelditu arazten. Nik ez dut besteren sufrimenduari gogozten.

■ Beraz, zu ez zara objektiboa?

Ez, noski. Eta objektiboa dela dioenak gezurra dio. Ni erabat subjektiboa naiz, nire nahietan. Talde hau gustatzen zait, kirolari hau gustatzen zait, eta hori animatzen dut. Kirolariek ere aukeratu dituzte bere kazetariak. Kirolariek konfiantza gehiago jartzen dute kazetari batzuegan besteengan baino, hezur eta haragizko pertsonak dira eta. Kirolariak oso bakarrik ikusten ditut. Zenbat eta profesionalago izan, gutxiago fidatzen dira inguruko jendeaz. Batez ere hiri handietan bizi badira, eta presio handia jasaten badute. Segurtasun elementuak bilatzen dituzte, eta euren defentsa mekanismoak dituzte. Askok oso gaizki pasatzen dute, ez dute babesik.

■ Esperientziak zer irakatsi dizu?

Heldu, eta gauzak bizi ahala, ziklikoa denaz konturatzen gara. Sena pizteko eta aurreikuspenak egiteko balio du horrek. Sumatzen dugu noiz alde egin nahi duen jokalaria batek, beste zeinek duen jarraitze gogoa...

Miguel Santosek behin esan zidan, onena beti bigarren izatea dela. Horrela beti dago gorago iristeko nahi hori. Lehenengoa zerorri zarela sinistuz gero, ez da erronkarik izaten. Horregatik, sekula ez da sinistu behar dena ikasi dugunik. Borrokatzen segitzeko bidea da hori.

■ Nola ikasi duzu zuzeneko emankizunak egiten?

Makilkadaka. Inork ez dizu irakasten. Audientzia ez lokartzen saiatu behar da. Husna amaitzen diren partida aspergarrienei bizitasuna eman behar zaie, entzuleak joan ez daitezten. Eta partida distiratsua eta bizia denean, geure burua kontrolatu behar dugu 90. minutura indartsu iristeko. Tentsio handiko partida batzuetan arnasik gabe geratzen naiz, eta beste batzuetan 3 litro ur edaten ditut. Oso nekatuta bukatzen dut, neroni korrika aritu banintz bezala.

MUJIKAREN IRAKASLEAK

Letren munduan sartu ninduten irakasleek markatu naute, nire bizitzako erabaki denetan. Beste irakasle batzuk izan banitu, agian beste era bateko bizimodua eramango nukeen. Zientziak gorroto ditut.

Umetan, inongo jolasetan ez ninduten euren taldean hartu nahi izaten, gizona izateagatik. Baina ez daukat konplexu eta traumarik txikiena ere. 120 kilo pisatzen baditut, berdin-berdin zait.

Partida egunetan ongi gosaltzen dut, eta ia ez dut bazkaldu ere egiten. Lozorroan ez erortzeko. Vigon gertatu zitzaidan ederra, eskubaloiko Kopako finalurrekoan: kazetari batzuk joan ginen hemendik, eta hango lagun batek mariskoa jatera eraman gintuen. Lepo bazkaldu genuen, 14:00ak aldera. Partida 20:00etan zen. Emozioz betetako parti-

galtzeko. Talde oso ezagunen partidak errazak egiten zaizkit. Baina Huelvako Recreativo horrek bezalakoek buruhauste ederrak ematen dizkirate. Gainera, kazetarion kabinak zelaitik gero eta altuago daude, "ez baitugu ordaintzen". Eta ez da piperrik ikusten. Anoeta inauguratu zen egunean makina bat aldiz hanka sartu genuen, eta hurrengo egunean prismatikoak erosi nituen. Anoetan, San Mamesen, Bernabeun, eta Camp Nou gaitzerdi, hori telebista aparailuak baititugu, eta horri esker ongi ikusten dugu. Baina beste zelaietan ez dugu aukera hori. Askotan egiten ditugu hanka sartzeak. Eta huts batzuk larriak dira. Ezin da gola nork sartu duen esaterakoan hanka sartu.

Lapsusak izaten ditugu, kontzentrazioa galtzean. Beste zer baitetan pentsatzen hasiz gero, hariak galtzen duzu. Ez dakizu zer arraio esan duzun, baina berriro heltzen diozu hariari, eta kito.

■ Elkarriketak ere egiten dituzu. Zein da elkarriketa onen giltza?

Elkarriketa luzeak gustatzen zaizkit, ibaiak bezala bere kasa doazenak, lasaiak. Egungo komunikabideetan elkarriketa onak falta dira. Dena bizkorregi baitoa. Ez dugu ongi prestatzeko denborarik hartzen. Elkarriketatzaileak ez du protagonista izan behar, elkarriketatuak baizik. Eta egun ez da hori ikusten. Eta elkarriketatua ezagutzeaz gain, bere konfiantza irabazi behar da, erantzunik onenak lortzeko.

■ Hasi zinenetik hona zertan aldatu da kirol kazetaritza?

Orain askoz errespetu gutxiago dago. Niri ez litzaidake aterako "nork ordaindu dio kirolari honi hemen egoteko?" salaketa, eta entzun dut hori. Egun iraindu egiten da, irati estiloa oso erasokorra da.

Errespetua zor zaio, hasteko entzulea-

BERTSOA

Doinua: Espainian behera

**Madriren estudiante
zuzen eta argi,
gero gustua hartu
irakaskuntzari.
Bidasoaren erruz
kirol kazetari,
orain Gooool! oihukatuz
mikrofonoari;
jokaldirik onena
izan al zen hori?**

Aitor Mendiluze

da zen, eta partida berdinduta bukatu ostean luzapen bat, eta bestea, eta bestea luzatu zen... Mariskoaren gatza atera zitzaidan ezpainetan. Hura zen egarria, hura sufrimendua! Orduan eskarmentatu nintzen.

■ Jokalari denak ezagutzen dituzue, edo nahasten zarete?

Igande eguerditan prestatzen dut partida. Ziurrenik aterako den hamaikakoaren eskema egiten dut. Eta buruz ikasten dut, zuzeneko emankizunean gehiegi ez

ri. Ez baitakigu irratiaz bestaldeko horren sentiberatasuna nolakoa den. Eta kirolariari, noski. Ez dakigu kirolari horrek bezperako gaua gaizki pasatu duen, edo arazo pertsonalen batek eragiten dion beherakada. Ezin da iritzia hain erraz eman. Gainera, informazioa eta iritzia nahastu egiten dira. Audientzia lortzeagatik zilegi ez diren bideak erabili dira batzuetan.

Teknologian asko aurreratu dugu, ezbairik gabe. Oviedon ehun metro kable bota behar izan nituen, eskubaloï partida bat eman ahal izateko. Soinuaren kalitatea asko hobetu da. Orain telefono mugikorra dela, eta beste hamaika sistema direla, oso zaila da denak huts egitea. Lehen, zuzeneko emankizunik gabe ere geratzen ginen. Eta irratia abantaila

horixe da, oso baliabide urriekin ere edozer lekuko berri eman dezakegula. Telebistak eta egunkariak askoz gehiago behar dute. Horregatik eutsi dio irratia telebista sortuta ere.

■ Jende askok pizten du kirola ikusteko telebistaren irudia eta irratia ahotsa...

Telebista esatariak zozo hutsak dira. Guk hurbiltasuna transmititzen dugu. Nik badakit realzaleek animoak ematea nahi dutela, ongi goazela esatea... Telebistak arketipoekin funtzionatzen du, erabat instituzionalizatuta dago... Ez du grazia. Iratiak beste erritmo bat du, ez da eteten, ziztu bizian doa...

■ Zuzeneko emankizunen erdian publizitatea sartzen duzu...

Egun oso gauza gutxi egin daiteke

dohainik. Meza entzun, paseatu, eta irratia entzun. Irratiak publizitate bizi dira. Zorionez, futbolk publizitate asko erakartzen du, baina jakin egin behar da sartzen. Nik emankizunean barneratzen dut, horrela entzulearentzat, publizitatea partidarekin batera doan zerbait da. Bestela, etekin behar dut haria, publizitate tarte bat sartu... Eta jendea komunera altxatzen da, edo katez aldatzen du. Gainera, publizitate tarte asko sartuta arriskua dago golak galtzeko, eta niri hori gertatu zitzaidan behin.

Sartu behar ditudan iragarki guztien zerrenda izaten dut prest. Gidoia ere ondolan daukat, eta badakit zer minutu ingurutsutan sartu behar dudan iragarki bakoitza. Baina askotan jokaldia oso interesgarria izaten da eta ezin izaten dut iragarkia sartu, eta beraz, hurrengoarekin pilatzen zait... Baloia kanpora irten den unea baliatzen dut iragarkiak sartzeko, baloiaren bila joan eta atera bitartean segundo batzuk izaten baitira. Jokaldira iragarkiak lotzeak, inprobisaziotik asko du. Horrek sentiarazten nau bizirik. Noski, egindako esaldiak ere badi-tut. Esaterako, arbitroak zerbait ikusten ez duenerako, "Zinkunegi Optika".

■ Osasuna dela eta inoiz utzi duzu zuzeneko emankizunik egin gabe?

Sukarrarekin, buruko minarekin, katarroarekin... egin ditut emankizunak. Baina entzuleak ez du zertan hori jakin. Belarrietaraino Frenadolez beteta joan izan naiz, zutik eutsi ezin niolako, Coca-Colaz blai...

Eztarria asko zaintzen dut. Beti heze eduki behar izaten dut. Ez dut batere erretzen. Ke asko dagoen lekuetan ere ezin naiz egon. Ahotsa sabeletik zuzenean ateratzen ikasi dut. Tenperatura aldaketekin oso kontuz ibiltzen naiz. Kontuan izan, -3 gradutatik 26 gradutara aldatu izan naizela egun berean (hemen txingorra eta hotza ari zuela, Andaluziara joanda).

■ Kontatu lanean gertatu zaizkizun bitxikeriak...

Gogoan dut Sevillan orain bi urte, ligako lehen partidari egin zuen beroa. Txankletak eta galtza motzak jantzita joan nintzen, inoiz ez bezala. Gaueko 22:00ak ziren, eta ikustekoa zen nire piura, 2 litroko ur botila burutik behera botatzen! Ikusle denak erdi biluzik zeuden, kamiseta kenduta... Beroa ezin dut jasan, eta nire gorputz honek ez dit gehiegi laguntzen...

Arbitroekin nahastu izan naute... Eta urte batean, hiru partidatan arbitro lanak egin nituen jubenilen mailan. Arbitroak

greban zeudela eta, boluntario aurkeztu nintzen. Oso dibertigarria izan zen. Arbitro izanda korrika asko egin behar da, eta oso ondo prestatuta egon.

■ Partida galdu edo irabazteak umorea aldatzen dizu?

Galtzeak izorratzen nau, gure lana asko aldatzen baita. Orain, Real lider doanez, dena askoz atseginagoa da. Emaizta txarrekin, berriz, giroa, jendearen jarrera eta jokalaria ere uzkuritu egiten dira. Inork ez du hitz egin nahi izaten, bere burua gordezten dute... Publizitate aldetik ere, irabazten doanean askoz etxe gehiagok jartzen ditu iragarkiak.

■ Zer deritzozu Realari medioetan ematen zaion tratamenduaz?

Hemengoan lana ona da, horretarako bizi baikara. Espainiako komunikabideek ez dute ongi ulertu nahi, eta kito. Realak, beste klubekin konparatuta, saltzen du saltzen duena. Horregatik, albistea ez da Real lehenengo doala, ea noiz harrapatu-ko duten baizik.

Baina ez naiz larritzen, jada denok eza- gutzen dugu elkar. Niri axola zaidana hemen egiten dena da. Gainera izateko modua ere bada. Hemengoak oso umilak gara. Beste klubak bat izango balitz lider, egun santu osoa pasatu beharko genuke hori entzunez.

■ Eliteko kirolari egozten zaio aisia hutsa dela, ez dela kultura...

Hainbeste jende jarraitzen badu, bai praktikatzeko duelako edo zaletua delako, errespetua zor zaio. Kirolak sortzen du Barne Produktu Gordinaren zati handi bat, eta jende asko bizi da kirolek, modu bate- ra edo bestera.

Kirolaren psikologia bat dago, kirol medikuntza ere bai... asko ikertzen da kirolaz, eta idatzi ere bai. Galdeanok futbolaz

idatzitako liburuak zoragarriak dira, eta bertan besteak beste kiroleko bizipenak eta emozioak deskribatzen ditu. Kirola ere bada kultura mota bat. Espainiako Estatu-gehien saltzen den egunkaria kirol egunkaria da, eta gustatu edo ez, errealitate horretan bizi gara.

“Kirolari bat heltzen ikustea hunkigarria da. Eta gogorra, aldarera igo dutena kolpea hartzen ikustea”

■ Aurrera begira, zer proiektu dituzu?

Interneteko web orri bat prestatzen ari gara denon artean. Irratian egiten duguna ikusteko beharra sentitzen dut, produktua esku artean izatekoa. Gure lanean, unea sekulako intentsitatearekin bizi dugu, baina unearekin batera alde egiten du gure lanak. Hainbeste urte

“Orain errespetu gutxiago dago. Jokalariak iraindu egiten dira, irрати estiloa erasokorra da”

irratiko hitz jarioan, eta lan hori ezin dut “ikusi”.

Bestalde, neure bizipenak kontatuz liburu bat argitaratu nahiko nuke, egunen batean. Baina ez dut ez denborarik, ez argitaratuko-lidakeen argitaletxerik. Gustatuko litzaidake bizitako emozioak kontatzea, edo egindako elkarrizketa-rik mamitsuenak argitaratzea. Jendearen-

tzako liburua idatzi nahi nuke, ez neuretzako izango dena.

■ Zure ahotsa entzuten duzu?

Ez, sekula. Ez zait batere gustatzen, ez neure burua entzutea ez ikustea. Nire lana bukatu dut eta kito, ez naiz egindakoa entzuten aritzen, hurrengoan pentsatzen hasten naiz. Beti aurrera begiratzen dut.

■ Zer beste zaletasun dituzu?

Itsasoa izugarri maite dut. Asko erlaxatzen nau, eta talasoterapiara sarri joaten naiz. Jatea ere asko gustatzen zait. Entsalada eta patata tortilla bat aski dut. Kontua ez baita zer jaten den bakarrik. Etxetik atera, nortasuna duen taberna edo baserri batean sartu eta giro horretan jatea da gozamina. Hori bai, presarik eta sakelako telefonorik gabe. Patxada horregatik gustatzen zait elkar- te gastronomikoetako giroa ere. Barre asko egiten da. Elkartean ez dago beste lanik, gozatzeko esertzea baizik. Eta giro hori galtzen ari da. Orain elkar- teetan ez da kantatzen. Eta niretzat, tal- dean giroa jartzeko kantuan edo txiste kontari hasten denak ez du preziorik

Bidaia- tzea ere asko gustatzen zait, turismoa egitea. Irakurtzea ere bai.

Ez naiz sekula zinemara joaten. Beti jendearekin joaten naiz toki guztietara, eta ez dakit zinemara ere bakarrik joaten. Zer egin behar dut film erdian aspertzeko banaiz? Norbaiti egin behar dizkiot komentarioak...

Bestalde, bakardadearen beharra daukat. Egun osoa zalapartan pasatuta, neure buruarentzat denbora hartu behar dut.

Gustatzen zait okupatuta egotea, eta gauza ezberdinak egitea. Nire lanaren gau- zarik onenetakoa da, ez dakidala zer gerta- tuko den ●

**gure!
arte-
an!
euskaraz**

Bizkaiko Foru
Aldundia
Kultura Saria

Diputación Foral
de Bizkaia
Departamento de Cultura

E Z P A

PRINTZA

SINTOMATIKOA
DA

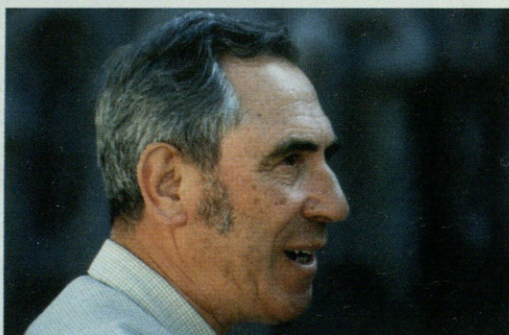
Xabier Mendiguren Elizegi nagusitu da Donostia Hiria lehiaketan euskarazko antzerkiaren sailean. "Telesforo ez da Bogart" lanarekin irabazi du lehiaketa. Sariaren inguruan eta antzerkiaren egoeraren inguruan adierazitakoa da honakoa "El Diario Vasco"-n: "Aldaketatxo bat sumatu dut hemengo antzerki taldeetan, eta horregatik ekin diot berriz ere idazteari. Hegoaldeko talde profesionalak, profesionalizazio horrek behartuta, obrak euskaraz eta gaztelaniaz eskaintzen dituzte, eta jeneralean egin dute obra kanporako begiekin aukeratu, eta ondoren euskal bertsio bat moldatu. Azken urteotan, berriz, susmoa daukat euskal begiekin prestatutako obra gehixeago egiten ari ote diren. Horrek apur bat animatu nau. Gero ikusiko dugu nire obra hau bateren bati interesatzen zaion. Kritika egin izan dut antzerki taldeak ibili direlako kanpora begira, baina idazleok autokritika bat ere egin beharko genuke, ez dugulako asmatu hemengo taldeak kilikatuko dituzten obrak idazten. Baina horretarako hainbat txiripak gertatu behar du: obrak ona izan behar du, taldeak ezagutu egin behar du, ondo egokitu behar zaio taldeak duen estetikara, taldeak dituen interesetara. Sintomatikoa da azkenaldian gertatu dena, taldeek antzezlan ez diren testu batzuk aukeratu izana: 'Metxa', 'Ai Ama!', 'Kutsidazu bidea, Ixabel' ... (...)".

ZARZUELA JARDUNALDIAK

DAGOENeko hasiak dira Barakaldoko XI. Zarzuela Topaketak. "Marina" izeneko zarzue-larekin hasi ziren orain bi aste. Baina egitarauaren baitan beste bost zarzuela ikusi ahal izango dira. Otsailaren 16an "Los claveles" eta "La reina Mora" eskainiko dira; martxoaren 2an "El Cantar del Arriero" ikusi ahal izango da, Barakaldoko Orfeoaren laguntzaz; hil horren 23an "La Pícara Molinera" taularatuko dute; eta azkenik, apirilaren 6an "El barberillo de Lavapiés" lanak emango dio amaiera Jardunaldiei.

BIDE EGILE BERRIAK

LAU liburuxka gehitu dizkio Jaurlearitzak orain artean "Bidegileak" bilduman plazaratutakoei. 26, 27, 28 eta 29. aleetan, guztira, euskal kulturaren garrantzitsu izan diren hamasei pertsonen bizitza eta lana bildu dira. 26.ean, Fernando Artola "Bordari", Iñaki Eizmendi "Basarri", Maite Barnetxe eta Mariano Izetaren berri jaso dute. 27.a Bitoriano Gandiaga, Salvatore Mitxelena, Juan Ignacio Goikoetxea "Gaztelu" eta Koldo Jauregi "Jautarkol" olerkariei buruzko testuek osatu dute. 28.ak Pedro Pujana, Lino Akesolo, Jose Agerre eta Mari Dolores Agirre ditu hizpide. Eta 29.a euskal irakaskuntzaren lau eragilei eskaini zaie: Mari Angeles Garai, Kris-

■ Bitoriano Gandiaga.

pin Guasch, Jon Oñatibia eta Aniceto Olano "Aita Migel Altzo"-ri.

ARTIUMEKO LAGUNAK

ARTE Garaikideko Euskal Zentro Museoa, Artium, berriz ere polemika iturri izan da. Izan ere, Arabako Arte Ederretako Museoko eta Artiumeko Lagunen Elkartek, Amba izenekoak, arte aretoko patronatuari eskatu dio Museoaren zuzendaritzaren eta Elkartearen arteko harremana argitzeke. Ambak Gonzalez de Durana zuzendariari egotzi dio berari arretarik ez jartzea. Bestalde, orain hilabete batzuk sortu zuen Artiumek Bazkideen egitaraua. Egitarau honek 300 kide biltzen ditu eta Museoak abantailak eskaintzen dizkie urteroko ordainsari baten truk. Badirudi Ambatik at Egitarau hau sortzea izan dela Amba Elkartekoak haserretzearen arrazoia; izan ere, Ambak esandakoaren arabera, berauek osatzen dute legez onartua dagoen Museoaren Lagunen Elkarte bakarra. Bitartean, Artiumek bere egitarauarekin

H I T Z B I T A N

- Kirmen Uribek honakoa idatzi zuen "Euskaldunon Egunkaria"-n: "Askotan, estuegi jokatzaren dugu literatur lan baten kritika egitean. Esaten dugu nobela hauxe eta hauxe dela besterik ez, ipuina ezin dela beste hori izan, poesia egiteko modu bi daudela soilik adibidez. Eskerrak arauak apurtzen dituzten lanak ere badaudela (...)".
- Imanol Ubedaren esanetan, "hitzak doinua sortzen du, eta musikak poema egiten du. Hitzak, normalean, giro bat ematen du, eta giro horrek zehazten dizu testuingurua eta

jarraitzen du. Lehengo astetik hasita, gerra ostean Espainian eta Alemanian egindako zinemari buruzko ziklo bat prestatu dute. Martxoaren 1a arte, besteak beste, honako filmok ikusi ahal izango dira ostiral eta larunbatetan: "Bienvenido Mr. Marshall", "Amanecer en puerta oscura", "Nackt unter Wolfent" edota "La vida alrededor".

FILMAZIORAKO BATZORDEA

Film bat errodatzeak izugarrizko gastuak dakartzala bagenekien. Baina Angel Amigok berretsi zigun orain gutxi. Hori dela eta Donostia Zineko Hirien Sarean sartu zen, hiri bakoitzean filmazioak errazteko batzorde berezi bat sortzeko helburuz. Bruselan aurkeztu zuten proiektua, baina ez zuen diru laguntzarik jaso. Azkeneko gorabehera hauek direla-eta, Donostiak film commission-a hilabete batzuen buruan sortzea erabaki du, Sarearen barruan edo bakarka. Izan ere, ezinbestekoa da ekoizleen eta Udalaren arteko bitartekaritza egingo lukeen lehiatila bakar bat ezartzea. Eta aurrera begira, filmaziorako tasen azterketa egingo dute Udalak eta sektoreak berak zenbait bilkuratan.

LITERATURA JARDUNALDIAK

LITERATURA arloko hainbat gai jorratuko dituzte hil honetan zehar Mungian burutuko diren IX. Literatura Jardunaldietan. Hilaren 7an eskaini zuen hauen baitan lehen hitzaldia Kirmen Uribek. Ondoren, 14n, Iban Zalduak "Ipuinak, gezurrak, traizioak" izango ditu hizpide; 21ean Luis Mateo Diez idazleak "Los días de la memoria" izeneko hitzaldia eskainiko du; eta hilaren 28an, Fernando Vallsek "El microrrelato" gaia jorratuko du.

KM-K HAMAR URTE

ORAIN hamar urte, 1993ko azaroan sortu zen Donostian Koldo Mitxelena Kulturunea. Urte hauetan, 7 milioi bisitari izan ditu, maileguan 1,7 milioi disko, liburu eta dokumentu utzi ditu, 1.255 kultur ekintza antolatu ditu eta 46 erakusketa paratu ditu erakustaretoan eta 58 Ganbera aretoan. Urteurrena ospatzeko ez dute egitarau berezirik antolatu, baina badute aurrerako erronkarik, aipagarriena, teknologia berrien arloan.

■ M. J. Olaziregi.

IZENAK

Mari Jose Olaziregik eta Aurelia Arkotxak zuzendu dute Eusko Ikaskuntzak plazaratu berri duen "Euskal kritika, gaur" liburua. Bertan 2000n Gasteizen burutu ziren Euskal Literatura Kritikaren Jardunaldietan aurkeztutako ponentziak biltzen dira.

Kepa Junkerak martxoan ekingo dio Arriaga Antzokian zuzeneko lehenengo diskoa grabatzeari.

Txuma Murugarrenek bakarkako hirugarren diskoa kaleratuko du martxoan Gaztelupeko Hotsaken eskutik.

Paulo Iztuetak trilogia bat argitaratu du Utriusque Vasconiae argitaletxeko "Kritika literarioa" bilduman. Iztuetak atondutako Orixeren "Euskal literaturaren historia laburra", "Kritika literarioaren lehen saioak" eta "Testu hautatuak euskal estetikaz" dira trilogia osatzen duten hiru liburuak.

Andres Nagel argazkilari donostiarrak hiru argazki burutu ditu obra grafiko originalen Arte eta Izadia argitaletxeko katalogorako.

■ Nagelen argazkia.

kantuaren atmosfera". Hitzok "Euskaldunon Egunkaria" k jaso zituen.

• Elias Kerejetak zera adierazi zuen "El Pais Semanal"en: "Produktore batek prozesu osoan egon behar du, hasieratik, lehenengo ideiatik. Eta bideak jarri behar ditu filmak izan behar duena izatea lortu dezan".

• Lucia Etxebarriak "Elkarri"n: "Espainian autoreak nazionalizatzeko joera ergela dago. Ondo deritot Atxaga bezala, bere jatorriarekin oso lotuta dagoen jokaera bat hartzeari. Baina jokaera honen aldeko apustua egiten ez dugun autoreak ere bagaude, eta hori da nire kasua".

Txapel bete bertso

Nor bere arazoak norberak konpontzea legezkoa dirudi. Elkartasunerako ateak itxi gabe, baina erantzukizunaren gurditik tiratzeko asmoz. Baliabideen urritasuna ez da oztopo, gaitz materialak era sortzailean konpondu izan dira beti, edo gehienetan. Gure bizimodua ez ei dago gure eskutan, erabakiak hartzeko gaitasuna antolatzaileen esku uzten dugu. Antolatzaileak gure bizitzaren esparru guztietan daude: ekonomia, politika, kultura... Baita bertsolaritzan ere. Egiten duten lana ezinbestekoa da gainera. Baina askotan jokoaren arauak ez dira guztiontzako egokiak izaten. Irtenbidea: norbera antolatzaile bihurtu, horretarako esparru berri bat sortuz, noski.

Era honetan definituko nuke nik "Txapel bete bertso" ekimenaren atzean dagoen lan filosofia. Urtarrilaren 10ean Algortan hasiera izan zuen bertso zirkuitoak Bizkaiko bertsolaritzaren errealitatean ikusi ditugun zenbait gaitzi irtenbidea eman gura dio.

Ekimen hau ez da une zehatz baten bertsolari talde batek izan duen beroaldia. 80ko hamarkadan aurki genitzake egitasmo honen lehenengo arrastoak. Kultur etxean bitartez zirkuitu bat eratu gura izan zuten Bizkaiko Bertsozale Elkar-teak. Ez zuen aurrera egin, baina lehenengo erreferentea da.

AIPAGARRIA da Altsasuko bertsolari gazteen topaketetan egituraketa eredu bera Euskal Herri mailan aurrera ateratzeko baldintzak bazeudela (beste zeregin batzuetarako izango bazen ere). Batez ere bertsolari gazteok koordinazio bat martxan jartzeko prest geundela ikusita. Baina egituratzeko era eztabaidatzean eskualdetan eta bertso eskoletan oinarrituta zegoen antolakuntza ereduaren proposamena baztertua izan zen. Talde txiki erreferentzial baten bidezko lanaren alde. Ziurrenik, garai hartan, Bizkaian batez ere, bertso eskolek bertsolari gazteekin bizi zuten harreman ahula, erabakigarria izan zen. Baina egituraketa ereduaren lehen formulaketa egina zegoen. Garai hartan bezala, gaur egun ere, egokiena dela pentsatzen jarraitzen dugu zenbaitek.

2000. urtean Bizkaiko Bertsozale Elkarteko zuzendaritza batzordean, gazteen sustapenaren inguruan zenbait gogoeta izan ziren. Jon Lopategiren jubilazioaren eraginez. Orduan formulatu zen ekimen hau. Gaur eguneko definizio mailarik gabe, baina arroin guztiak zehaztuta. Lehenengo kontaktu batzuk egon ziren, baina ez zuen ematen eskualde guztietan aurrera egiteko eran geundetik. Bertsolarien eskualde barruko harremanek lan taldeak sortzeko potentzialitatea zuten arren (Mungian esperientzia piloto garrantzitsua eratu zuten "Kos Taska"n). Azkenik, Gorka Lazkanok zuzendaritza batzordean sartu denetik eman dion bultzadarekin,

2002ko udazkenean nahiko argi geneukan 2003ko urtarrilerako martxan egon zitekeela. Eta horrela izan da.

Gazteek, eta ez hain gazteek, bizi duten plaza urritasunak Bizkaiko bertsolaritzaren garapena eta aberastasuna baldintzatzen dute. Bertsotan, askotan eman lezake elitea baino ez dela existitzen. Jende berbera beti Hitzetik Hortzeran, izen bereitsuak saio gehienetan, egunkari, irratietan... Baina bertsolaritzaren esparrua askoz zabalagoa da. Eta errealitate biek existitu behar dute. Bertsogintzaren garapenerako, batez ere. Batak besteari lekuri jan gabe. Beraz, irtenbide bakarra, plaza gehiago sortzea.

BERTSOLARIAK gura duenean abesteko eskubidea izan beharko luke. Gogo handirik ez duen askotan abestera "behartuta" dagoelako. Ba al dago tentsio minimoan eta lagunarte goxoan saio bat egiteko

taberna baino leku hoberik? Har ditzagun tabernak bada (beste edozein lokal mota ere erabilgarria izan liteke) eta abestu dezagun guk data jarrita. Inor gutaz gogora dadin itxaron gabe.

Dirua? Gazteak ez daki hori zer den ere. Beraz, tititero xamarrek garenez, txapela pasatuko dugu. Bertsoa borondate truke.

Bertsolariak antolatzaile eta antolatzaileak bertsolari. Lagundu gura duen orori ateak zabalik. Gehiago jakin gura duena, betor "Txapel bete bertso"ko saioetara. Hilabetero 14 aukera dituzue ●

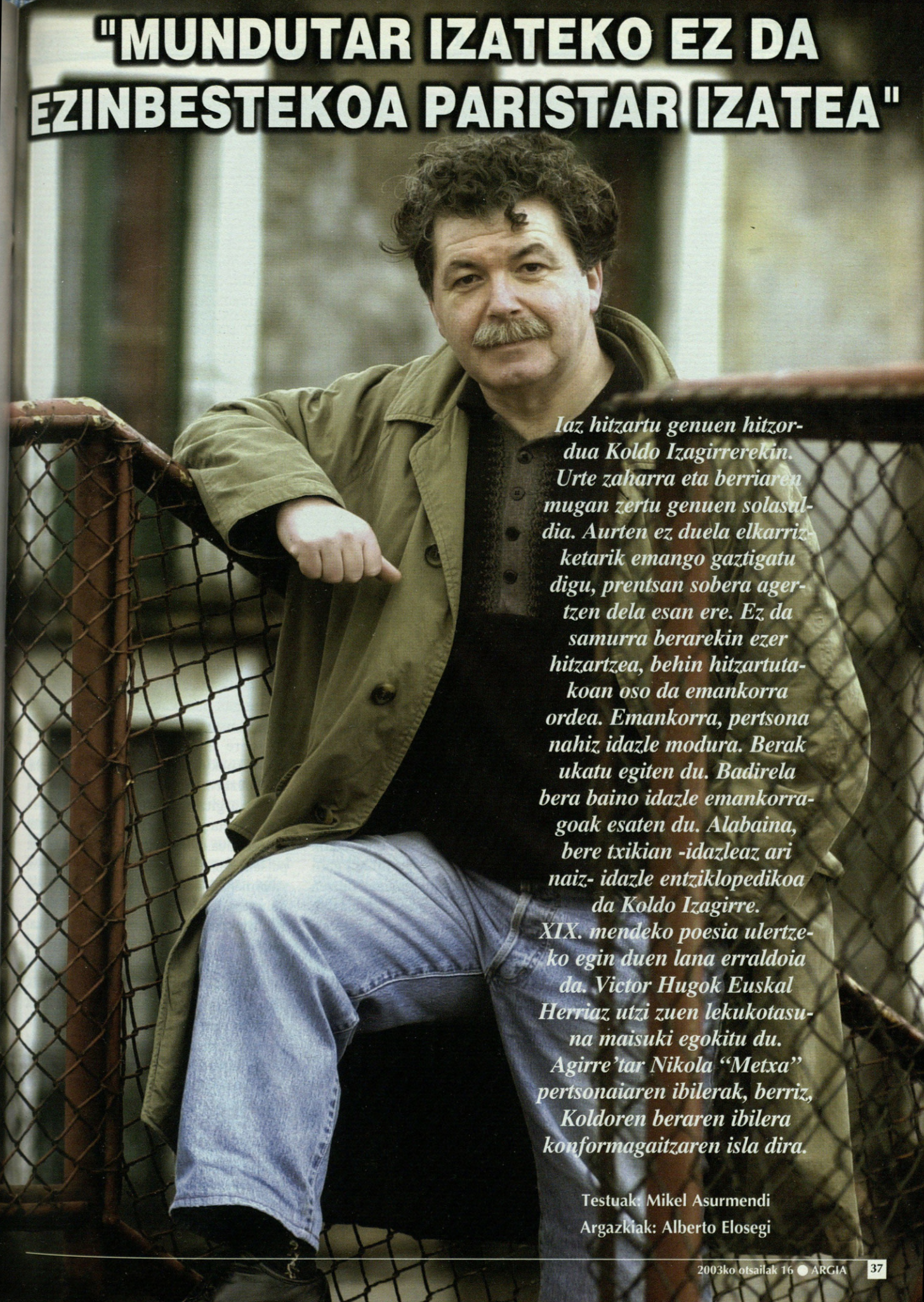

Fredi Paia

Bizkaiko bertsolari gaztea

"Bertsotan, askotan eman lezake elitea baino ez dela existitzen, baina bertsolaritzaren esparrua askoz zabalagoa da. Errealitate biek existitu behar dute, bertsogintzaren garapenerako batez ere"

"MUNDUTAR IZATEKO EZ DA EZINBESTEKOA PARISTAR IZATEA"

Iaz hitzartu genuen hitzordua Koldo Izagirrerekin. Urte zaharra eta berriaren mugan zertu genuen solasaldia. Aurten ez duela elkarriketarik emango gaztigatu digu, prentsan sobera agertzen dela esan ere. Ez da samurra berarekin ezer hitzartzea, behin hitzartutakoan oso da emankorra ordea. Emankorra, pertsona nahiz idazle modura. Berak ukatu egiten du. Badirela bera baino idazle emankorra-goak esaten du. Alabaina, bere txikian -idazleaz ari naiz- idazle entziklopedikoa da Koldo Izagirre. XIX. mendeko poesia ulertzeko egin duen lana erraldoia da. Victor Hugok Euskal Herriaz utzi zuen lekukotasuna maisuki egokitu du. Agirre'iar Nikola "Metxa" pertsonaiaren ibilerak, berriz, Koldoren beraren ibilera konformagaitzaren isla dira.

Testuak: Mikel Asurmendi

Argazkiak: Alberto Elozegi

■ "Niretzat paisaia ez dago lotua Pasaiairekin, Altzarekin baizik, ni sortu nintzen herri harekin".

Pasaian bildu gara Koldo Izagirrerekin, Victor Hugok, behiala, Donostiatik ihesi-edo, ostatu hartu zuen herrian. Gure solasaldiaren aurreneko pasarte batean paisaia izan dugu hizketa gai. Orain, berriz, iragana dugu gogoan. Anartean, paisaia hitzak eta Pasaia herriak errimatzen dutela gogoratu diogu Koldori. Paisaia nahiz pasaia hitzen gainean jardun dugu: *"Niretzat paisaia ez dago lotua Pasaiairekin, Altzarekin baizik, ni sortu nintzen herri harekin. Nik Pasaia pertsonekin daukat lotua, lehen lagunekin, oso inguru berezian. Paisaia baino gehiago, paisaia industrial bat. Pasaia gogoan pertsonak datozkit gehiago burura paisaia baino"*. Pasaia herria leku berezia, zentzu onean esanda... *'bai berezia, hasteko ez delako herri bat, lau herri bateratuta baizik -Donibane, San Pedro, Antxo eta Trintxerpe-, itsasoa da lotzen dituen, elkarren urrun bizi dira, baina ez daude sobera hurbil ere, horregatik-edo konpontzen dira ongi pasaiatarrak. Edonola ere, oso ezberdinak dira laurak'*.

Victor Hugo idazlea ekarri dugu gogoara segidan, idazle frantziar erromantiko handiak Euskal Herrian aurkitu zuen mundua agertu baitigu Koldok "Idi orgaren

karranka" (Euskal Herrian gaindi, 1843) liburuan (Elkar). Hugoren idazlanen nola baiteko bertsio osatua da Izagirreren.

■ **"Idi orgaren karranka" "Les Pyrénées" liburuaren itzulpena ote? Egokitzen agian?**

Edizio bat da. Hain zuzen ere, Victor Hugo bizi zela ez zen sekula argitaratu liburu hori. Liburu hori bere oharretatik osatutako zerbait da, Hugo hil eta gero bere editoreak argitaratu zituenak biltzen dira "Les Pyrénées" liburuan. Titulua editoreak berak jarri zion: "Alpes-Pyrénées". Nik beste edizio bat egin dut, Victor Hugoren memoriaren baimenarekin. Bere apunteetan eta oharretan arakatu dut, handik eta hemendik materiala bildu eta edizio berri bat egin dut, ez da itzulpen hutsa edo ez da itzulpena bakarrik.

□ **"Hugok lehen altxamenduan ikusi zuen zer zegoen atzean, oso ikuspuntu librea zeukan, bera ez baitzen paristarra, bera Frantzia sakonekoa zen"**

■ **Askatasunez aritu bide zara, arazoak eta mugak planteatu al dizkizu horrek?**

Bai, materiala bildu behar da, egituratu, hori ere egin dut kapituluka, ohar historikoak egin ditut, baina, dena dela, Joxe Azurmendik egin dio sarrera, eta horrek argitzen ditu garaia eta Hugoren portaera eta pentsamendua, baita idazteko bere modua. Nik esaten dut Victor Hugok paisaia ikusten erakusten digula eta Joxe Azurmendik aldiz Victor Hugo irakurtzen irakasten digula.

■ **"Birkreazioa eginez baina leial jokatuz" esan du Joxe Azurmendik. "Idi orgaren karranka" izenburua bera horren lekuko. Pasaia zaren aldetik lehendik ere ezagutuko zenuen Hugo. Zein da zure harremana Hugorekin?**

Idazle monstro batekin harremanak zailak dira. Idazle frantsesek, galdetzen dietenean zein den haien ustez Frantziak eman duen idazlerik handiena, beti esaten dute: *"Victor Hugo, tamalez"*. Idazle monstro bat...

■ **Zergatik?**

Denetarik egin zuen, eta dena ongi. Ez da samurra Victor Hugorengana hurbiltzea... Entziklopedikoa da nolabait esatearren, eta horrek nekatu ere egiten du. Gero,

■ Josu Landa, idazlea

Idazle bat deskubritzeaz

Ez dut esango Koldo Izagirre promesa horietakoa denik, jakina (denok gara promesa, edo konforme gaude idazten dugunarekin?). Bai, ordea, bere literatur obraren on eta oparorak kontuan hartuta merezi duen neurrian baloratuta izan ez den idazlea dela.

Euskal literaturaren berrikusle lanean (modu okerrean antologatzaile deitua) itzelezkoak egin ditu Izagirrek azken urteotan; XX. mendeko poesia kaierak ditugu horren erakusle bat. Antologatu lez, ordea, harrigarria izan da jaso duen begiramenak. Eskasa, alegia. Adibidez, azken hamabost urteetan egin izan diren antologietan, poesiazkoak zein narratibazkoak, ez da aintzat hartua izan batzuetan, agertu ere ez dute egin maiz.

Kasuren batean gustu arazoa izango da, zertan dudarik egin. Baina kasu gehienetan sektarismo hutsagatik izan dela da nire ustea. Eta horrek egoera bitxi batera eramane gaitu, goiburuarren mezuarekin lotzera naramana: oraindik ere Koldo Izagirre deskubritzeko dagoen idazlea da.

Badakit Koldo bera ez dagoela nirekin konforme, hiperbaloratuta dagoela uste du berak. Nik arrapostu ematen diot berak aipatzen duen balorazio hori normalean ez dela poeta edo narradore moduan izaten, baizik eta itzultzaile eta aparatu kritiko sortzaile gisa: hitzaldiak, idazle ezagutu gabekoen argitaratzeak,

antologiak, artikulak, hitzaurreak. Askok eta askok desio luke Koldok egin-dako hitzaurrea norbere libururako.

Jirabuelta ugari eman izan zaizkio arrakastaren arrazoien gaiari. Euskal letretan, esango nuke -komunikabideen indar guztiahaldunaren gainetik- irakas-kuntza dela giltzarria; neurri apalean (zirkuitu komertzial gatibu gisa) euskal literatura ia osoa ikastetxeen bitartez saltzen delako; neurri handiagoan, zirkuitu horretan zer sartzen den erabakitzen duten pope-en irizpideengatik.

Irizpide horiek ezartzen dute, zer den transzendentea eta zer ez, zer goi mailakoa eta zer B seriekoa. Eta unibertsitateko jakintzuek ere sortzen dute, puxka handi batean, jendarteko iritzia.

Harrigarria da, halaber, amorrugarria esango nuke, Koldo Izagirreraren obrari buruz hitz egiten denean, jendeak zein erraz jotzen duen, obrari berari izkin eginda, bestelako zertzelada, nola edo hala esatearren, pertsonaletara: bere zakartasunera edo purrustalari izaerara, politikoki idazle konprometitua omen delakora... Gaitz berberaren beste sintoma bat besterik ez da, horrelako "argudioak" obra deskalifikatzearen erabiltzearena.

Sekula ez dut oso ondo ulertu zein diren Koldok egindako bekatuak, sozialki eta literatur egile den aldetik halako estimu baxuan egoteko. Euskal literaturako jendeek noizbait aitortu behar lituzkete erabili ohi diren irizpide makartisten ajeak ●

genero guztietan asko eta luzaz idatzi zuen, ia XIX. mende osoa hartzen duela. Halako gotortasun bat dauka, ikara ematen duena.

■ **"Idi Orgaren karranka", zure edizioaren izenburu nagusia, Hugok Euskal Herrian egindako ibilaldirioaren adierazlea da nolabait.**

Hala uste dut. Euskaldunekiko izan zuen harremanaren adierazlea da behintzat. Victor Hugoren pasadizo honek argitzen digu esan nahi dudana: bera baino lehen hemen barrena

pasatuko bidaiari guztiek esaten zuten idi orgen karranka ezin zela pairatu, ezin eramana zela, belarriak zulatzen zituela. Théophile Gautierrek ahapaldi antologiko batean izugarriak eta bi esaten ditu gure idi orgaren karrankaren kontra: "*Orgaren ardatza leuntzeko erabili beharrean, bere zopan botatzen du itzainak koipea*". Hori topiko bihurtu zen. Badakizu, hainbat idazlek bere kabinetetik atera gabe idatzi

izan zituztela bidaia liburuak, eta topiko hori behin eta berriz errepikatu izan da, hau da, "*idi orgaren karranka pairaezina*". Victor Hugok, berriz, topiko horri kontra-topiko bat egiten dio, eta orduan idi orga entzuten duenean esaten du: "*Ah! Mozartek berak ez dit halako plazera ematen*" (irriak).

□ "Victor Hugok paisaia ikusten erakusten digu eta Joxe Azurmendik aldiz Victor Hugo irakurtzen irakasten digu"

■ **Autorea turismo egitera jin omen zen eta gogoeta filosofikoa utzi zigun. Joxe Azurmendik sarreran dioenez, topiko hau ere hautsi zuen: "liberalak progresistak, karlistak erreakzionarioak". Bat al zatoz?**

Bai, jakina, egia hori gure historialari askok baino zorrotzago adierazi zuen Victor Hugok, eta hori II. Gerra Karlista pasa gabe zegoela. Hugok lehen altxamenduan

ikusitua zuen zer zegoen atzean, oso ikuspuntu librea eta hurbila zeukan, bera ez baitzen paristarra, bera Frantzia sakonekoa zen. Etorri orduko Euskal Herria ezagutzen zuen, zerbait ezagutzen zuen, bazeukan euskal historiaren ezagutza sakon samarra.

■ **Azpititulu gisa berriz, "Euskal Herrian gaindi, 1843" ipini diozu liburuari. Humboldt, kasu, Euskal Herrian gaindi ibili zen. Hugok eta berak ez zuten irakurketa bera egin.**

Interesgarria da Humboldt-en bidaia eta Hugorena alderatzea. Alemana bisitari

bezala etorri zen, bisita konkretu batzuk egitera, pertsona jakintsuekin egotera etorri zen. Hugo ez. Hugo herriarekin mintzatzera dator, bere kasa, eta inkognitoz. Ez du inork hemen barruan dabilela jakitea nahi, ordurako akademikoa zen, eta izugarrizko fama zeukan. Baina ez zuen halako deus nahi, eta beste edozein bidaiari arrunt bat bezala ibili zen hemen barrena. Hemen zebilela inork ez zekien nor zen.

■ Literatura surrealisten zale

“Gure literatura, gure paisaia bezalaxe, gailurrez eta ordokiez osatua dago”

Hasier Etxeberriarekin berbetan, “Bost Idazle” izeneko liburuan, idazle frantses surrealista aipatzen dituzu, Guillaume Apollinaire, besteak beste. Apollinaire idazle kuttuna duzu...

Guillaume Apollinaire, nire gusturako, literaturaren Pablo Picasso da. Piccasok pinturan ekarri iraultza ekarri baitzuen literaturan, poesian bereziki. Bere surrealismoa maite dut, umorea eta transgresioa ekarri zituen poesiara, forman nahiz mezuan. Bai, biziki maite dut.

■ **Irudika dezagun literatura margo baten gisara. Nola ikusten duzu euskal literaturaren paisaia?**

Ni neroni paisaia horren parte izaki, nire erantzuna oso baldintzatuta dago, ez naiz orojakilea, ez nago gailur batetik beste zer egiten duten begira, ni ere langintza horretan inplikatur sentitzen naiz. Dena dela ere, esan dezagun gure literatura, gure paisaia bezalaxe, gailurrez eta ordokiez osatua dagoela.

■ **Alegia, denetik izan duela gure literaturak.**

Bai. Margoa hizpide hartuta ari garenez, bada, batzuetan natura hila izan da eta beste batzuetan etxe-barne bizia, Xabier Lizardik esaten zuen moduan. Beste zenbaitetan marinak izan dira, abstraktuak izan dira, denetik daukagu. “XX. Mendeko Poesia Kaierak” lana gogoan, XX. mendeko poesia gure kontzientzia dela esaten dut, XIX. mendean bertsolaritza izan zen bezala, hau da, euskalduntasuna bertsoen bitartez islatu zuena. XX. mendean, poesiaren bitartez, gure premia nagusiaren erantzun bila aritu izan ginen euskaldunok. Ez da gutxi. Gure literaturak badu corpus interesgarri bat.

■ **Paisaiak paisaia, nola ikusten duzu zure burua paisaia horretan?**

Txiki!

■ **XX. mendeko 40 poetaren antologiak bildu dituzu, eta Koldo Izagirre ez dago. Nolatan?**

Konfiantzak bidea emanda, beste galdera batekin erantzungo dizut: nire burua antologatu, hitzaurrea ipini, neuk idatzi eta abar egin eta argitaratu izan banu?, galdetuko zenidake zergatik antologatzaile eta antologatua aldi berean Beno, tira, kontuan hartu behar duzu ni berrogei horietan nagoela. Alegia, ale bakoitzean nago, eta hori izugarritzko saria da niretzat eta hau ez dut zurikeriaz esaten, benetan diotsut.

■ **Burutu duzun lanarekin kontent orduan.**

Berrogei poeta handiren hitzaurrea egin dut, eta haiek antologiarekin ados daude, hainbat gauzari buruz idazteko parada izan dut eta onartu egiten dute nik egindako sarrera. Hori izugarritzko saria da, ni ere hor nago, haien artean. Nik uste dut poesiaren lerroen bat ere egin dudala, haien poesiaren goratze horretan... Tira, ez dut nire burua horren eskasian sentitzen.

■ **Idazle polemista fama egotzi zaizu.**

Ez naiz polemika zale. Baina uste dut gauza batzuk ezin direla isildu, esan behar direla, mingarriak baldin badira ere. Gure buruari begira beti gozo, euskararen onerako, edo zer esango duten dela-eta, halako estakuruak hartuta oso komodoa da isiltzea, baina uste dut luzera kalte egiten digula ●

■ **Euskal Herrian gairi, baina Espainiaz ari da.**

Bai. Bidaia guztiek Baionara iritsi orduko, frijitu oliotuen usaina aditzen zuten, “*fritanga española*” aditzen edo usnatzen hasten dira ere gaur egun Baio-

nan: koloreak, piperrak, zezenak eta horrelako gauzak. Finean, topiko guztiak. Beharbada, garai hartan horretatik edukiko zuen gure Euskal Herriak, guk uste duguna baino espainolagoa izango zen Hego Euskal Herria, baina ez dago

dudarik hori ere exajerazio bat dela.

■ **Euskal Herrian gairi ibili zen, eta bereziki Pasaian. Berak deskribatu zuen Pasaia horretatik aurkitu al duzu zuk zer edo zer?**

Orduko Pasaia eta gaurkoa oso bestela-

■ **“Hugo II. Gerra Karlistaren ondo-ondoan dator eta dena hondatua aurkitu zuen, hondamendi handia zegoen”.**

koak dira, noski. Inozentzia aspaldi galdu genuen (irriak), eta liburuan agertzen diren batelera horietatik deus gutxi gelditzen da. Baina, herri xehearekiko maitasun hori beti liluragarria egiten zaigu, jatorri popullarrekoa garenontzat oso maitagarria egiten zaigu Victor Hugo.

Dena dela, esan dizudan moduan, Victor Hugok ikusten irakasten digu, egin liteke ariketa bat gaur egun ere: Victor Hugok deskribatu pasarteak hartu eta mendian barrena joan, Jaizkibel mendiaren arroka horietatik barrena, eta uste duguna baino gehiago deskubrituko dugu. Benetako eskulturak eta berak aipatzen dituen muntro horiek, haizeak harrian higatutako irudi horiek topatuko ditugu.

■ **Donostia utzi zuen Pasaian finkatzeko. 150 urte pasa ondoren, oraindik ere, Donostiaren aldean hor dago Pasaia. Herri xehe eta naturalaren deskubrimendua egin zuen nonbait. Hugoren Pasaia sinbolo bat da.**

Alegia, mundutar izateko ez dela ezin bestekoa paristar izatea. Uste dut hori dela Victor Hugoren ikaspena. Miarritzen gauza bera gertatzen zaio, eta miarriztarrei esaten die: *"Zertarako nahi duzue Paris izan, itsasoa edukita?"* Pasaian, berriz, itsasoa eta mendia zeuzkan, herri naturala, langilea, edertasunaren kontzientzia handirik gabe pozik bizi zena. Alabaina, donostiarrak izutu egiten dira Pasaiara joango dela esaten dienean. Donostia, Miarritze bezala, Paris txiki bat zen: ezin zuen bete Paristik ihesi datorrena.

■ **"Basa herri horretara joango zara?" aditzera ematen diote nolabait. Eta hain da barrura joaten, Lezo herrira hurbiltzen dela. Lezo are basatiagoa ote? Pasaiatarrentzat, esan nahi dut.**

Beno, badakizu auzo herriek beti liskarretan bizi behar izaten dute, eta Lezo eta Donibane horrela ibiliko ziren. Dena dela testuinguru batean ulertu behar dira kontu horiek, Hugo II. Gerra Karlistaren ondoondoan dator eta dena hondatua aurkitu zuen, hondamendi handia zegoen, bazterrak utziak. Eta hau donostiarraren alde esan beharra dago, donostiarraren izua horregatik ere bada, Donostia libratu zen bonbardatua izatetik, lehenago esperientzia zuten, hiria erre zutenekoa. Beraz, nahiko ongi geratu zen hiria Karlistadan, baina probintzia txikitua zegoen, eta probintzian barrena joatea arriskutsua edo zorakeria ikusiko zuten.

■ **Euskal Herrian neska alaiak, politik**

■ **"Hugok pozik ikusiko luke Euskal Herria egun, tradizioa kondenatu duten horiengandik ihesean, tradizioan hil nahi ez duela eta moderno izan nahian".**

aurkitzen ditu. Baina, nekazaritzak emakumeak higatu egiten ditu. Natura eta zibilizazioaren meditazio edo gogoeta egitea xede zuen. Krisi pertsonal batean iritsi omen zen, Euskal Herria eta Europa ere horrela ziren. Mende bat eta erdi luze joan da, eta egoerak pareka daitezkeela dirudi.

Bai, alde horretatik liburu hau oso modernoa da. Hugoren gogoeta eskaintzen du, ez da bidaia liburu bat, ez da oporretako kontuak kontatzen dituen liburu bat, hori ere bada, noski, baina beste zer edo zer ere bada. Pentsalari handi baten gogoeta da, eta gogoeta horretan fatalista samarra den arren, herri naturala ikusten du, Euskal Herria herri naturalen arketipoa da

□ **"Liburua pentsalari handi baten gogoeta da, eta gogoeta horretan fatalista samarra den arren, herri naturala ikusten du, Euskal Herria herri naturalen arketipoa da berarentzat. Euskal Herrian badagoela indar positibo bat, iraultzek eta printzipio handiek kontuan hartzen ez dutena"**

berarentzat. Euskal Herrian badagoela indar positibo bat, iraultzek eta printzipio handiek kontuan hartzen ez dutena.

■ **Aitzindaria zen, tradizioa gustukoa zuen. Tradizioaren eta modernitatearen gogoeta kritiko bat gauzatu ote zuen Victor Hugok?**

Ez zen iraultzailea, baina, herriarenganako lilura hori zeukan, jeneral baten semea zen eta askotan aristokratek salto egiten dute herriarengana, begiramen handiagoa diote burgesek baino. Telesforo Monzonen kasua izan dugu ere gurean, aristokrata bat herriak liluratua. Alde horretatik uste dut Victor Hugok pozik ikusiko lukeela Euskal Herria gaur egun, borrokan, tradizioa kondenatu duten horiengandik ihesean, tradizioan hil eta ito nahi ez duela eta moderno izan nahian ari den Euskal Herria.

■ **Kontakizun literarioa, gure herriaren historiaren lekukotasuna... Zer utzi zigun oroz gain idazle frantziar honek?**

Biak azpimarratuko nituzke, dudarik gabe. Fikzioa zer den ongi dakien idazle batek idatzia dago liburua, baliabide literarioez betea, bai pertsonaien aurkezpenean, bai elkarrizketetan. Beharbada, bizi zelarrik ez zuen sekula argitaratuko, eta pasarte horiek erabiliko zituen bere nobeletarako, auskalo! Kontuan hartu beharko genuke bere nobeletan askotan azaltzen dela pertsonaia euskalduna, euskal pertsonaia han eta hemen azaltzen da, "L'homme qui rit" edota "Notre Dame de Paris" en ageri dira euskaldunak eta beti era positiboan ●

Eleberria hizpide harturik, Agirre'tar Nikola "Metxa" protagonista duen bi nobela ekarri ditugu gogora Koldo Izagirrerekin. "Metxa esaten dioten agirretar baten ibili herrenak" eta "Agirre zaharraren kartzelaldi berriak". Eleberria, oro har, iruzkin gai ere izan dugu.

"METXA"-RI ESKERTURIKO IDAZLEA

■ "Gure zintzotasuna laudatzen duen nobelistika bat daukagu, oro har".

Hamabi urte luze joan dira "Metxa" ezagutu genuenetik. Orain hilabete batzuk "Metxa esaten dioten agirretar baten ibili herrenak" liburua (Elkar) berrargitaratua izan da. Halaber, Tentazioa taldeak pertsonaia honetan oinarrituriko antzerki lan bat estreinatuko du hil honen 21ean, Donostian. Nobela berriz ere kaleratu izanaren gainean aritu gara Koldorekin: "Liburu hau gaztetxoentzako idatziz eta Bilintx gazte literatur sarira aurkeztu nuen, eta Branka sailean argitaratu zen. Batek eta bestek liburua ez dela gazteentzako komentatu izan didate, ordea. Egokiagoa dela helduentzako, gazteentzako baino. Azkenean editoreek helduentzako sail nagusira pasatzea pentsatu zuten, baita berrargitaratu ere. Normalean alderantziz izaten dira bidaiak, helduentzako bezala idazten dena gazteek hartzen dute. Bidaiak hori oso bitxia da".

Nikola Agirrek eta Koldo Izagirik zerbait al dute komunean? Agirretartasuna agian? Egilearen hitzetan, izenaren zati bat besterik ez, eta hori kasualitatez. 'Oso

eskertua egon behar dut pertsonaia horrekin, uste ez nuela, halako pertsonaia inportante samar bihurtu delako. Irakurleak pentsatuko du, beharbada, nik aldeztu aurretik pentsatutako pertsonaia bat dela. Alegia, agirretartasuna zer den propio asmatu dudala eta horren arabera gero idatziz izan dudala. Bada, oso alderantziz izan da'.

Izagirik espetxea ezagutu duten per-

□ **"Metxak oroimen handiegia dauka beharbada, baina gaur egun oroimena eskas dugun zerbait da, eta saiatzen naiz luzatzen"**

tsionak eta pertsonaiak oso presente ditu, eta ez gaurkoak bakarrik, atzokoak ere bai. "Metxa", kasu. Egilearen hitzetan, Metxak oroimen pertsonal oso txarra du baina oroimen historiko izugarria: "Beharbada handiegia ere bai. Baina gaur egun oroimena eskas dugun zerbait da eta saiatzen naiz luzatzen". Metxa gudari aurreko edo osteko bat izan liteke eta desorduan ibil daitekeen gudari bat ere bai. Eboluzionatuz joan den pertsonaia: "Bai. Lehen libu-

ruko pertsonaiatik bigarren liburuaren pertsonaiara alde handia dago, honetan pertsonaia ez da hain plana, eboluzionatu egiten du. Berak uste baino gehiago baitauka ikasteko". Metxa pertsonaia gehiago gara daitekeela uste du Koldok. Ez omen da pertsonaia sinplea, baditu poliedroaren hosto batzuk, eta gehiago garatzeko ere eman dezake. 'Dena dela, ez nuke pertsonaia bakarreko idazle izan nahi', aitortu digu egileak.

Izagirreren nobeletan fantasia eta errealitatea uztartzen dira, errealismo liluragarri eta burgesetik urrun. Egile honek egungo nobela aipaturiko bi prisma hauetatik ikusten ote duen errezeloa agertu diogu: "Bai. Idazten den nobela masa, errealismo burgesa horretan definitzen dela esan genezake, alegia, linealtasuna noizean behin apurtuz baina lineala azken finean, gure baloreak sekula zalamtzen jarri gabe, paternalismo bat menderatuekiko... gure zintzotasuna laudatzen duen nobelistika bat daukagu, oro har".

Izagirik Susa argitaletxearekin eleberri bat abiatu zuen orain pare bat urte, Susaren webgunean. Asmo hartatik geratu denaz galdetu diogu azkenik: "Eztabaida sortzen da, eta jendeak bere ekarria egiten du, oso interesgarria da. Gauzak oso garbi izan behar dituzu, bestela ikaratu egin zaitezke. Horrek testu batek izugarrizko posibilitateak dituela adierazten du, egileak berak uste duen baino posibilitate gehiago, eta horrek, aldi bereko idazketa eta irakurketa izanez, nire esperientzian behintzat aspaldiko topikoa frogatu zuen, baina egia dena, alegia, irakurle bakoitzak bere nobela egiten duela".

Betarik hartzen duenean nobela hau gauzatzeko asmoa dauka Koldok. Modu honetara idatziko den lehen eleberria izan daiteke. 'Ez dakit, baina horrek ez dit axola, benetan', zehaztu digu Altzako idazle pasaiatarrak ●

Kafe antzerkian jarduten duten taldeek antzezlan labur, zuzen, kritiko eta umoretsuak eskaintzen dituzte taberna eta lokal alternatiboetan. Komunikazio biluzian antzezleak eta ikusleak aurrez aurre egiten dute topo.

A N T Z E R K I A

KATILUKADA BAT TEATRO, EGARRI DIRENENTZAT

Antzezle bat, ikusle bat eta espazio bat. Horiek dira antzerki ikuskizun bat prestatzeko beharrezkoak diren gutxieneko osagaiak. Behin oinarritzkoa edukita, elementu gehiagorekin hornitu daiteke: argiekin, musikarekin, jantziekin eta abar. Baina, kafe katilukada batekin gertatzen den bezalaxe, antzerkian ere, gero eta osagai gehiago erantsi, urrunago gaude hasierako zaporetik. Izan ere, esentzialtasunak xarma handia du.

Kafe antzerkiak, hein handi batean, antzerkiaren oinarrietara jotzen du, komunikazio biluzian aurrez aurre jarri baititu antzezlea eta ikuslea, kosmetikarik gabe.

Maskarada taldeko Mikel Martinezen iritziz, Euskal Herrian azken hogeita hamar urteetan ikuskizun andana egin da "kafe antzerki" izenburupean, baina ziu-rrenik askoz ere zaharragoa da genero hau: "Beste izendapen bat jasoko zuen. Esaterako, bertsolariek kafe antzerkia

egin izan dute betidanik".

Kafe teatroetarako prestatutako antzezlanek -Euskal Herrian batez ere tabernetan, gaztetxeetan, eta kultur etxeetan egiten direnek- ba al dute berezko ezaugarririk? Genero kontsidera al daitezke? Baietz uste du Antzerkiola Imaginarioa taldeko zuzendari eta aktore Ander Lipusek: "Aktoreak publikoarekiko duen hurbiltasunak izaera berezia

□ "Kafe antzerkia sekulako eskola da. Jendea metro erdira duzunean ezinezkoa da inor engainatzea. Gustatuko litzaidake ospe handiko aktoreak halako espazio batean antzezten ikustea"
KEPA GALLEG0

ematen die mota horretako ikuskizunei. Gainera espazio txikietara egokitu behar izaten direnez, eszenografia eta argiztapen xumeagoak erabiltzen dira". Yuyu taldeko kide den Nahia Iparragirre aktorea ere iritzi berekoa da: "Ezberdina da. Kafe antzerkian ikuslea atrapatu egin behar duzu hasieratik, energia gehiago behar da".

Gainera, umorea izaten da usuenik komunikaziorako erabilitako tresnarik ohikoena: "Halako antzerkian ezin duzu gauza oso hunkigarriarik kontatu, beti osagai arinagoetara jo behar da", dio Nahia Iparragirrek. Besteak beste, "Ardoaz" eta "Minutu bakarra" antzezlanetan aritutako Ander Lipusen aburuz, berri, komedia kafe antzerkirako oso baliabide egokia da, nahiz eta ez duen zertan baliabide bakarra izan behar: "Nik egin izan ditut tragedia txikiak kafeetan, eta jendeak arreta handiz entzun ditu. Testu sakonak ere antzeztu daitezke formatu hauetan".

■ Zirkuitu baten beharra

Behin antzezlan bat prestatuta, taldeak berak bilatu ohi du non antzeztu. Arian-arian gero eta leku gehiago ezagutzen ditu taldeak eta tabernetako jabeek ere taldeekin harremana estutzen dute. "Harremanak ahoz funtzionatzen du, ez dago inongo azpiegiturarik. Beste taldeetakoekin elkartzeko garen antolatuta beharraz hitz egiten dugu askotan", dio Yuyu taldeko Nahia Iparragirrek. Mikel Martinezentzat ere antzezteko lekuen falta nabarmena da: "Leku gehienetan legeak ez du ikuskizun bat egitea baimentzen. Horrek kafe antzerkia pila bat geldiarazi du". Ander Lipusek ere garbi ikusten du zirkuitu baten beharra: "Kafe antzerkia egiteko espazioak batuko balira, zirkuituak sortuz, ikuslearentzat ere errazago litzateke, ikuskizun bat non eta noiz topatu errazago jakingo bailuke" ●

IKUSKIZUNA MALETA

BATEAN. Tabernetan egiten diren kafe antzerki ikuskizunetan ez da sarerarik ordaindu behar izaten. Bestelako aretoetan egiten direnean ere gutxitan. Emanaldiaren antolatzailea da taldeari ordaintzen diona. Horregatik, lekuaren arabera, jasotzen den diru kopurua asko alda daiteke. "Taberneak, asko jota, 25.000 pezeta ematen dizkizute", dio Yuyu taldeko kideak, "eta beraz, benetan gustuko dugulako egiten dugu, zeren apenas ematen duen bidaia eta

afaria ordaintzeko". Arrazoi horregatik, materialki ikuskizun xumeak izaten dira kafe antzerkikoak, indar guztiak antzezleen lanean eta testuaren bizitasunean jarritik.

Yuyu taldekoek euren azken ikuskizuna, "Esperantoo", ahalik eta baliabide urriekin muntatu zuten apropos: "Maleta bat, eserleku bat eta bi foku behar ditugu ikuskizuna egiteko. Gainera, taldean bost gara, auto batean denak sartzeko moduan beraz".

Kasketa Kabareta taldeak zazpi urte

■ Kepa Gallego, "Salir del armario"n.

■ Kepa Gallego. Aktore eta zuzendaria

"Hemen duguna taska teatroa da, ez kafe teatroa"

Kafe antzerkiaren atetik sartu zen Kepa Gallego arte eszenikoen etxean. Gerora Maskarada, Karraka, Geroa, Agerre eta beste hainbat taldeetan ibilitakoa da. Hainbat telesail ere zuzendu ditu: "Goenkale", "Teilatupean" eta "Kilker dema" kasu. Profesioan daramatzan hogeitau urteetan antzerki testuak ere sortu ditu. Kafe Bilbaok antolatutako antzerki labor lehiaketaren azken edizioan lehen saria jaso zuen, "Sexua.org.asmoa" testuagatik. Azken boladan berak idatzitako "Salir del armario" antzezlanaren eszenaratzeko dihardu buru-belarri.

■ Zer da, funtsean, kafe antzerkia?

Euskal Herrian ez dago halakorik, hemen egiten dena taska teatroa da. Madril edo Bartzelonan badira espresuki kafe antzerkia egiteko egokitutako aretoak, baina hemen ez. Legalki kafe teatro lez izendatzen diren beste taberna horiek, berriz, estalitako putetxeak izaten dira sarritan. Bestalde, kafe antzerki deritzen horiek, Bilbokoa kasu, batez ere musikarako erabiltzen dira.

■ Kafe antzerkia egiteko tradiziozko izan al da hemen?

Bai. Errepublikara garai Bilbon Las Cortes kalean baziren kafe kantanteak eta halakoak, baina jada desagertu dira. Gero berreskuratu zen, Trantsizio garai famatuan, baina jada ikuskizunak *music hall* generoan kokatzen ziren. Antzerki

eskolan ikasi genuenok, lana egiteko beste aukerarik ez genuenez, zirkuitu antzerki bat ere sortu genuen Bilboko Alde Zaharrean. Denborarekin ordea, lan hobeak topatu ditugulako-edo, jada genero hori abandonatu egin dugu askok. Baina bai, tradizioa izan da. Ez da gaur egungo asmakizuna.

■ Orain "Stand up comedy" estiloko bakarrikzeta umoretsuak jarri dira modan, zergatik ote?

Oso erraza da: antzerkiaren mamia horixe delako. Bakarrikzeta horietan antzezlea, ikuslea eta testu baten magia besterik ez dago. Sinplea dirudien arren oso konplexua izan daiteke, baina azken batean hori da teatroaren oinarria.

■ Tabernetan egoera berezi ugari pasako zenituen...

Behin gogoratzen dut taberna batean Dario Foren "Kanango ezteiak" bakarrikzeta egiten ari nintzela, eta neska talde bat nuela aurrean, oso gertu. Ni testua esaten ari nintzela eurak aste-buruko ligeari buruz ari ziren hizketan, nahiko ozen gainera. Hura nirea baino interesanteagoa iruditu eta bakarrikzeta eten egin nuen. Esan nion haietako bati: "Aizu, azkenean Adolfoarekin ligatu al zenuen?". Tira, gorri-gorri jarri zen noski. Niretzat hori pedagogia teatrala ere bada, ohartarazten baitiozu ikusleari zu hor zaudela eta publikoa ere une horretan emanaldiaren parte dela ●

daramatza antzerkiaren bidez gizarte kritika egiten. Egun antzeztan ari diren "Neska politan" ikuskizunean, kantuen laguntzaz, modak egungo gizartearen duen eragina kritikatzeko dute. Euskaraz egiten dituzte muntaia guztiak. Sortu zirenean, egun baino baliabide gutxiago zituztela oroitzen du egun Yuyu taldean dabilen Gorka Markaidak: "Bidaiazteko dirurik ere ez genuen izaten. Autostopez joaten ginen emanaldietara gure foku eta trasteria guztiarekin".

Erakunde publikoek ere ez diete babes handirik ematen halako taldeei: "Antzerki talde bakan batzuek jasotzen dituzte diru laguntza guztiak eta talde txikiak ez dago deus", dio Kasketa Kabaretako Arantza Rementeriak, "Guk jada ez dugu eskatu ere egiten: milaka

mundu honetan ematen ditu lan-bideko lehen urratsak. "Akto-reentzako, ikasbide gisa, oso garrantzitsua da kafe antzerkia", dio Ander Lipusek. Iritzi berekoa da Kepa Gallego aktorea ere: "Sekulako eskola da. Jendea metro erdira duzunean ezinezkoa da inor engainatzea. Gustatuko litzaidake ospe eta izen handiko aktoreak halako espazio batean antzeztan ikustea".

Antzerkigintzako profesionalak lan gogortzat badute ere, kafe antzerkia gutxietsi ere egiten da nolabait. "Askotan ez gaituzte serio hartzen", aitortzen du Nahia Iparragirrek, "Leku batera 200.000 pezeta kobratuz joaten bazara, primeran tratatzen zaituzte, lan beragatik 30.000 pezeta kobratzen badi-tuzu, berri, harrera oso bestelakoa izaten da". Antzerkiak ere gizarte gaixotu honen sintomak pairatzen ditu hortaz.

Kafe antzerkia, ia ezkutuan, baina arte eszenikoen alorrean lan handia egiten ari den generoa da. Antzerki ekoizpen handiagoek etekine-kiko duten menpetasunetik salbu, oraindik ere ikuskizun kritiko, berritzaile,

KASKETA KABARETA

■ Kasketa Kabaretaren "Neska politan".

□ Kafe antzerkia, ia ezkutuan, baina arte eszenikoen alorrean lan handia egiten ari den generoa da

paper exijitzen dizkizute lau sosa emateko. Laguntza baino oztupo gehiago jartzen dituzte erakundeek".

Oztupoak oztupo, kafe antzerkia bizirik dagoen generoa da, nahiz eta euskaraz aritzen diren taldeak ez diren hainbeste. Nafarroako Bortzirietako Mankomunitateak horrexegatik antolatatu berri du euskarazko kafe antzerkia bultzatzea helburu duen beka. Bortzirietako euskara teknikari Castillo Suarezek azaldu digunez, zailtasun handiak dituzte urtero Beran antolatzen den kafe antzerki ziklora taldeak eramateko: "Bai zikloa osatzeko eta bai herri txikiak tabernetara euskarazko antzezlanak ekartzeko", dio. Urtarrilarekin batera beka eskaerarako epea amaituta, ordea, oso egitasmo gutxi jaso dituztela aitortu digu euskara teknikariak.

IKASBIDE APARTA. Antzokietako zirkuituak gero eta hertsia goak diren honetan, antzerkia maite duen jende askorentzat irtenbide egokia da kafe antzerkian aritzea. Antzerki eskolatik irten berri diren gazte askok ere

lotsagabe eta ironikoak estalkirik gabe ikusteko aukera ematen diguten taldeak dira kafe antzerkian dabilzanak ●

◆ AINARA GURRUTXAGA

■ Antzerki freskoa dastatzeko jardunaldiak

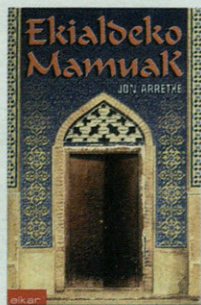
Euskal Herrian badira hainbat kafe antzerki jardunaldi. Horien artean Donostian maiatzan egiten den Poltsiko Antzerki Jaialdia, Beran azaroan antolatzen duten Kafe Antzerki Zikloa edota Ondarroan egiten duten Kafe Antzerki Jardunaldia.

Ondarroako Txo! antzerki kolektibok 1992. urtean izan zuen herrian kafe antzerki jardunaldia antolatzeko ideia eta Udaren babesa izan zuen. Jon Iñaki Artetxe kolektiboko kide eta jardunaldiaren sortzaileetako bat izan zen, eta egun udaleko kultur zinegotzi da. Jardunaldiak antolatzearen zergatia azaldu digu: "Garai haietan indarrean zegoen joera zen kafe antzerkiarena, eta gainera herrian ez zegoen antzoki egokirik bestelako antzerkia egiteko".

Azaroan egiten den ekitaldi honetara gero eta talde gehiago ekartzea gustatuko litzaike antolatzaileei -2002an 9 izan dira, baina ez da beti erraza izaten, batez ere euskaraz sortutako ikuskizunak kontratatzeke: "Olatuen moduan funtzionatzen dute euskarazko muntaiek, oraintxe nahiko eta hurrengoan bat ere ez". Artetxeren aburuz urtero halako moda edo korranteak nabaritzen dira eskaintzen diren ikuskizunen artean: "Lehen ipuin kontalari asko zegoen, baina azken boladan 'El Club de la Comedia' ren estiloko antzezlanak egiteko joera dago". Esperientziaren arabera ikusleak nahiago ditu umorea darabilten ikuskizunak, "barre egitekoak izan daitezela, berdin du zein estilotan" ●

A S T E K O L I B U R U A

TURKIA ETA IRAN ZEHARKATUZ EGINIKO BIDAIA

**EKIALDEKO
MAMUAK**

Jon Arretxe
ELKAR
179 orrialde
12 euro

Istanbuletik Teheranera, Turkia eta Iran zeharkatuz bizikletaz egin zuen bidaia luzean ezagutu zituenak kontatzen ditu kronika moduan, Erdialdeko Asiako ipuinak tartekatuz, Jon Arretxek "Ekialdeko mamuak" liburuan. New Yorkeko Dorre Bikien eraso gertatu eta hilabete ez zen oraindik pasa abiatu zenean, eta bidaiariak ez zekien Ekialde Hurbilera joateko sasoirik proposena izango ote zen hura, estatubatuarrek astebete zaramaten-eta Afganistan bonbardatzen; Mendebaldeko estatu gehienak bat zetozen erabaki horrekin, eta herrialde islamdar

askotan protestak eta istiluak sortzen ari ziren. Nola hartuko ote zuten mendebaldar bakartibat Turkiako barnealdean, Kurdistan menditsuan edo Iranen? Aurrera egin ahala, ordea, ezezagunak eragin ohi dizkigun aurreiritziak ezabatzen joan zen Jon Arretxe, zabalik topatu baitzituen urrundik begiratuta itxita iruditzen zitzaizkion ateak. Abegi oso ona jaso zuen jendearen aldetik, komunikatzeko eragozpenak gorabehera -hitzek funtzionatzen ez zutenean, keinuak ziren haren ordeko; baina kontu handiz ibili beharra izan zuen haiekin ere, gaizki-ulerluak gertatu ez zitezen-

▼ Egileari Galdezka

"Errealitatea guztiz bestelakoa dela ohartu naiz"

Jon Arretxe

JOSEBA OIALDE

■ Nolabaiteko kezka omen zenuen bidaia hasieran...

Nolabaiteko kezka ez, beldur handia neukan. Egia esan, atzera egitekotan ere izan nintzen, baina hegazkineko txartela erosita neukan irailaren hasieratik. Beste aukera bat ere pasatu zitzaidan burutik: Istanbultik ekialderantz jo beharrean, mendebalderantz jotzea, Bulgaria eta Errumanian barrena, toki horietan arrisku gutxiago egongo zelakoan. Dena den, azkenean hasierako planari eustea erabaki nuen.

■ Zein zen zure asmoa?

Turkia, Kurdistan eta Iran barrutik ezagutu nahi nituen, zeren hedabideen bidez heltzen zaigun informazioa oso manipulaturatuta dago. Badirudi fanatikoak, zoroak eta halakoak baino ez daudela paraje horietan, eta hori dena zer neurritan den egia ikusi nahi nuen neure begiez. Errealitatea guztiz bestelakoa dela ohartu naiz.

■ Nolakoa da Irango jendea, adibidez?

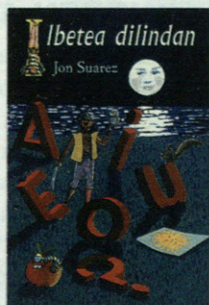
Irango jendeari buruz oso iritzi okerra daukagu. Leku gutxitan ezagutu dut hor bezain jende atsegin eta abegitsua.

■ Kurdistanen ere egon zinen. Zer aurkitu zenuen han?

Gauza batzuk nabarmenak dira, batez ere polizien eta armadaren gehiegizko presentzia. Jendearen aldetik ere sumatu nuen argiegi hitz egiteko ardura edo beldurra. Dena den, badirudi orain *impasse* moduko batean daudela. Ocalan buruzagia harrapatu zutenetik su-eten antzeko bat dago, Turkiako gobernuak itxura demokratikoa eman nahi du kanpora begira, batik bat Europako Batasunean sartzeko esperantzaz... Dena den, ikusi beharko zer gertatzen den AEBek Iraki erasoz gero...

**ILBETEA
DILINDAN**

Jon Suarez
PAMIELA
70 orrialde
5,70 euro

HAURRENTZAKO POEMA LIBURUA

Egin dituen zenbait itzulpen eta ipuinen antzera, hurrei zuzendu die Jon Suarezrek Pamiela argitaletxearen eskutik plazaratu duen "Ilbetea dilindan" bere lehen poema liburu hau. Era guztietakoak dira Grandvillek, Daumier-ek, Dorék, Mitellik, Delacroix-ek, Boucicautek, Hallidayk, Tillac-ek edota Asiskok eginiko grabatuekin apaindurik bertan agertzen diren poemak eta nolabait gaika sailkatu ditu: olatua, negar-ontzia edota euri-tanta bezain bustiak dira batzuk; musu-poemak dira besteak; edota amonarenean, etxeko sutondoan irakur daitezkeenak; eskolakoak ere ez dira falta, ezta oherakoak ere, jakina. "Ilbetea dilindan" liburuaren azala, berriz, Joaquin Resanok egin du.

IZAR-MALOKAK

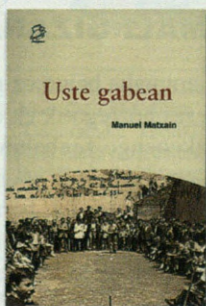
Fernando Morillo
AIZKORRI
116 orrialde
6,95 euro

HAMASEI URTEKO GAZTE BATEN ARAZOAK

Gazte literaturan Fernando Morillok kaleratu duen laugarren nobela da "Izar-malkoak" deritzana. Protagonistatzat Beñat du, hamasei urteko gazte informatikazale eta nahiko ezkorra. Mutil honek, asko espero ez duenean, izugarri erakartzen duen neska ezagutuko du eta berarekin ateratzeko aukera ere izango du bolada batean. Maitasunaz eta sexuaz gozatuko du zoratzaraino menperatuko duen neska horrekin, baina bizitza ez omen da paradisu-a, bide gogorra eta konplexua baizik, edo horrela uste du "hacker" izateko bidean ondo kokatua dagoen gazte horrek behintzat, eta halako batean bere uste horren froga garbia izango du berak ere.

USTE GABEAN

Manuel Matxain
SENDOA
308 orrialde
18,03 euro

MANUEL MATXAINEN BERTSO EMAITZA

Antonio Zavalak "Auspoa" bilduman eskaintzen digun liburu berri hone-tan Manuel Matxain bertso-jartzaile oparoaren ia mila eta berrehun bertso ageri dira, Zavalak aurkitu ahal izan dituen guztiak. 1969an kaleratu zuen "Auspoa" Donostiako Aiete auzoko Txabola etxean sortu zen gizon honen lehen bertso liburu-a, "Uste gabeen" zeritzana. Hari geroztitako ehunka eta ehunka bertso erantsi eta den-denak plazaratzea erabaki du Aita Zavalak orain, Manuel Matxainen biloba batek aitona-ren bizitzaren inguruan idatzita-koari berak gogoratzen dituen pasadizoak gehituz, eta "Basarri"k, Lasartek eta beste bertsolariek, korrikalaria eta toka edo bola bezalako joko herrikoie-tan txapeldun ere izan genuen Manuel Matxaini buruz aitortuak jasoz.

**Konfiantza
delako
garrantzitsuena**

Egunez egun
zure konfiantza
geureganatzen dugu,
etengabe produktu
berriak eta
zerbitzu berriak
bilatzearen bidez.

**ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS**
ZERBITZU OPTIKOETAN 1^a
Hernani, 4 - DONOSTIA

LIBURUAK

**SENEZ,
ITZULPEN
ALDIZKARIA**

Batzuen artean
EIZIE
123 orrialde
7,22 euro

22 IPUIN HIPERLABURREN ANTOLOGIA

Gotzon Egiak zuzendutako "Senez" itzulpen aldizkariaren azken zenbakian, hogeita bi ipuin hiperlaburren antologia eskaintzen da, besteak beste. Gerardo Markuleta, Iban Zalduak eta Imanol Zurutuzak euskaratu dituzten ipuin hiperlaburren egileen artean, Augusto Monterroso, Eduardo Galeano, Julio Totti edo Cortazar bezalakoak daude. Baina erdaretatik euskaratutako ipuin mota hauen ostean, bi euskal ipuin hiperlabur ezagunen gaztelazko itzulpena dator: Joxemari Iturraldearen "Cuatro jinetes" eta Koldo Izagirreraren "La nevada". Horrez gain, "Adibideetan Oinarritutako Itzulpen Automatikoa" eta Karlos Del Olmok idatzitako "Wordfast: behargin maratx eta merkea" lanak bildu ditu, besteak beste, ale honek.

**TRATAKTUS
FILOSOFIKUM
SAKONIS**

Xabier Galarreta
HIRIA
106 orrialde
10,7 euro

GALARRETAREN NOBELA PUNKY-NIILISTA

Xabier Galarretaren azken nobela honek 2000. urtean kaleratu zuen "Gauko abentura" liburuarekin lotura handia dauka, bilogia bat osatzerainoko lotura, egia esan. Irakurleak osatu behar duen puzzle handia baino ez den narrazio honen ardatza bakarriketa da, non ironia, absurdua eta halako espiritu punky-nihilista batean oinarriturik, idazlearen/gizakiaren bakardadea uzten den agerian. Xabier Galarreta literatur mugimendu eta talde guztietatik aparte bide bakarti eta pertsonala urratuz dabilen idazlea dugu. Argitara eman dituen liburuen artean, honakoak aipa genitzake: "Gauak gauari", "Gauko abentura", "Zenbaki sorginduak", "Itsasoko istorioak", "Itsasargiko misterioa", "Argi ilunean" eta "Muruaz bestaldean".

**ESETÉ:
LA VIDA
CONTEMPORÁNEA
DE LOS ANIMALES**

Batzuen artean
AMASTÉ
146 orrialde
3 euro

BESTELAKO ANIMALI GIZARAJO HORIEK

Garbi dago gizakiok ere animalia baino ez garela, eta piztirik ankerrenak nahi bada, baina prezeski horregatik ez digu Bilbon argitaratzen den "Eseté" aldizkariak bere azkenengo zenbakia guri eskaintzen, gu izan ohi garela bestelako animalia guztiei bereak eta bost jasanarazten dizkiegunak. "Vida contemporánea de los animales" en, beraz, katu, txakur, kilker, txori, txerri, oilo, arrain, behi, zaldi, eskorpioi, jirafa edota errinozeronte gizarajoei bi hankako animalia "pentsalariok" egiten dizkiegunetatik asko dago jasorik. Ez dela hainbesterako? Arren, erantzun "Eseté" n agertzen den gogoeta honi: "Pozik asko onartuko genuke denok txerri baten bihotzaz eginiko trasplantea, behar izanez gero; baina nor egongo litzake prest berea txerriari emateko?"

DISKOAK

**ETXEKO UZTA
Petti**

GAZTELUPEKO
HOTSAK
13 kanta
14 euro

PETTI-REN SEN ROCKEROENA DISKOAN

Hamairu kanta sakon bezain elektrikoz dago osaturik Pettiren azken emaitza, musikari eta kantari nafar honen alderdirik rockeroena jasotzen duen "Etxeko uzta", Gaztelupeko Hotsak diskoetxearen eskutik eta rock amerikar onenaren arrastoz blai plazaratu duen hirugarren CDa. Orain arte zuzeneko emanaldietan agertzen zuen indar berbera ezarri die Pettik Iñigo Telletxearen baxua,

Joseba Irazokiren gitarra eta Maikelen bateria lagun grabatu dituen "Hitz jariora", "Zitzak irauli", "Aurrera", "Lagunak", "Agurra", "Iraganaren putzua", "Pendulua", "Punk", "Arrazoiak", "Nazkatuta", "Bera", "Eroriko naiz" eta "Biharra-muna" kantei. Gainera, Bernardo Goietxe, Igor Telletxea eta Xabier Montoiaren ahotsak ere entzun daitezke kanta horietako batzuetan.

Informazio gehiago: www.gureagenda.com

SANTURTZI, otsailak 15
Antzerkia
 Madrildik datoz "Factoría de teatro" taldekoak, Carlo Collodik idatzitako "Pinotxo"ren bertsio berri bat aurkezttera.
 12:30
 Serantes antzokia

MUNGIA, otsailak 14
Hitzaldia
 Gaurko Literatura IX. Jardunaldiak ari dira egiten eta jardunaldi hauen egitarauaren barne, Iban Zalduak, "Ipuinak, gezurrak, traizioak" izenburua duen hitzaldia eskainiko du.
 19:30
 Torrebillela kultur etxea

DONOSTIA, otsailak 15
Dantza
 Iruñeko Tempomobile taldeak "Airbom" dantza ikuskizuna aurkeztuko du. Becky Siegel koreografoaren eta Mikel Errazkin konpositorearen arteko lankidetzaren fruitua.
 20:00
 Jareño kultur etxea

HERNANI, otsailak 15
Musika
 Benito Lertxundi "Nire Ekialdean" disko berria aurkezttera dator. Kontzertua, "Hernaniko Kronika"ren alde izango da.
 22:30
 Kirodegia

BARAKALDO, otsailak 14
Dantza
 Espazioa bezalako kontzeptu abstraktu bat da Matxalen Bilbagoen azken lanaren abiapuntua. Izaskun Santa María, Saioa Ibañez eta Matxalen Bilbao dira lan honetan protagonistak.
 20:30
 Barakaldo antzokia

BILBO, otsailak 13
Musika
 Sorkun, bere bakarkako lehen lana, "Onna", aurkezten izango dugu. Bestetik, Kokein talde eibartarrak estreinako diskoa aurkeztuko du.
 22:00
 Kafe antzokia

BASAURI, martxoaren 31a arte
Komiki Lehiaketa
 "Ganorabako" komiki lehiaketan parte hartu nahi dutenek Pozoetxeko kultur etxean aurkeztu beharko dituzte lanak.

GASTEIZ, otsailak 13-otsailak 15
Antzerkia
 "Els Joglars" taldeak 40 urte daramatza antzerkia egiten. Urtemuga hau ospatzeko trilogia bat prestatu dute eta trilogia horretako lehen atala Euskal Herrian aurkezttera datoz.
 20:30
 Printzipal antzokia

ONDARROA, otsailak 13
Diapositiba emanaldia
 Komunikabide guztiek mendealdearen arreta Iraken gainean jarri dute. Lehenengo zibilizazioak ikusi zituen lurraldea, zibilizazioaren etsai nagusia ei da eta Iraken aurkako oihuak entzuten dira. Baina nor da zibilizazioaren benetakoa etsaia?
 21:00
 Kafe antzokia

IRUÑEA, otsailak 16
Antzerkia
 Trokolo Teatro talde nafarrak, Ramon Vidalen "Neretako" antzezlanaren estreinatuko du bai gazteleraz bai euskaraz.
 Gaiarre teatroa

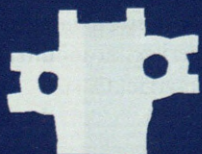

Agendarako deialdiak hogeiei egun lehenago bidali 943 37 34 03 faxera

Agenda: KATIXA GARATE

Argitalpen honen edizioan lankide:

En la edición de esta publicación colabora:

kutxa

gizarte ekintza
obra social

Bare eta barakuiluek kalte nabariak eragin ohi dituzte baratzeetan eta baserritarrek asmatu izan dituzte teknika ugari hauek akabatzeko; azkena, AEBetatik iritsi da.

BAREARI ERASO

Ortuzain eta lorazainek ondo asko ezagutzen dituzte bare eta barakuilu edo marraskiloak. Neoliti-koan antza landaregintza guda gisa hartzen da eta guda irabazteko arerioa ahal den ondoen ezagutzea bezalakorik ez omen da.... Bare eta barakuiluak gastero-podo lurarren taldekoak dira eta hauetan ezagutzen diren hamabost bat mila espe-zieetatik hamar bat besterik ez dira gure ortu eta lorategietan kalte nabarmenak era- giten dituztenak. Nematodo ikusezinak, trikuak, satitsuak, ziraunak, batrakioak, hegazti ugari eta hauen artean oiloak eta batez ere ahate eta antzarrak dira bare eta barakuilu jale. Errautsezko hesiak euriak

deuseztatzen ditu eta behin baino gehiagotan aitatu dugun garagardoz beteriko ontziarenak emaitza eskasetarako mantenu lan gehitxo du. Gau parteko balentrien ondoren egunez, berotik babesteko, teila edo plastiko pusken azpian ezkutatzen

direnez bildu eta hiltzen erraza da. Bildu eta hildako bareak hamar bat egunez usteltzen eduki uretan, ur horrekin landareak bustiz uxa, luturik janzteko denborarik gabe alde egingo dute. Nobedadeetan azkena, "Nature" aldizkarian argitaratua: Hawaiiiko Pacific Basin Nekazaritza Ikerketa Etxean buruturiko lanekin ondoz-ondatu dutenez kafeinak bareen neurona egitura xaloa erre eta ziplo hiltzen dituela diote. %2ko kafeina kontzentrazioa duen urez bustitzen dituzte landareak. Saioren bat egin beharko dugu ea hemengo bareek zer dioten... ●

◆ JAKOBA ERREKONDO
mandio@zerain.com

O S A S U N A

Jende askok izaten ditu bertigoak noiz edo noiz, baina kasu bakoitza ezberdina izaten da eta horregatik, tratamenduak ere kasuaren araberrakoak dira.

ZORABIATZEKO MODUKOA

Bertigoa sintoma ikaragarri usua da, biztanleriaren %30ak bere bizitzaren une batean edo beste izan dezakeena, Nafarroako Klinika Unibertsitarioan ORLko zerbitzuan ari den Nicolas Perez espezialistaren hitzetan.

Bertigoa sistema bestibularreko

(belarriaren barruko sistema bateko) lesioak eragindako sintoma bat da, eta hainbat arrazoi edo kausak sortua denez, sintomatologia elkartua eta lesioaren tratamendua ere oso diferenteak dira kasu batetik bestera. Horrela bereizten dira bertigo periferikoak batetik (Menière-rena esate baterako), zentralak (garuneko nukleo vestibularrak eta beste area batzuk afektatzen dituztenak) eta mistoak (sintoma nahasiak dituztenak, periferikoen ezaugarriak zentralen ezaugarriekin batera agertzen dira eta).

Klase batekoak izan edo besteakoak, pazienteak gehienetan aipatzen dituen sintoma elkartuak hauek dira: gorrieria, belarriko hots edo zaratak, presio sentsazioa belarri barruan, belarriko zorre

jarioa eta buruko mina. Beste kasu batzuetan bertigoaz bakarrik keaxzten da pazienteak. Gainera, sintoma horiei inestabilitatea edo zorabioa gehitzen zaie. Normalean, trastorno hori egoera zehatzetan agertzen da, krisi moduan. Eta krisi horiek errepikatu egiten dira, tartean sintomarik gabeko aldiak utziz, oso aldakorak izan daitezkeenak, eta medikuak aldez aurretik inola ere aurrean ezin ditzakeenak.

Bertigoaren tratamendua aldakor-
da, betiere kausarekin lotua dago eta
baita nola manifestatzen den ere. Dena
dela, posizio edo jarrera horizontalak
hobekuntza dakar, krisia geratzea lortuz
ia beti ●

◆ JABIER AGIRRE

Goñi bailara: erkametz bila, Txargain mendiaren biran

Goñiko bailara, Lizarrako merindadearen iparekialdean dago. Judizialki Lizarrari dagokio, baina hori da herri horrekin duen erlazio bakarra. Azkeneko erroldak dio bailara guztian 200 pertsona bizi direla, herri bakoitzean 20 bat, 30 asko jota. Poliki-poliki husten ari den zonalde honetan neguak gogorak dira. Elurte handitan, elurra kentzeko makinak azkeneko uzten du bailara hau. Dauden haur urriak (6-7), Irurtzunera doaz 16 urte bete bitarte eta ondoren Iruñeara, normalean bertan bizitzen jarraitzen dutelarik. Gure inguruan inolaz ere ikusi nafi ez ditugun parke eoliko baten proiektuaren zurrumurrua ere zabaldu zen, eta bailarakoek etsituta baiezkoa eman. Haranaren mesederako baldin bada, aurre-ra! pentsatuko zuten herritarrek. Badirudi geldituta dagoela asmo hori.

Besteentzat hain liluragarri den ingurua, bertakoentzat, desertu bifuertzen ari da.

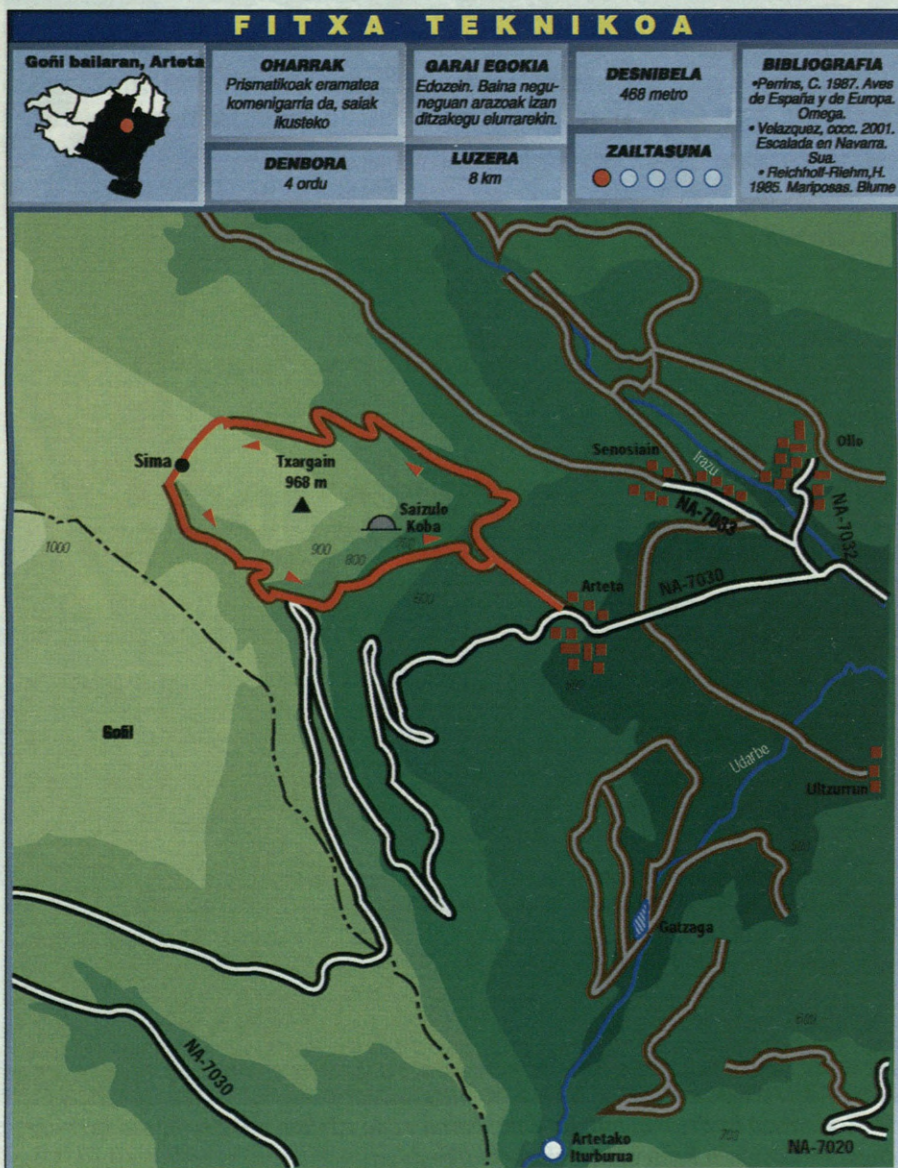

■ Erkametz haritzaren antzekoa da, baina ez da edonon aurkitzen, oso urrituta dago. Ibilaldiaren hasiera aldera aurkituko dugu.

Euskal Herriko txoko hauek ahaztuta utzi nahi ezta, Goñi bailarara abiatuko gara. Irur tzunen bertan, Astrain alderako errepidea hartuko dugu, eta ondoren NA-7030, Goñi bailarara doana. Arteta herrian utziko dugu kotxea, herri bertatik hasiaz ibilbidea. Herritik ikusten da Txargain mendia. Zulatutako kareharritzko gailur honek 1.000 metro eskas neurtzen ditu. Gure gaurko helburua, Txargain mendiari bira ematea da. Horretarako, kotxea aparkatzeko bazterrerara utzi dugun errepidea hartuko dugu. Metro gutxi batzuk egin ondoren, berehala eskuinera eraikin berezi bat azalduko zaigu. Fantikorena etxea da, Artetako museo etnografikoa, baina mendi buelta egiteko asmotan bagaude, hobe da ondorengorako uztea lan hori,

■ Txargain mendiari itzulia egingo diogu ibilbide honetan.

ez baita ordu laurdenean ikusten hiru pisutako antzinako altxorren gordeleku hau. Etxearen segidako bihurtunean, eskuinerantz doan bidezidorretik barrena, behi granja batera iritsiko gara. Bidea erkametez apainduta dago. Hari-tzarekin nahasteko erraza den arbola hau, haritz nabarra ere deitua, Iberiar penintsulako endemismoa da, hau da, oso murriztua eta urri zabaldua dagoen espeziea. Beraz gozatu erkameztiaz, ez baita edonon topatzen den landarea.

Gorantz goazela, pista nagusiarekin topo egingo dugu, gure bidezidorrari elkartut. Hemen, bi aukera ditugu, mendiari bira eskuinetik edo ezkerretik ematea. Gure gomendioa, ezkerreko bidea hartzea da, eskuinekoa hartuz gero, igoera astunagoa da eta aspergarriagoa. Eta badago beste arrazoi bat ere. Orain arte ohartu ez bagara ere, mendiaren eskuinaldean kobazulo bat dago, herritarrek "saizulo" izenez eza-gutzen dutena. Ezkerretik abiatuta, berehala, kobazulora doan bidezidorra dago. Bidezidor hori hartuta, nahi izanez gero haitzulora hurbil gaitzke edo aurrera jarraitu basoan zehar. Aukera

Aiton-amonek diotenez, mairuak Goñiko bailaran bizi zirenean, "saizulo" kobazuloan zezen buru bat lurperatu zuten koban altxor batekin.

■ Pinu beldarra

Pinu mozorro edo pinu beldarra (*Thaumetopoea pityocampa*), Mediterraneoko ohiko espeziea da. Baina munduko leku askotan aurkituko dugu: Portugal, Frantzia, Alemania, Hungaria, Egipto, Israel, Palestina, Libia, Maroko...

Zedro eta pinu mota guztiak erasotzen ditu, bertakoak nahiz kanpotik ekarritakoak.

Eme helduek, pinuen azikulatan (hostoetan) jartzen dituzte arrautzak, ikusmenak eta usainenak gidaturik. Azikula egokiek aukeratu ostean, hankekin txorten bereko beste azikulak apartatzen dituzte arrautzak askatuaz. Errunaldi bakoitzean 120-300 bitarte arrautza jartzen dituzte eta hori guztia abdomeneko ezkaterekin biltzen dute babestearren. Jaio eta berehala sortu bereko lekuan elikatzen dira. Guztira bost larba fase izaten dituzte. Lehenengo muda, 8-12 egunetara gertatzen da, bigarren larba fasera pasatuaz, 12-18 egun irauten dituenak. Hirugarren larba faseak 30 egun irauten ditu eta fase honetan eratzen dira neguko habiak edo guk pinutan ikusten ditugun poltsak. Fase honetan, muda ondoren, beldarrak ohiko itxura hartzen du, desberdina dena zona

LIERNI ARRIETA

***Pinu beldarra
Mediterraneoko ohiko
espeziea da, baina munduko
toki askotan aurkitzen da
eta zedro eta pinu mota
guztiak erasotzen ditu***

direnean, emea buru dutela, lurrera jaitsiko dira bertan lurperatuaz krisalidak eratzeke. Metamorfosiaren ondoren, tximeleta jaioko da. Hainbat pinu jaberan buruhauste bilakatu den intsektu honekin akabatzeke, metodo desberdinak daude: poltsen suntsiketa zuhaitzetik moztu eta ondoren erre, zanpatu edo eskopetaz tirokatuz, feromonen tranpak erabiltzea arrak gutxitzeko... baina erabilgarria tratamendu kimiko masiboa izaten da, beldarrekin batera bizidun ugari deusezten dituen. Eta beldarrek bere horretan jarraitzen dute ●

hau entretenigarriagoa da pista baino, baina hori bai, ibiltzeko traketsagoa. Eskuinekoa hartuta gauza berbera egin genezake, baina behin buelta emanda nagikeri gehiago izaten da eta arriskua egoten da ibilbidea haitzuloa bisitatu gabe amaitzeko. Hobe da hotz-hotzean goranzko bideari eustea.

Arteta herriko aiton-amonek diotenez, mairuak Goñiko bailaran bizi zirenean, zezen buru bat lurperatu omen zuten koban altxor batekin. Gaur egun, makina bat eskalatzailek bisita-

LIERNI ARRIETA

■ **Arteta herritik abiatuko dugu Txargainerako bidea.**

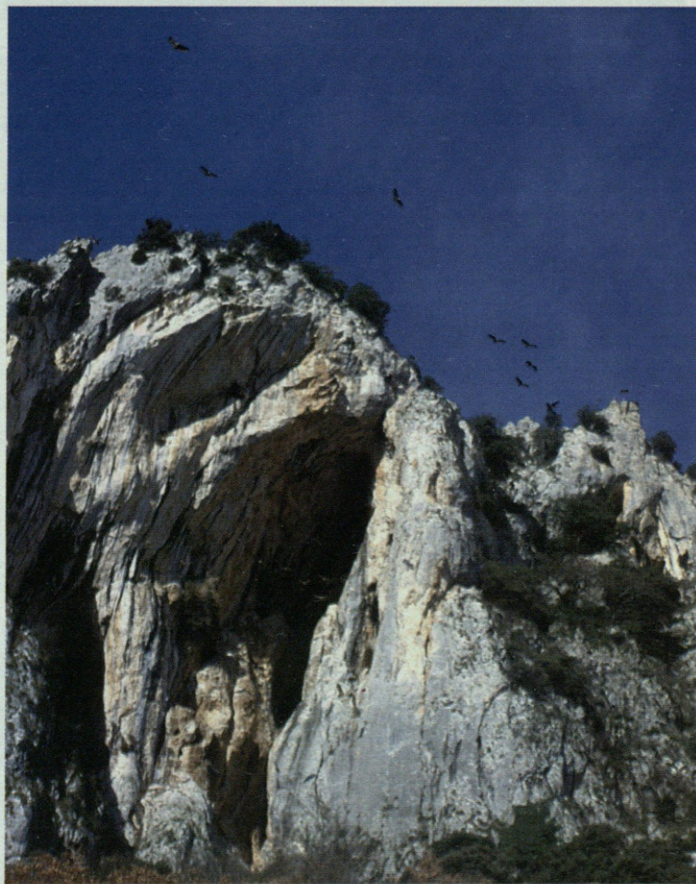
tzen du koba eta urte osoan zehar, izenak adierazten digun moduan, saien babeslekua da. Hegazti hauek garai batean alde egin bazuten ere, pixkanaka azken urtetan itzultzen ari dira bertakoen harridurarako. Ez daude ohituta putreak Txargain gainean ikusten. Ez dituzte herriko bereizgarri moduan eta bailara guztian euskara oso galdua dagoenez, ez zuten ezagutzen "saizulo" hitzaren adiera. Hitzak berak adierazten

digu zein ziren eta diren haizulo horretako bizilagunak.

Ezkerretik abiatuz gero, bai pistatik bai bidezidorretik, azkenean errepidera iritsiko gara. Bihurgunean dagoen errepide zati horretan, eskuineko bidexka hartuko dugu, burdinazko ataka bat igaroz. Ordura arte artadi batean ibili bagara, aldaketa somatuko dugu, pagadian sartuko baikara. Bidea askozaz irekiagoa eta garbiagoa da, lehorretik hezerako pasadizoa da. Zuhaitzak begiratu gabe, lurrean ezkur mota desberdina ikusiko dugu. Artearen ezkurra haritzarenaren antzekoa bada, pago ezkurra hiru alde-tako ezkur burusoila da.

Mendia eskuinean dugu, segituan izango gara gailurra zapaltzen. Baina tartean, urteen poderioz urak sortutako zulo sakon bat topatuko dugu, sima bat. Txarrantxaz inguratua bada ere, kasu egin, auskalo bukaera non duen-eta.

Konturatzerako, gainaldean izango gara, berriz ere pista nagusia begi bistan dugula. Pistan gaudela, Txargain mendiari bizkarra eman ez, zeru garbiarekin, ezkerretara Andia mendizerra ikusiko dugu, atzean San Donato duela, eta eskuinetara Satrustegi eta Txurregi. Gain honetan, ardiak larrean dauden bitartean, pista jarraituko dugu eskuinera beheranzko bidea hartuz. Berriz ere landaretza aldaketa. Ez ditugu artadiko ezel eta epuruak ikusiko ez eta pagadiko gorosti eta erratzak, birlandatutako pinuak baizik. Zuhaitz hauek gaitzak jota daude era-

■ Gailurrera heltzeaz garelako, sima aurkituko dugu, urak urteen poderioz sortutako zulo izugarria. Mendiaren eskuinaldean berriz, kobazulo bat dago, herritarrek "saizulo" izenez ezagutzen dutena.

bat. Kotoizko bolak diruditen egiturak daude pinu ale bakoitzean. Pista bihurgunetsutik behera, berriz ere Artetara zuzenean doan bidezidorra hartuko dugu.

Orain bai, nahi izanez gero, Jose Luis Ulibarrena eskultoreak zuzenduriko museoa bisita genezake. Gizon honek, 30 urtetik gorako lana bildu du museo honetan; garai bateko abeltzaintzan, zurgintzan, uhalgintzan, hilerrigintzan... erabiltako tresneria, jostailuak, zintzarriak, bitxiak, arropak, tapizak, bainu-

ontziak, musika, sinesmenak, mitologia... topa genezake. Eskultore honen kezka nagusia etnia indoeuropar aurreko euskaroa da eta horren alde lanean jarduten du gau eta egun. Bere esanetan, etnia honek penintsula osoa hartzen zuen, eta horren lekuko dira gaur egun dirauten 500 herri baino gehiagoren izen euskaroak.

Eta oraindik bailara honen egarritasunak bagara, kotxea hartu eta Udarbe ibaia gainetik igarotzen duen zubitik ezkerretara, Ultzurrunera doan errepidea hartu behar dugu, eskuinean Ulibarrenaren eskultura utziaz. Ultzurrunetik, Artetako iturburura iritsiko gara, ia Iruñea guztia urez hornitzen duen iturburura. Urtean zehar bisitari ugari jasotzen dituen lekua honek, eta interpretazio zentroa ireki zenetik gehiago ●

◆ LIERNI ARRIETA

◆ AINHOA OIARTZABAL

LIERNI ARRIETA

Denbora-pasak

Kike Amonarrizen
Umorea

HISTORIA BITXIAK ETA BIKIAK

Interneten aurkitu eta erositako prezioan saltzen dizuet honako istorio hau.

Abraham Lincoln 1846. urtean aukeratu zuten Kongresurako.

John F. Kennedy 1946. urtean.

Abraham Lincoln 1860. urtean aukeratu zuten Presidente.

John F. Kennedy 1960. urtean.

Biek eskubide zibilen aldeko jarrera mantendu zuten.

Bien emazteek haurrak galdu zituzten Etxe Zurian zeudela.

Biak ostiral batez hil zituzten.

Biei buruan egin zieten tiro.

Baina istorioa misterioa bihur daiteke:

Lincolnen idazkariaren deitura Kennedy zen.

Eta Kennedynen idazkariaren deitura Lincoln.

Biak hegoaldekoek hil zituzten.

Bien ordezkakoak hegoaldekoak ziren eta biek deitura berbera zuten: Johnson.

Lincoln ordezkatu zuen Andrew Johnson 1808. urtean jaio zen.

Kennedy ordezkatu zuen Lyndon Johnson, 1908. urtean jaio zen.

Lincoln hil zuen John Wilkes Booth, 1839. urtean jaio zen.

CHARLES

2A2PIAK
BATMAN

Asteko Lokuzioa

EKARRI ASKO!

Eskerrak emateko formula

TORI ZAHATOA! EKARRI ASKO, PELIPE!

Gracias / Metxi / Ta

Kennedy hil zuen Lee Harvey Oswald, 1939. urtean jaio zen.

Bi hiltzaileek beren 3 izenak erabiltzen zituzten eta jendeak ere hala ezagutzen zituen, nahiz eta ohitura hau ez oso arrunta izan Ipar Amerikan.

Hemendik aurrera dena da misterioa: Lincoln 'Ford' izeneko antzoki batean egin zioten tiro.

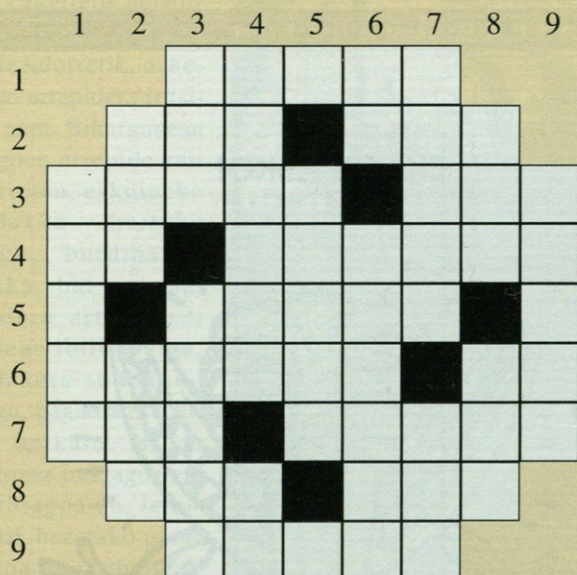
Kennedyri, 'Ford' konpainiak egini-ko 'Lincoln' motako auto batean egin zioten tiro.

Booth eta Oswald epaiketara azaldu aurretik hil zituzten.

Hil baino astebete lehenago, Lincoln Monroen egon zen, Marylanden.

Eta hil baino astebete lehenago Kennedy Marilyn Monroerekin egon zen.

Hitz gurutzatuak

EZKER ESKUIN

- 1.- Lapurdiko herria. 2.- Su. Garai, aldi.
3.- Musulman. Norekin atzizkia. 4.- Omen. Intsektu mota.
5.- Nitrogenoaren sinbolo kimikoa. Maindirea, mihisea.
Uranoaren sinbolo kimikoa. 6.- Arratzu-Ubarrundiako auzoa.
Nork atzizkia. 7.- Igarobide. Iaioa.
8.- Nire. Erne! 9.- Ate.

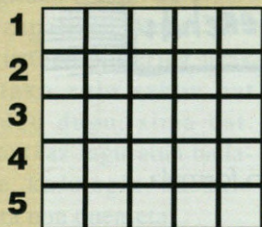
GOITIK BEHERA

- 1.- Lurrazaletik gora nabarmentzen den goragune.
2.- Gauza. Hizki baten izena. 3.- Ospakizun, besta. Labore
hautsa. 4.- Enda. Interjekzioa. 5.- Kontsonantea. Izana.
Bokala. 6.- Atzizki femeninoa. Arabako.
7.- Zuhaitz mota. Zezen zikiratu. 8.- Zangoaren atal.
Iparraldea, talde. 9.- Nau.

Ekar bosteko hori!

Ezker eskuin eta goitik behera,
zenbaki bakoitzean hitz bera
aterako zaizu

1 2 3 4 5

1. Joan Antonio ..., idazle gipuzko-
arra (1745-1804). 2. Musika obra.
3. Gorputz-atal. 4. Esan. 5. Lanbro.

Letra Zopa

L	A	D	A	J	L	G	A	O	K	E	N	I	O	S	G
E	Ñ	N	D	A	K	A	E	Z	A	Ñ	T	R	B	H	A
P	O	G	E	S	E	P	A	J	S	E	R	A	J	A	B
G	H	U	D	E	N	R	A	H	E	T	J	R	E	G	A
A	L	A	S	A	P	K	U	B	E	R	O	K	I	A	R
L	E	Z	K	L	A	G	R	A	Ñ	N	T	A	E	D	D
T	B	S	A	E	H	A	D	E	A	E	I	S	G	U	I
Z	I	T	E	N	E	P	L	A	N	N	E	Z	E	A	N
A	Ñ	A	L	K	A	N	D	O	R	A	M	I	S	A	A
K	N	J	E	S	Ñ	E	J	P	E	R	T	E	D	H	G

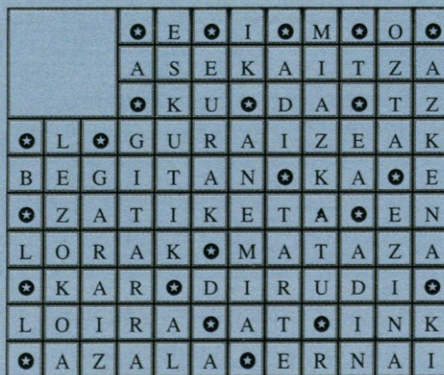
Aurki itzazu
8 jantziren
izenak.
Hitzak
ezker
eskuin,
goitik
behera
edo
diagonalean
azalduko
zaizkizu

Aurreko asteko soluzioak

ABULBOERRAKIDEOA
UEHNLHANZHIIHARJO
LBIZKARMUINANRSL
EMHUDJAGEJNEKEHA
BEROLOSNGIBBIFNF
EHOSIGOLUHSEULJE
RNEBPUZMOAODAHEZ
EJRIGKRDALBENXOT
ZENTZUMENALLOUGN
NSNOBAOHSITUSAHE

8ko txikian

1. Elizatea. 2. Oniritzi. 3. Salata. 4. Zornotza.
5. Atzerria. 6. Zirkinak. 7. Lantegia. 8. Emaizak.
9. Makarroi. 10. Otrialde. 11. Uniforme. 12. Letagina

Hitz gurutzatuak

Ezker eskuin: 1. Leioa. 2. Gar. Oiz. 3. Birak. Zin. 4.
On. Makala. 5. L. Saiak. Z. 6. Arinak. Mi. 7. Kar.
Kalea. 8. Tik. Tea. 9. Aisia.

Goitik behera: 1. Bolak. 2. Gin. Rat. 3. Lar. Siria. 4.
Eraman. Ki. 5. I. Kaiak. S. 6. Oo. Kakati. 7. Aizak! Lea.
8. Zil. Mea. 9. Nazia.

T	O	K	I	O
O	S	O	K	I
K	O	R	A	N
I	K	A	R	A
O	I	N	A	K

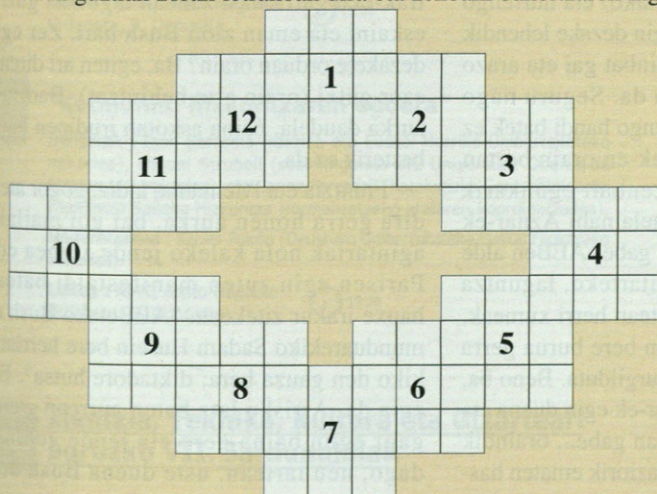
Hitz Gezidunak

			Min	▼	Bideko zerga	▼	Pilota jokoa	▼	Gar	▼	Atabal jole
			Jipoitua		Errep., gorotza		Koloka		Ipar., denbora		
			▶		▼		▼		▼		
			Nafarroako herria	▶					Kontso- nantea	▶	
			Intsektu mota						Nerabeza- roan dago		
Eraikuntza	▼	Kanpo	▶	▼	VI. hila	▶				▼	
Baldarrak		Argazkiko instrumentua			Albaniako hiriburua						
		▼		▼					Europako Batasuna	▶	
									Orpoaren erdian		
Edo	▶			Kasik	▶		Ez emea	▶	▼		
Libiakoa				Urteen kopuru			100 m2				
			▼			▼			Kolore sistema	▶	
									Lehena eta azkena		
Alegia	▶							▼		Baldin- tzetan	▶
Ezin hobe										K birritan	
						Ez eskuin	▶		▼		
						Sufrea					
Sodioa	▶			Kaia, moila	▶		▼		▶	Moila, nasa	

Irudia: Musika tresna

8 ko Txikian

Erantzun guztiak zortzi letrakoak dira eta zenbaki bakoitzaren inguruan kokatu behar dira. Hitzak ordu orratzen arabera bideratu behar dira, beti ere zenbakiaren gaineko lauki txikitik abiatuta.

- 1.- Mintzaldia
- 2.- Ugazanaia
- 3.- Sega zorrozteko harria
- 4.- Gipuzkoako herria
- 5.- Euritakoak
- 6.- Lainoz betea
- 7.- Ezusteko
- 8.- Bi hizkuntza dakizki
- 9.- Mendeko
- 10.- Harrez gero
- 11.- Epai, prozesu
- 12.- Mukiak kentzeko oihai zati

JOXEMARI ITURRALDE

IRAK-EKO GERRA

Ez dakit zehazki noiz kale-ratuko den artikulua hau baina, gauzak ez badira gehiegi aldatzen, seguru hortxe-hortxe izango dela Irak-eko gerra hasierarekin. Gaur bertan, diotenez, dena omen dago honezkerok aurreikusita: noiz hasiko den eta nola, zenbat soldadurekin, nondik hasiko diren erasotzen eta abar... Lehen 48 orduetan 3.000 misil eta doitasun handiko bomba botako omen dituzte Irak suntsitzen hasteko eta aperitibo gisa. Duela hamabi urte baino hamar aldiz gehiago. Ba omen dakite, baita ere, zenbat arabiar suertatuko diren hilik gerra horretan: hamar mila edo hamabost mila inguru hasiera batean. Hori da kazetari aditu bati irakurri diodan zifra. Hildako asko direla? Gutxi direla? Ba, gogora dezagun une batez zenbat arabiar hil zituzten aurreko Golkoko gerran, duela hamabi urte: berrehun mila. Erraz esaten da. Eta orain berrirori gauza bera. Berdin da egiaztatzea Irak-era bidali dituzten ikuskariek zerbait aurkitu duten ala ez, berdin da esatea ez dagoela arrazoi zehatzik gerra bat pizteko, berdin da jende ugari mundu guztian kontra azaltzea, kontua da Bush jaunak aspalditik daukala gerran hasteko gogo bizia eta hasi, hasi egingo dela, eta lehenbailehen gainera. Esaten dute politikagintzan demokrazia dela akats gutxien daukan sistema baina, egia izanik ere, badakigu sistema horrek zirrikitu ugari dituela non txapapotea bailitzan ihesi joaten uzten dituen hainbeste hanka sartze eta injustizia. Botoa ematen diozu tipo bati (partidu politiko batek aurpegi hori hor aurrean jarri duelako) eta hurrengo lau urteetan nahi duena egin dezake lehendik hitz egin gabe zeuden hainbat gai eta arazo grabeeekin. Iruzur hutsa da. Seguru nago Espainiako estatuan gehiengo handi batek ez duela nahi inolaz ere Irak-en orain bertan gerra bat piztu dadin (zenbait egunkaririk %76a aipatu dute), ez duela nahi Aznar-ek (jendeari ezer kontsultatu gabe) AEBen alde egin dezan apustu eta bitarteko, laguntza guztiak emanez derrepentean herri xumeak, jende arruntak ikus dezan bere burua gerra estúpido baten barruan murgilduta. Beno ba, horixe da hain juxtu Aznar-ek egin duena eta inolako esplikaziorik eman gabe... oraindik behintzat (eta inoiz esplikaziorik ematen hasten bada izango da, seguru, gerraren alde

egon beharra dagoela esateko, hots, gehien-goak nahi duen juxtu kontrakoa egingo duela adierazteko).

DUELA hamabi urte Bush honen aita ere gogo izugarria izan zuen gerrari ekiteko Irak-en bertan. Garai hartako egunkari-ebanikak irakurriz konturatzen gara oraingo honetan pelikula errepikatzerara doala (garai hartako pertsona batzuek oraindik bertan jarraitzen dute) baina orduan baino arrazoi eta argudio gutxiagorekin ordea. Orduan AEBek esaten zuten Kuwaitek eskatutako laguntza ematera zihoazela hara; orain ordea denok dakigu ez dagoela benetako arrazoirik, ez baldin bada bertan muturra sartzea petrolioaz jabetzeko eta han geratzeko zonalde hartako jabetza bermatze aldera. Eta lehen Espainiako estatua aipatu dugularik, non daude oposizioko partiduek antolatutako protesta ekimenak, manifestazioak eta bestelakoak? Non daude orain ia inoiz isiltzen ez diren eta ia egunero idazten duten intelektual famatu horiek? Egia esateko, orain arte behintzat, PSOE-k emandako erantzuna oso epela eta txepela izan da benetan. Ez da apika harritzekoa ikusirik zer nola jokatu izan zuen aurreko hartan. Ezin orain hasi gerra honen aurka oso ozenki oihukatzen duela hamabi urte, Felipe Gonzalez-ek agintzen zuenean, egin zutena ikusita. Denok dugu gogoan zenbat boto eskuratu zituzten sozialistek Gonzalezek "OTAN, de entrada no" famatu hura isildu gabe barreiatzen zuenean. Boterea eskuratu bezain agudo egin zuen agindutakoaren kontrakoa eta gero Irak-eko gerra hasi zenean laguntza guztia eskaini eta eman zion Bush hari. Zer egin dezakete orduan orain? Ba, egiten ari diren: ezer gutxi (orain arte behintzat). Badirudi aurka daudela, baina askotan irudipen hutsa besterik ez da.

Frantzia eta Alemania, aldiz, gogor atera dira gerra honen aurka, bai goi mailako agintariak nola kaleko jende xumea ere. Parisen egin zuten manifestaldi batean haxe irakur zitekeen: "AEBetako Bush da munduarekiko Saddam Husein bere herriarekiko den gauza bera: diktadore hutsa". Eta egia da. Arrisku latz baten aurrean gaude gaur egun baina gero eta jende gehiago dago, neu tartean, uste duena Bush dela benetan arrisku handi hori ●

“Eta lehen Espainiako estatua aipatu dugularik, non daude oposizioko partiduek antolatutako protesta ekimenak, manifestazioak eta bestelakoak? Non daude orain ia inoiz isiltzen ez diren eta ia egunero idazten duten intelektual famatu horiek? Egia esateko, orain arte behintzat, PSOE-k emandako erantzuna oso epela eta txepela izan da benetan”

2003ko otsaila

KM
10

KOLDO MITXELENA Kulturunea

Erakusketak

Apirila
arte

Arkitektura eszentrikoak

Erakustaretoa

12
tik

Biltzen, berritzen, barneratzen

"Ondare Berreskuratua"

Ganbara

Otsailaren
zehar

Sigfrido Koch (1936-1992)

Modulo interaktiboa

Ataria

Jardunaldiak

Apirila
arte

Euskadi-Catalunya: Topaketak. Trobades. Encuentros

Ekitaldiak zuzenean RealVideo bidez, web orrian

13
tik

"Katalunia: hedabideak, hizkuntza eta merkatua"

Hizlariak: Josep Gifreu (Pompeu Fabra Unibertsitateko Komunikazio Katedraduna), Antonio Franco (El Periódico de Catalunya-ko zuzendaria), Salvador Cardús (Bartzelonako Unibertsitate Autonomoko Soziologia irakaslea).

Moderatzailea: Ramón Zallo (Euskal Herriko Unibertsitateko Komunikazio katedraduna).

Lekua: KMK, Areto Nagusia
Urdaneta, 9. Donostia

24
tik

"Katalunia: hizkuntzaren egoera"

Hizlariak: Ibon Sarasola (idazlea eta Euskal Herriko Unibertsitateko irakaslea), Miquel Strubell (soziolinguista eta Universitat Oberta de Catalunya-ko irakaslea), eta Carme Forcadell (Kataluniako Generalitatearen Hizkuntza Saileko Hizkuntza Normalizatzeko atalaren koordinatzailea).

Moderatzailea: Xabier Falcón (Deustuko Unibertsitateko Euskal Filologiako irakaslea).

Lekua: KMK, Areto Nagusia
Urdaneta, 9. Donostia

Malatza
arte

Inmigrazioa: Gure beldurrak eta arrangurak

Ekitaldiak zuzenean RealVideo bidez

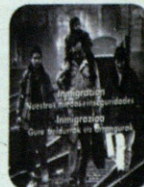
otsaila
21

Hitzaldia:

Laurent Bonelli

De poblaciones "en peligro" a poblaciones "peligrosas": las lógicas de la gestión policial y judicial de los barrios populares.

Lekua: KMK, Areto Nagusia
Urdaneta, 9. Donostia

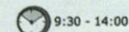
larunbata
22

Mintegia:

Laurent Bonelli

De poblaciones "en peligro" a poblaciones "peligrosas": las lógicas de la gestión policial y judicial de los barrios populares. Los discursos ideológicos de la seguridad.

Lekua: KMK, Areto Nagusia
Urdaneta, 9. Donostia

Ondarea

Otsailaren
zehar

Itsas marruma. Viejas imágenes fotográficas del litoral vasco. 1850-1960

Antolatzailea:

Untzi Museoa
(Gipuzkoako Foru Aldundia)

Arteleku

asteazkena
26

ANIMAC

ANIMAC Lleidako Animazio Zinemako Nazioarteko Erakusketak. Lleidako Udaleko Kultura Sailak antolatua Isabel Herguerak zuzendurik. Animazio laburren aurkezpena. Sarrera zabalik eserlekuak bete arte.

arteleku

Euskara

Hiru Esku!

DBHko ikasleentzat egonaldiak Orioko Aterpetxean. Plazak oraindik libre martxoan eta ekainean

Izen emateko dei telefono honetara: 943 483515

Kirola Euskaraz programaren barruan argitaratutako azken fitxa didaktikoak eta kirol materiala euskaraz sortzeko XIII. beka deialdia aurkeztea.

Eguna: otsailaren 11an, eguerdiko 12:00etan

Lekua: Eibarko Azitain poligonoa, Debesako egoitza.

Gazteria

Apirila
arte

Gaztemaniak!-eko hurrengo kontzertuak

White Flag (U.S.A.)

otsailaren 8a: Elgeta

Parker & Lily (U.S.A.)

otsailaren 9a: Zarautz

Mark Olson, Victoria Williams & The Creekdippers (U.S.A.)

otsailaren 13a: Gazteszena - Donostia

The Pernice Brothers (U.S.A.)

martxoaren 14a: Oñati

Manta Ray (Asturias)

martxoaren 26a: Gazteszena - Donostia

King Khan & His Shrines (Kanada)

apirilaren 15a: Gazteszena - Donostia

17
tik

Zientzia, Teknika, Kultura eta Gizarte- buruzko VII. Jardunaldiak

Urterako jardunaldiak

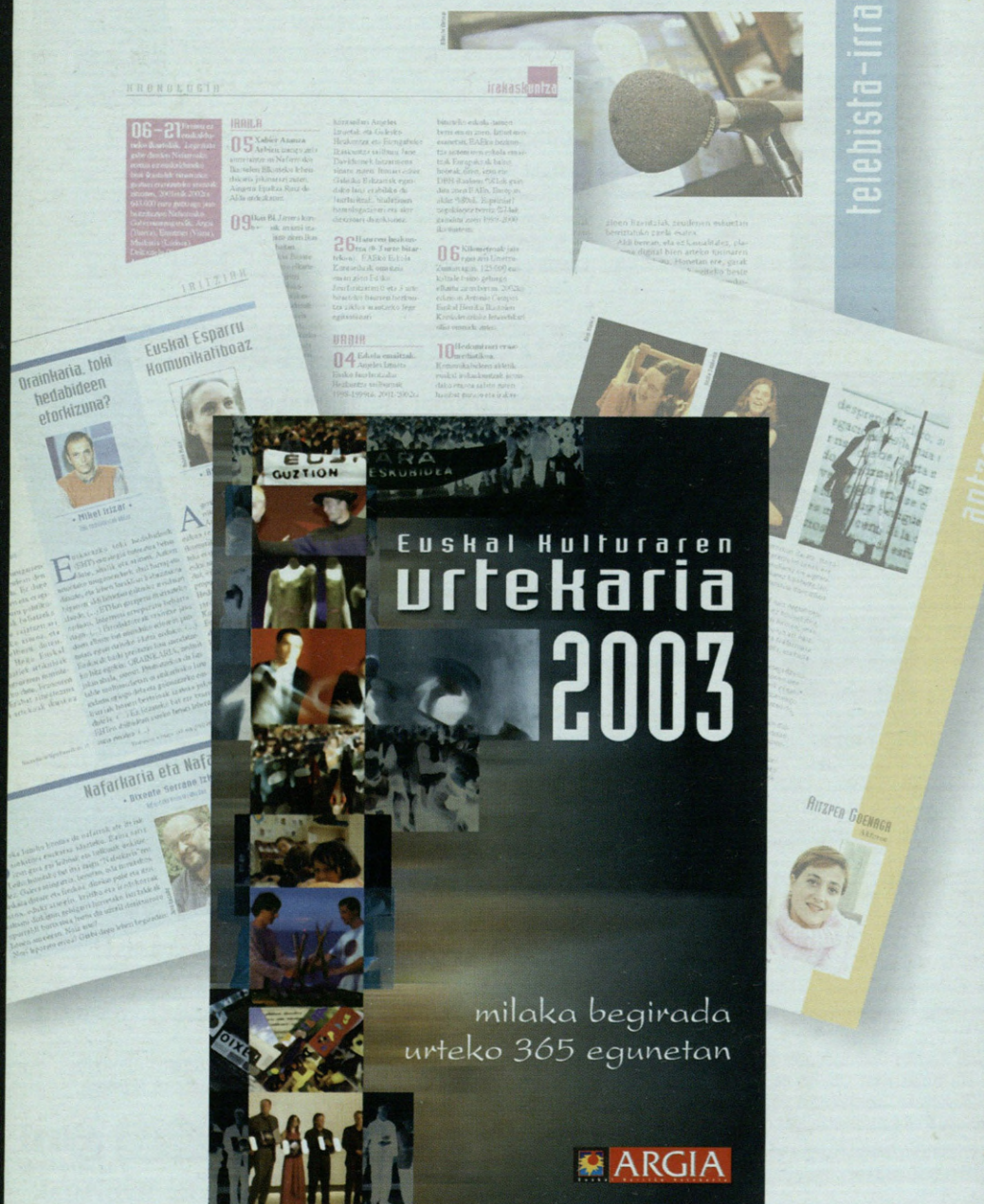
Gaia: "Landare transjenerikoak: aurrerapena edo atzerapena?"

Lekua: KMK, Areto Nagusia
Urdaneta, 9. Donostia

Euskal Kulturaren urtekaria

- Urte osoko kronologia • Estatistikak • Hemeroteka •
- Sinadurarik garrantzitsuenen iritziak •

DISEINU BERRI, ERABILGARRI ETA ARE ERAKARGARRIAGOAN

2003

jakintza kulturala
administrazioa
antzerkia
arteak
bertsolaritza
dantza
euskalduntze-alfabetatzea
euskarri elektronikoak
hizkuntzalaritza
irakasgintza
kulturgintza
literatura
musika
normalizazioa
prentsa
telebista-irratia
unibertsitatea
zinema

EUSKAL KULTURAREN AURKIBIDEA

- Kultura, aisia eta ikuskizun munduko 8.000 erreferentziatik gora
- Erakunde, enpresa, elkarte eta norbanakoak
- Helbideak, telefonoak, web orrialdeak eta e-postak